

זכרונות

עליו

רשומות לתולדות אישים וקהלות, אגרות ומסמכים
בהוצאת מכון 'זכרון' להנצחת יהדות הונגריה
בית 'חוג חתם סופר' שיכון ה'

רח' בית יוסף 11 בני ברק - דוא"ל: 3446@okmail.co.il

עלה 28

בס"ד. ד' כסלו תשע"ז

בגליון:

- ב** תקנות חברת 'תלמוד תורה' בקהלת אוהעל
בשנת תקפ"ב – עם הסכמת מרן ה'שמח משה'
- יח** משפחת שטערן בקהלת גאלאנטא
לתולדות אבות המשפחה וצאצאיהם עד לחורבן הקהילה - מהרב שמואל
חיים יעקב גרובער
- מו** הג"ר יהושע פאליק סודיטץ-ביכלער אב"ד סעטשין
לתולדותיו, בית אבותיו וצאצאיהם משפחות ביכלער, בלומנטל,
גרינבוים, פריש, שמידל, פאזשאני, וייס, שוורץ, ברגר - מהרב חיים ארי'
רייניץ
- סז** לפני תשעים שנה (4)
לקט ידיעות מהעתונות בשנת תרפ"ה - מהרב שלמה יהודה הכהן שפיצר
- עג** עוללות
יחוס משפחת שפיטץ, משפחת ראזענבערג - הרב ש.צ. שפיטצער /
משפחת ר' אשר בוכינגער מסאמבאטהעלי - הרב י.ב. בוכינגער / ר' דוד
הלוי ווייס מבריד, בית אביו וחותנו - הרב י.צ. מארגירעטען / משפחת
גאלדנער – הרב' ע.ב. וידר / זיווג ראשון של ר' עמרם ניישלאס וחמיו -
הרב ש.ח.י. גרובער / הישיבה הרמה של רבי משה ניישלאס
בסערדאהעלי - הרב א. בלומנפעלד, הרב ש. וייס, הרב ש.צ. שפיטצער /
הדיין במישקאלץ - הרב י.א.י. מארמארשטיין / בתו של רבי זכרי' שפירא
מזוראנוב - הרב א.ל. לאווי / משפחת ראזענבערג-שופקא-הורוויץ
מגאליציע - הרב י.מ.מ. ראזענבערג / רבי משה פריעד - הרב י.י. גליק /
דברים בשם אמרו, תשובה אל ה'שועות יעקב' - הרב ש.פ. יונגרייז, הרב
ח.א. רייניץ / זוגת ה'מנוחת משה', רצ"א אייכלר - הרב ש.ב.י. סיימון /
הנדבן מפאסטא / רבי ישראל הארטשטיין

תקנות חברת 'תלמוד תורה' בקהלת אוהעל בשנת תקפ"ב - עם הסכמת מרן הי"שםח משה'

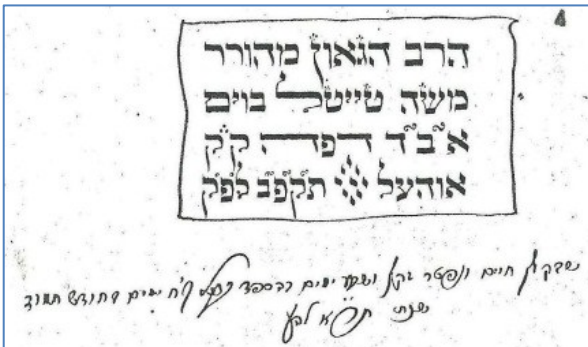
לפנינו מסמך נדיר מחיי הקהלה בעיר המעטירה אוהעל בראשות המרא דאתרא מרן הי"שםח משה'. והם התקנות שהתקינו בשנת תקפ"ב חכמי ואנשי שם מהקהלה, ל'חבורת ת"ת' שבעירנו, ובין החברים נמנה גם הי"שםח משה' שכאמור אף חתם לאשר את התקנות. תקנות אלו מופיעים בראש פנקס החברה שהיה מונח בגנזי הרבני יצחק וואלף, וקבלנו בזמנו צילומים ממנו, תשו"ל.

מטרות החברה לא נרשמו בפנקס זה, אמנם מבין השיטין של תקנות אלו ניתן גם לעמוד על מטרתה, להחזיק בני עניים שילמדו אצל המלמדים תורה ויראה, ולשם כך החברים בחברה מתחייבים בסכום שנתי כדמי חברות בכדי שיוכלו לעמוד להשיג משאבים כספיים לשלם למלמדים עבוד לימודם. "שאר דברים חוץ שכירות מלמדים אין כח ביד הגבאים להוציא..." (תקנה כז). אפשר להיווכח מבין השורות על ההתאמצות שעשו חברי החברה להביא מירב ההכנסות, "כדי שידעו כמה ילדים הראויין להביא בית הספר" (תקנה כא). לשם כך התקינו תקנות מחמירות לחברים, ואלו שלא יצייתו לתקנות ייקנסו בסכומים נכבדים [חלק מהתקנות בוטלו כמובא להלן], אעפ"כ חששו שלא יוכלו להחזיק את כולם, ולכן "אם לא יספיק מעות להחזיק מלמדים לכל בני עניים הנמצאים, אותן אשר עדיין לא יוכלו להתפלל ולקרית בדייטש ספר, קודמים לילדים אחרים, ואחריהם הילדים אשר נראה בהם סימן ברכה במשנה ותלמוד" (תקנה כו).

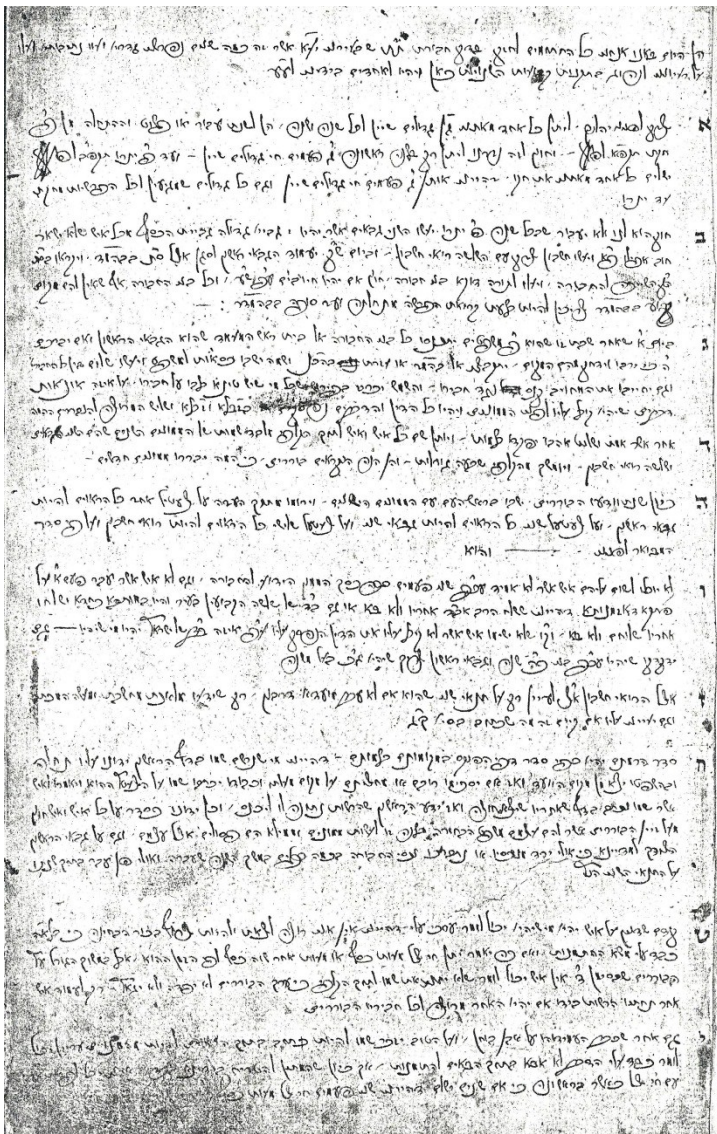
הן היום באנו אנחנו כל החתומים לחזק בדק חבורת ת"ת שבעירנו יע"א אשר זה כמה שנים נפרצו גדר' ועוו נתיבות' ועלו על רעיונונו לנהוג בתקנות קבועות השנויות כאן ויהיו לאחדים בדינו לע"ע.

א. צדק לפנינו יהלוק, ליתן כל אחד מאתנו ג"ן גדולים שיין לכל שנה ושנה, הן לשנת עבור או פשוט, וההתחלה מן פ' חקת תקפ"א לפ"ק, וחויף לזה נדרנו ליתן רק בשנה ראשונה ג' פעמים חי גדולים שיין, ועד פ' יתרו תקפ"ב לפ"ק ישלים כל אחד מאתנו את חקו, דהיינו אותן ג' פעמים חי גדולים שיין וגם כל גדולים שמגיעין לכל הפרשיות מחקת עד יתרו.

ב. חוק הוא לנו ולא יעבור שבכל שנה פ' יתרו יעשו השני גבאים אשר יהיו, גביי גדולה גביית הכסף מכל איש שלא ישאר חוב אפילו פ"א [=פרוטה אחת] ויעשו חשבון צדק עם השלשה

רואי חשבון, וביום ש"ק יעמוד הגבאי ראשון לסגן אצל ס"ת בבהמ"ד ויקרא בס"ת הק' השייכה להחבורה, ויעלו לתורה דוקא בני חבורה, חוץ אם יהיו חיובים ע"פ ש"ע, וכל בני החבורה, אף שאין להם מקום קבוע בבהמ"ד צריכין להיות בשעת

קריאת הפרשה מתחלתה ועד סופה בבהמ"ד.
ג. ביום א' שאחר שבת זו שהוא פ' משפטים יתכנסו כל בני החבורה אל בית ראש המעמד שהוא הגבאי הראשון, ואם יברכם ה' כי ירבו וידחק מהם המקום, יתקבצו אל בהמ"ד או עזרת בהכ"נ, ושמה ישבו כסאות למשפט ויעשו שלום בין כל החברים וגם יחייבו את המחויב קנס נגד חבריו, והשמש יכריז בפירוש שכל מי שיש טינא בלבו על חבריו, על איזה אונאות דברים שיהי' קובל עליו לפני הממונים,

ויהיו כל הדין ודברים נפסקים בזבל"א וזבל"א ושליש המרוצה להנבררים ההמה.

ד. אחר אשר אמת ושל' אהבו יפקדו בשמות, ויותן שם כל איש ואיש לתוך הקלפי מלבד שמות של הממונים השנים שהם השני הגבאים ושלשה רואי חשבון ויומשך מהקלפי שבעה גורלות, והן הנה הנקראים בוררים, כי המה יבררו ממונים חדשים.

ה. כיון שנתוודעו הבוררים ישבו בראש העם עם הממונים הישנים, וירומו מתוך העדה על צעטיל אחד כל הראוים להיות גבאי ראשון, ועל צעטעל שני כל הראוים להיות גבאי שני, ועל צעטעל שלישי כל הראוים להיות רואי חשבון, ועל פי סדר המבואר לפנינו. - והוא

ו. לא יוכלו לשום עליהם איש אשר לא אמיד עכ"פ שני פעמים ככה כסך הממון הידוע להחבורה, וגם לא איש אשר עבר פעם א' על פתקא דאזמנותא, דהיינו ששלח הרב אב"ד אחריו ולא בא, או גם ב"ד של שלשה הקבועין בעיר והיו במותבא כחדא, ושלחו אחריו שלוחם ולא בא, וק"ו שלא ישימו איש אשר לא קיבל עליו את הדין הנפסק עליו ע"פ איזה ב"ד של ישראל יהי' מי שיהי' - גם ידקדקו שיהיו עכ"פ בני כ"ה שנה וגבאי ראשון צריך שיהי' ג"כ בעל משנה.

ז. אצל הרואי חשבון א"צ לעיין רק על תנאי שני, שהוא אם לא עבר מועדא דרבנן, רק שידעו מלאכת מחשבת ומעשה המכתב וגם יעיינו עליו אם קיים זה מה שכתוב בסי'ך"ג.

ח. סדר הרמתם יהי' כפי סדר דפי הפנקס במקומותם בשמותם, דהיינו מי שנרשם שמו בדף הראשון ידונו עליו תחלה, ובהשפטו יצא מן מקום הוועד ואז אם יסכימו רובם או מחציתם על מקום מעלתו וכבודו, יכתבו שמו על הצעטל ההוא ויאמרו לאיש אשר שמו נכתב בדף שאחריו שיצא חוצה, ואז ידע הראשון שהרשות נתונה לו ליכנס, וכן ידונו כסדר על כל איש ואיש חוץ מעל זיין הבוררים אשר להם עצמם משפט הבחירה בשנה זו לעשות ממונים, וממילא הם פסולים אצל עצמם, וגם על גבאי הראשון הצורך למדיינא כי אולי ירד מנכסיו או נתברכו נכסי החבורה בכמה כפלים במשך השנה שעברה, ואולי פן עבר בתוך שנתו על התנאי השני הנ"ל. [ראה בסוף התקנות שביטלו סי' זה]

ט. קודם שדנין על איש יהי' מי שיהי' יכול לומר ערכי עלי, דהיינו אין אני רוצה לצאת ולהיות צרוף בכור הבחינה, כי בלא"ה כבד עלי משא ההתמנות, ואם כה יאמר יתן חי צל מעות כסף או מעות אחר שוה כסף לפי הזמן ההוא, אבל במשך הגורל על הבוררים שבסימן ד' אין איש יכול לומר שלא יתנו את שמו לתוך הקלפי, כי ערך הבוררים לא יפדה ולא יגאל, רק לעמוד איש אחר תחתיו הרשות בידו אם יהי' האחר מרוצה לכל חבירו הבוררים.

י. גם אחר שכבר העמידוהו על אבן בוחן, ועל הטוב יזכר שמו להיות כתוב בתוך הראוים להיות מהמנויים, עדיין יכול לומר כבד עלי הדבר לא אבא בתוך הבאים

להתמנות, אך כיון שהמתין להטריח בי דינא בכדי אינו יכול לפדות א"ע עם ח"י צל כאשר בראשונה, כי אם שנים ישלם דהיינו שני פעמים ח"י צל מעות כסף.

יא. אחר שכבר נעשו השלשה צעטלין יעמדו הממונים הישנים ממקום קביעותם ויבדלו מתוך הבוררים אל תוך הקהל ויותן לכל א' מהבוררים הרבה פתקים כתובין עליהן הן ולא, ויבאו אותן האנשים אשר נגאלו בסי' ט' מלהיות ממונים עם הקלפי אל השולחן אשר לפני הבוררים, ויאמרו עתה תנו עיניכם על איש פלוני אם יהי' ג"ר, ויטלו כולם לתוך הקלפי פתק א' מה שלבו חפץ, וימנו האנשים בפני הבוררים כמה פתקין של הן אשר יצא לו, ויכתבו אצל שמו על הצעטיל שכך וכך מנין דעותיו, ואח"ז ישפוטו על האיש אשר אחריו בצעטיל ההוא, ויכתבו ג"כ מנין דעותיו אצל שמו, וכשנגמר זה הצעטיל יראו אם יש שם איש אשר מנין דעותיו מרובין מכל חביריו, הוא זה אשר בחר בו ה' ויפרסומהו בקהל עם, ויבא הוא תיכף להצטרף ולסייע עם האנשים הנ"ל העוסקים בהתמנות להמנות הג"ש ור"ח. אך אם יהיו אלו אשר מרובין דעותיהן יותר מא', יונחו אל תוך הקלפי ויעשה גורל ביניהם ואל אשר יצא לו הגורל שמה איהו הוא דמן שמי' אתמנו לי'. וכיון שהושם הג"ר, יעשו כסדר הזה על ג"ש בצעטיל המיועד לו, וכן בסדר השלישי בצעטיל של הר"ח. ותמיד אותו האיש אשר עלה לידון לא יהי' בחדר הוועד כל העת אשר נכבדות מדובר בו, ומכ"ש שלא ישתדל שום אדם בעסק התמנות בשעה זו רק אותן אנשים שנגאלו מלהיות ממונים, כמבואר בסי' ט' ובסי' י"ד. ואם לא יהי' אפילו איש אחד אשר גאל את עצמו במחיר כסף, יתעסקו אותן שנגאלו מלבוא בצעטיל ראשון כמבואר בסי' ח' בעסק מנוי ג"ר. ואחר שנתמנה כבר ג"ר יוכל הוא לבדו לעסוק במנוי האחרים שאחריו לקבל הפתקין בתוך הקלפי מיד הבוררים ולכתוב לפניהם על הצעטלין מנין הדעות של כל א' וא'. [ראה בסוף התקנות שביטלו סי' זה]

יב. אם אחר שכבר נתמנה א' להיות גבאי או ר"ח ירצה למאן ויאמר לא אוכל נשוא, שוב אינו נפדה ע"י כפל רק חמשה פעמים חי צל מ"כ יתן עבור משא הגבאות וארבעה פעמים חי צל מ"כ עבור עול ר"ח.

יג. כיון שהוקבעו הממונים החדשים, ימסרו להגבאי הראשון הפנקסין והחותם והמעות והמפתחות מכל נכסי החבורה אשר יאסף להם ומצא להם בעת ההיא בראוי ובמוחזק, ויוכתב בפנקס הגדול היום נמסר דבר פלוני וסך מעות זה מאתנו פלוני ופלוני דהיינו הגבאי' ור"ח לפלוני דהיינו הגבאי חדש, ויחתמו כל העדה שהם עשרה דהיינו הגבאי ור"ח הישנים והחדשים.

יד. אחר שקבלו לידם את הכל, יזמינו א"ע להכין לסעודת מצוה אם איפשר להכין את כל המלאכה בשני ימים יראו שיהי' סעודה ביום שנכפל בו כ"ט [=כי טוב], ואם הי' רב מהם המעשה עכ"פ לא יאחרו הסעודה מיום ה' שבוע זו, ויתקנו הכל לסעודה ממעות החבורה, רק ח"י פשוטים מ"כ יוגבה לגלגולת מאת כל איש ואיש.

טו. אם בתוך משך שנה שעברה באו אנשים מהעיר או מהישובים הסמוכים ובקשו מהגבאי להיותם נמנים ונטפלים למצוה אתנו, החיוב על הגבאי תיכף באותו יום להעלות זכרונם בפנקס על דפין המוכנים ומיוחדים לכך, ועתה יעשה ויפקד פקודים אחריהם הגבאי החדש שיהיו נקראים לפני העדה והממונים והבוררים יערכו עליהם וכזה יתנו, והמה צריכים לשמש בסעודה כרצון איש ואיש, גם בתוך השנה אם יהי איזה דבר נחוץ צריכין לשמש בפקודת הגבאים.

טז. בשבת פ' משפטים יעמוד הג"ר לסגן בבהמ"ד וינהוג כאשר נהג הגבאי שעבר בשבוע העברה, אך אם יש אנשים חדשים מקרוב באו להחבורה המה קודמים לעלות לתורה.

יז. וזאת תורת הגבאים, הגבאי הראשון אין לו רשות לעשות דבר בלי הסכמת השני, חוץ בדבר קטן שאינו עולה לסך ח"י פשוטים מעות כ', ואם השני לא יהי בעיר או שיהי' חלוקים באיזה ענין ישאלו את פי ר"ח ראשון, ואם גם הוא לא יהי' בעיר ישאלו גם את השני גם את השלישי, ולכן גם כל ההוצאת אשר עשה ג"ר מבלי פתקא מג"ש או מר"ח לא יעלו בחשבון לו ואחריותו עליו.

יח. הפתקין הלו יצניעו בתיבה עד יבואו לחשבון בפני ר"ח, ואז כיון שיוחק בפנקס שנעשה חשבון מיום פלוני עד יום פלוני ועלה הוצאות סך פלוני, יוכל לקרוע הפתקין, כיון שכבר יהיו חומים הר"ח עליו, חשבון צדק יקרא, ושוב אין לערער ולדקדק אחריו.

יט. הוצאה והכנסה אחת היא, שכשם שהוצאה אין לו לעשות בלי ידיעת ממונה שאחריו, כן לא יקח שום הכנסה בלי ידיעה, וע"כ מעות נדבה לא יקח מיד הנודר רק בקופה ישליכנו הנותן לאשר המפתח ביד הגבאי השני אבל ידו לא תגע בו, אם לא שיהי' שם אחד מבני החבורה אשר יקח מידו קוויטל כתוב בזה"ל, קבלתי יום פלוני נדבה סך פלוני הק' פלוני גבאי ראשון דת"ת, והמקבל הקוויטל צריך לשמרו עד שימסרנו ליד הג"ש, והגבאי השני יקבוץ על יד עד בואו לחשבון, והוא חיוב גמור על כל א' מבני החבורה לקבל קוויטל כזה לידו באשר הוא שם באותו מעמד כשנותן הנודר הנדבה, כ"א לא ירצה לקבל, לא יהי' רשות ביד הגבאי ליקח. ואם הנודר לא ירצה להמתין לילך אחר הגבאי לביתו להשליך לקופה וילך לדרכו ויוכל לבוא לידי שכחה, ולכן גם ראוי ונכון שהגבאי ישא אצלו בלייא שטיפט כדי שלא יבא העכוב של הקוויטל ע"י חסרון כלי כתיבה. ואם הנודר עצמו יקבל עליו למסור הקוויטל ליד גבאי ראשון, גם הוא נכון. [ראה בסוף התקנות שביטלו סי' זה]

כ. מעות של חוק דהיינו של חובה שהכתוב בפנקס קבעו חובה לזמנו, מותר לו ליקח בינו לב"ע, כי זה אי איפשר לבא לידי שכחה, שאע"פ שיהי' שכוח לזמן מה, אחרית טובה יהי' לו כי זכור יזכרנו על אשר ניתן לכתוב נתינת כל איש ואיש בדף

שלו בפנקס, ומי שנותן חוק ואיננו חש לראות תיכף שיכתב נתינתו הוא נהג מנהג הפקר בעצמו ומי יחוש עליו.

כא. זמן החשבון המחויב הוא רק שני פעמים בשנה, בניסן ובתשרי, אך אם הגבאי ראשון יבקש לעשות חשבון להקל מעליו עול שמירת הקוויטן אשר לאחדים בידו מכל ההוצאות, צריכין הד' ממונים לשמוע אליו. וכן אם הגבאי השני יכבד עליו עומסו לשמור קוויטונגן של הכנסות, צריכין ג"כ הג"ר והר"ח לשמוע אליו. וכן אם הג' ר"ח יחדיו יהיו תמים בהסכמה שדעתם לראות החשבון, צריכין הגבאים לשמוע אליהם. וכל אלו אם כבר עברו שני חדשים בלי חשבון, אז כל הרוצה בחשבון הרי זה משובח, אבל אם לא עברו ירחים ויאמרו המושלים בואו חשבון אפי' א' מהם יכול לעכב. אך בזמנים המחוייבים דהיינו בניסן ובתשרי אפילו לא עברו עדיין חודש ימים מעת החשבון, אין כח בידם להעביר המועד כדי שידעו כמה ילדים הראויין להביא בית הספר, וכ"כ בזמן המבואר בסי' ב'.

כב. בימי הקיץ צריכין הגבאים להחזיר על גביית החובות פעם בחודש, דהיינו בשבוע שבו יום ראשון של ר"ח, ובימי החורף פעם א' בשני חדשים, ואין הקפד אם יעמיד הגבאי איש אחר תחתיו בעבודה זו, רק שלא יעבירו את השבוע הקצובה בקיץ ובחורף לא ישבותו מועדיהם כי אם יבואו אל בית איש לגבות חק בלא עת ולא ישלים קביעתו לא יחשוב לו עון, כי אולי אין ברוחו רמי' כי מצא ביתו ריקן בעת ההיא, ולא ידע להזהר בעת ההיא כיון שלא בא לתבוע במועד המיועד על ככה, וכיון שנהגו כן הרי קלקלו את השורה והפסידו הקנסות המבוארים בסי' ז"ג.

כג. דפיין מיוחדין יהיו בפנקס אשר שמה יעלה לזכרון, אם יחזירו הגבאים לגבות חובות, וא' מבני החבורה לא ישלים חובו, יכתב תיכף בביתו לזכר על הפנקס, היום יום פלוני באנו לבית פלוני ולא שילם את כל חובו, ואם ישלח עוד בשבוע זו ליד הגבאי את חובו, הכח ביד הגבאי למחות את חטאיו מספר הזכרון, אך אם לא ישתדל להסיר כתמו בשבוע זו, נכתם עונו, ולא יוסר בשתו וחרפתו עד שיתן ח"י צל מ"כ קנס, ואז יכתוב הגבאי עליו כי חזר לכשרותו שקיבל עליו את הדין, ואם לא ישתדל לשלם הקנס עד שיקרה לו כמקרה הזה פעם שני שיבואו לגבות ולא יתן ויכתב עליו פעם שני כנ"ל, אז אפילו יתן עוד בשבוע זו לא תיקן כלום עד שיתן קנס חי גדולים מ"כ, ואז יכתב עליו שתיקן קלקולו. ואם גם באלה לא יווסר לעשות את אשר נגזר עליו עד יקרהו המקרה גם בפעם השלישי, אז עונשו קצוב ג' פעמים ח"י גדולים מ"כ, ומיום ההוא והלאה פסול הוא להתמנה גבאי או ר"ח עד שיתן הקנס הקצוב הזה וסר עונו וחטאתו יכופר. ומי אשר לא שת לבו גם לזאת להשתדל בתקנת קלקולו עד תקראנה אותו כאלה פעם רביעי, אז יודחה מנחלתינו ומחברתינו, כי על ארבעה לא נשיבנו אלינו, וכאיש זר יחשב לנו. אך המשפט החרוץ הזה לא יעשה בו עד עמדו לפני כל העדה למשפט בפ' משפטים, ואז אם

יקשה עליו להפרד מאתנו ויאמר לא אצא, יעשו עליו ערך ואומד הדעת כעל פנים חדשות הבא להתחבר אתנו. ולכן צריך הגבאי להיות נזהר אם יבא איש לתקן קלקולו, לראות כל הכתוב בדפין המיוחדין האלה, כי פן ואולי כבר כתבו עליו שטנה בימי הגבאים אשר עברו פעם או שתים, וא"כ כבר גדול עונו מנשוא ע"י הקנס הקטן, ועל כן אפילו אם בימיו עדיין לא עלתה לו כך, ובא בשבוע ראשונה תיכף לשלם וממילא לא צמח עליו שום קנס, לא ימחה שמצו עד שיראה כל הכתוב בספר הזכרון הזה ולא ימצא שמו או ימצא הכל מתוקן ועל הטוב יזכר שמו.

כד. הגבאים לא יהיו קרובים זה לזה לא שני בשני ולא שלישי בראשון.

כה. אם רוצה גבאי הראשון להפוך משמרת עבודתו שיהי' הוא נותן קוויטונג והגבאי שני מעות, צריך הג"ש לסור למשמעתו ויכתב בפנקס בחתימת כל הממונים שנמסר מזה לזה סך זה ביום זה.

כו. אם לא יספיק מעות להחזיק מלמדים לכל בני עניים הנמצאים, אותן אשר עדיין לא יוכלו להתפלל ולקרות בדייטט ספר, קודמים לילדים אחרים, ואחריהם הילדים אשר נראה בהם סימן ברכה במשנה ותלמוד, ולא ישכרו רק נגד חצי סך הממון אשר יש להחברה, עם הקביעות מכל איש עד סוף הזמן.

כז. שאר דברים חוץ שכירות מלמדים, אין כח ביד הגבאים להוציא רק על עסק שהוא פחות מחמשה זהו' מ"כ, ומחמשה זהו' והלאה צריכין לצרף אליהם גם הר"ח עד עשרה זהו' מע"כ, ומעשרה והלאה יצרפו אליהם גם הבוררים, ואם יהיו הדעות שווין מחצה על מחצה, יחשב דעת הג"ר לשנים. ומעשרים ולמעלה יועדו אליהם כל העדה והיה' ג"כ דעתו כשנים אם יהי' מחעמ"ח. ואין הגבאין נאמנין לומר שעשאו עפ"י אחרים, וע"כ אם לא יראו כתוב וחתום ע"ז לא יקובל להם בחשבון.

כח. יהי' להם פנקס קטן אשר שמה יכתב חשבון הוצאות והכנסות המבוארים בסי' ח' ובסי' ט', ובפ' משפטים בשעה שימסרו הממונים הישנים לחדשים את הכל, צריכים החדשים לראות בכל סדר השנה שעברה אם לא עברו הגבאים על סדר תקנה שבסי' ק"ז. ולכן תמיד החיוב על הר"ח לפרש דבריהם, אם יכתבו בפנקס חשבון הוצאות למשל אם יעלה החשבון על חמשים זהו' מ"כ, יוכל להיות שצריכין לפרוט יותר מארבעה פעמים, כי על עשרה זהו' אינן נאמנים בלי ידיעת וחתומת הבוררים.

כט. אם ישלחו הגבאין השמש או שני אנשים אחרים אחר איש אחד, ויבאו ויאמרו שדברו עמו פא"פ ואעפ"כ לא יבא, יכתב עליו קנס חי צל מ"כ. אך אם יבא לבקש מהממונים שירפו ממנו בדבר זה שאינו יכול להיות אצלם עתה מאפס הפנאי, אם יתנו מקום לדבריו הרי טוב, ואם לאו והוא אעפ"כ ירצה להלוק מאתם, יושת עליו ח"י פשוטים מע"כ. ומי שיודע שהוא טרדן תמיד ויוכל להיות שירבו עליו מוהר

ומתן, יוכל לומר ביום הוועד הגדול אחר ההתחדשות שלא יקראו אותו בכל השנה שיבא אל כל האסיפות שיהיו, ויתן עבור זה כפל הקביעות בשנה זו, דהיינו ב' גדולים לכל הפרשה, ויומשך עליו ק"ו החסד בכל השנה שלא לבא על הוועד השני, אם לא שהוא בורר אז צריך לבא עכ"פ.

ל. אם יהי' חלילה חולה באחת מבני ביתו של אנשי החבורה, וישלח ח"י גדולים מ"כ להחבורה, צריך הגבאי לשלוח ולקבץ את כל החבורה אל בהמ"ד או בהכנ"ס הק' לומר תהילים ולהתפלל בעד החולה, וגם המלמדים של ת"ת עם תלמידיהם צריכין לבא שם, וכל מי שלא יבא להשכיל אל דל יוקנס ח"י פשוטים מ"כ.

לא. אם יהי' חלילה חולה באחד שלא מבני החבורה ח"ו, אם ישלח שני זהו' מ"כ לכו המלמדים ותלמידיהם ועוד נוסף אליהם אנשים מהחבורה ע"פ גורל עד אשר יהי' מנין, להתפלל עבור החולה. ואם חמשה זהו' כסף ישלח להחבורה, אזי כולם יתאספו עבורו כעל חד מינן. וכל אשר לא יבא הן ע"פ גורל והן באסיפת כולם, יוקנס ג"כ חי פשוטים מ"כ, והגורל צריך להיות בפני שנים מלבד הגבאי*. [ראה בסוף התקנות שביטלו סי' זה]

לב. אם ח"ו יארע אבילות לא' מבני החבורה, צריך הגבאי לשלוח לו סעודת הבראה על הוצאות החבורה לפי כבודו תיכף אחר הקבורה, כדי שלא יצטרך לאכול משלו*. [ראה בסוף התקנות שביטלו סי' זה]

לג. ואם ישלח ח"י גדולים מ"כ להחברה, צריך הגבאי לשלוח שם מנין להתפלל כל השבוע ערב ובוקר, אפילו בשבת אם ירצה האיש ההוא ויהי' לו ספר לקרות הפרשה, וללמוד איזה משניות, ולומר יה"ר וקדיש דרבנן. ואותו מנין לא יהיו ע"פ גורל כמנין החולים, רק הגבאים יאמדו בדעתם הקרובים אל החלל בשכונה זו והקרוב קרוב יותר אל הבית, עליו החיוב. וביניהם צריך להיות עכ"פ איש אחד בעל כנפים יגיד דבר המשנה, ואשר אינם ראויים להגדה יעמדו וישמעו. וכיון שיאמדו הגבאים מי הם הקרובים אשר עליהם החיוב, יכתבו את שמותם על צעטיל ויוקבע הצעטיל על פתח בית האבל, כדי שמי שלא יהא יהי' ניכר בשמו ויוקנס עבור כל פעם שלא יבא א' גדו' שיין. ואם יתבטל המנין פ"א ע"י העוברים אשר לא באו, יוקנסו ח"י פשוטים מ"כ על כל פעם ופעם ועל כל איש ואיש. ובכל ב' וה', צריכין להיות זריזין מקדימין למצוה כדי שיוכלו עכ"פ לשמוע עוד אחר תפלתם הקריאה בבית הרב נ"י.

לד. ואם ישלח שלשה זהו' מ"כ להחבורה, צריכין אנשי המנין להתמיד קביעותם שם כל שלשים יום, ויקחו אל ביתו ספר תוה"ק של החברה כי אפי' בשבתות צריכין להיות שם, מלבד שלשה שבתות הכנופיה ומלבד ימים טובים. ואם יצטרך א' ליסע מביתו יודיע להגבאי ויגרל מחדש.

לה. ואם איש אחר אשר לא מבני החבורה תקראנה אותו כאלה חלילה, יתן עבור המנין של שבעה שני זהו' מ"כ, ועבור השלשים עם הס"ת חמשה זהו' מ"כ.

לו. אם יולד למז"ט בן לא' מבני החבורה, בלילה שלפני המילה ישלחו הגבאים עשרה שכנים הקרובים כנ"ל מבני החברה אל בית בעל הברית, ויבאו שם קודם צאת הכוכבים להתפלל מעריב בזמנו, ואח"ז ישבו ללמוד משניות בלי הפסק עד אחר חצות לילה. ולא ישבו לאכול סעודת קבע כאשר המנהג בגליל הזה, כי סעודה זו אין לה סמך כלל לסעודת מצוה, ולא איברי לילה אלא לגירסה. וגם רבים מפנין לבם לדברים בטלים ע"י זה. אך מה שנהגו בקהלות ישורון להעמיד לפנייהם פירות ומיני תרגימא ושווארצין קאפע כדי להפיג שינתן, הוא מנהג נאה ומתקבל. ואשר לא יבא שמה, אם יהי' אעפ"כ מנין עשרה, יתן רק א' גדול מ"כ. אך אם נתקלקל המנין עבור העצלים אשר לא באו, יתן כל א' מהם ח"י צל מ"כ. ואם הי' מנין לומר ברכו ורובא דמנכרי והתפללו בציבור, לא יתן רק ח"י פשוטים מ"כ. משא"כ לעיל גבי אבל בסי' ל"ג דלא מקרי ביטל תפלה כלל אם יש רובא דמנכרי והתפללו בציבור, לכן אינו נותן שם רק א' גדול שיין. אבל כאן ביטל עכ"פ הלימוד בעשרה זמן רב, לכן ראוי לקנסו ח"י פשוטים מעות כסף.

לז. הבעל ברית שהוא אבי התינוק לא יתן אחר כל הכבוד הזה להחברה רק חצי זהו' מ"כ, או יתן תיכף או יכתב עליו עד זמן הגביי'. אבל איש אחר אם חפץ בנו שנאסוף אל ביתו בלילה קודם המילה, צריך לשלוח מקודם תיכף אחר חצות ליד הגבאי שני זהו' מ"כ. [ראה בסוף התקנות שביטלו סי' זה]

לח. אם יזכה א' את א' מאתנו בבן ער ועונה ויגיע ל"ג, וירצה לדרוש דברי תורה ברבים על הבר מצוה, ישלח חי גדולים מעות כסף להגבאי, ואז צריכים כל יודעי תורה שבחבורה לבא שמה, וגם לאכול שם אם יעשה סעודת מצוה. ואם איש אחר יברכה השם בבן הגון לכך, ויתאוה כי נבא אל ביתו ישלח שני זהו' מ"כ.

לט. ואם יתן ה' אשר א' מבני עניים שיוחזק מאתנו לת"ת, גם הוא יגדל ויצליח ויעשה פרי שיבא במדריגה לחדש דבר מדעתו בשלש עשרה שנה, צריכין הגבאין לעשות סעודה לכל בני החברה לשמוח בשמחת התורה, ויעשו להנער בגדים חדשים לכבוד ולתפארת על הבר מצוה מכף רגלו עד קדקדו, וגם חמשה זהו' מ"כ יותן להנער דורן דרשה מקופת החבורה, מלבד מה שיתנו יחידים דהיינו כל המסובין כפי נדבת לבם וכיד ה' הטובה עליהם.

מ. אם ישדך אחד מאתנו את בתו לת"ת, הן שיהי' מילדי עירנו והן שיהי' מאחד הערים הקרובות או הרחוקות, אם ישלח ח"י גדולים מ"כ להחבורה, צריכין כל יודעי תורה שבתוכנו לבא שמה, אם ירצה להגיד חידושי תורה בשעת קשר התנאים. ואם ירצה עוד להגיד בשבת אחר חתונתו ישלח עוד ח"י גדולים מעות כסף. [ראה בסוף התקנות שביטלו סי' זה]

מא. אם לא יהיה בן תורה במדרגה זו, אבל יהי' מאחד הערים ולא מילידי עירנו, ושלח אבי הכלה ח"י ג' מ"כ או בשעת התנאים או בשבוע שקודם החתונה, החיוב על כל בני החברה לקבל פניו בשעת בואו העירה על החתונה, ולכן צריכים כולם להתקבץ אל הגבאי ראשון, ומשם ילכו ברוב עם לקבל פני החתן הדומה למלך. [ראה בסוף התקנות שביטלו סי' זה]

מב. ואם איש אחר אשר לא מאתנו הוא על לבו יעלה על ראש שמחתו שגם לחתנו יאתה הכבוד הזה, הן על סי' מם והן על סי' מ"א, צריך לשלוח שני זהו' מ"כ ואז נאותה לו על אחת מאלה. [ראה בסוף התקנות שביטלו סי' זה]

מג. בכל אלה מן סי' ל"ז עד פה, אם יעבור א' ולא יבא, יוקנס ח"י פשוטים מ"כ, חוץ על הסעודה שיעשו הגבאים המבואר בסי' ט"ל אין אונס. אך אם לא יודיע להגבאי קודם הסעודה יום או יומים, צריך ליתן אותן ח"י פשוטים, כי כבר הפסיד את אשר הכין לו. [ראה בסוף התקנות שביטלו סי' זה]

מד. על כל דבר אשר הוקבע פה שישלח הגבאי מנין מבני החבורה, הן ע"פ גורל והן ע"פ קורבת השכונה, לא ישלח מנין מצוצמם, רק תמיד יזמין שנים עשר אנשים, כדי שאם יעבור א' או שנים ולא יבאו, שלא יהי' המנין בטל. וצריך שתהי' נודעת להשנים העודפים שחיובם רק מכח גזירה, ואינם חייבים בסיבה ראשונה, כדי שאם יבאו שם ויראו שלא עבר שם איש על חקו, יוכלו לילך לדרכם. אבל אם יתבטל המנין, אין חילוק בקנסות בין העיקרים להנוספים.

מה. וכי ימוך אחינו אשר נשא בעול אתנו שלשה שנים, יגלה את ענינו ביום הוועד הגדול. ואז אם נראה כי כנים ואמתים דבריו, נקל את משאו, והקים נקים עמו את כל התיקונים אשר מסי' למד עד סי' מ"א ועד בכלל, ובנו קודם לת"ת משאר בני העיר. אך יכתב עליו הכל, הן הקביעות דהיינו הג"ן גדולים להפרשיות, והן הצורך לשלם עבור התיקונים הנ"ל, הכל יהי' כתוב ותלוי ועומד עד ירחיב ה' את גבולו לברכה. אך אם לא יקיים הדברים אשר נגזר עליהם קנסות כפעם בפעם, אז יהי' דינו כמבואר בסי' ק"ג שעל ארבעה לא נשיבנו, ויהי' נדחה מאתנו אם יעבור ארבעה פעמים.

מו. מכל אשר נתיסד פה לילך על איזה מנין בכל הי"ג תיקונים שמסי' למד עד סי' מ"ב, יפקד ממנו איש, לפרוק את העול הזה אפילו הגבאים בעצמם, ואפילו מי שיתן כפל הקביעות המבואר בסי' ק"ט, היינו רק לפטור א"ע מאיזה אסיפה שתהי' לצורך שעה, אבל לא מאלה החוקים הנ"ל - אם לא אנשי נדיבי לב אשר יקבלו עליהם ביום הוועד ליתן על כל כל השנה הקביעות כפל כפלים, דהיינו ד' פעמים גן גדולים, מתן אדם ירחיב לו, יכובד וישב בביתו בשלוח והשקט בכל השנה עד ימי הוועד השני לתקופת השנה.

מז. בני אדם יושבי הכפרים אשר ישתתפו עמנו, אין עליהם שום חיוב בשום עול מכל התיקונים, וכן אין עלינו להיות בעוזריו אם יצטרך הוא לאחד מאיזה שבתיקונים, רק אם יצטרך ח"ו לתיקון שבסי' למד, דינו ומשפטו כנמצא כתוב שם, ולא כבסי' ל"ט*.

מח. וכל התקנות האלו הם רק שלא לגרוע מהן, אבל מותר בכל השנה ביום הוועד להוסיף שני תקנות ע"פ הרוב, ועל יותר משני תקנות צריך להיות בהסכמת כולם.

*

אמנם אחרי אסיפת העדה בראותם את התקנות אשר הוקבעו פה, חששו אולי תבטל איזה תקנה מכובד העול והמשאת הקנס המבואר פה, והסכימו לברור להם חמשה אנשים מתוך העדה, והמה ישאו ויתנו בענין התקנות אם יתקמו כולם או מקצתן – ואחרי העיון היטב הסכימו הבוררים לבטל מקצתן, דהיינו סי' ח', סי' י"א, סי' י"ט, ל"א, ל"ב, ל"ז, מם, מ"א, מ"ב, מ"ג.

*

מחמת אפיסת הפנאי לא יכולתי לעיין בתקנות ההם, אבל סמכתי על חמשה אנשים הנבחרים שמסתמא שפטו בשכלם כהוגן, ואני מסכים לכל הדברים הנאמרים באמת ובצדק

נאום הק' משה טייטלבוים מפרעמשלא החונה בק"ק אוהעל והגליל יצ"ו

*

על כל הנ"ל באנו ליתר תוקף ועוז כל א' וא' על החתום יום א' יתרו תקפב"ל

[טור ראשון]

נאום אהרן יפה

נאום הק' אברהם ב"ה מנחם ענגל

נאום אהרן בר"א גינצלער [ב"ר אברהם. "נפטר בשם טוב י"א אדר שני תריא"ל – בכת"י מאוחר: הי' זקיננו של הה"ג החו"ב שר התורה כקש"ת מו"ה זאב וואלף גינצלער זצל"ה מחבר ספר תולדות ישראל עה"ת שהי' אבדק"ק פעהער דיארמוט ומלפנים אבדק"ק שאלגויטאריאן הי"ד (מהפנקס עמ' ה)]

ונאום אברהם ריינר ב"נ ד' גדולים בכל שבוע על שנה

ונאום הק' איצק בה"י ז"ל פריעדליבר מסערעד [תלמיד החת"ס]

הק' משה ג"ד במו"ה יוסף שמואל הכהן

הק' אלי' בהרב .... ישע"י סג"ל [אולי הוא "אלי' האללענדר" שנתקבל להחברא בשנת תקפ"ד (מהפנקס עמ' לה). בין גבאי הח"ק בשנת תקצ"ד]

הק' אברהם שלמה ווייל [אולי הוא "התו' הרבני כמ"ה אברהם שלמה ב"מ שמעי" שנתמנה לרואה חשבון של החברא בשנת תקפ"ב]

הק' שמחה מנחם פרענקל מבח [אולי זהה ל"שמחה מענדל ענגלענדער" שנתקבל להחברא בשנת תקפ"ד (מהפנסק עמ' לג). "ר' שמחה מענדל' נמנה בין גבאי הח"ק בשנת תקצ"ד]

הק' ברוך מנחם מענדל פריד

הק' אברהם? בהרר יהודא בל..?

יהודא גאלדבערגר

הק' יצחק לאניס ["יצחק בן מ"ו יעקב לאניס" חתום כגבאי החברא בשנת תקפ"ו]

ונאום הק' מאיר שעהען

[טור השני]

הק' משה צבי קרעמער

נאום הק' יצחק אהרן הכהן

הק' יוסף פענדרך

ישעי' רייכמאן [בין גבאי הח"ק בשנת תקצ"ד]

נאום אברהם ... ר

נאום הק' שמעון אהרון [בין גבאי הח"ק בשנת תקצ"ד]

הק' יהודא ליב דייטש ["זכרון שהי' בפנינו... איך ששלח אחרינו הרבני מו"ה יהודא ארי' בן המנוח מו"ה יוסף ז"ל... ואמר הנני רוצה לעשות צוואה... אשתי מ' מלכה נשארתי בכל אשר לי... גם יוקחו ב' כיכרות נירות ויחלקו להד' מנינים דפה דהיינו להמנין בבה"כ ובבהמ"ד ולהמנין של הרב ולהמנין של הכת חסידים... גם ציוה ואמר בפנינו שיותנו להרב דפה עשרה זהו' כסף ועבור זה יעלה זכרוני לפניו בשעת אמירת רבנן קדיש אחר הדרשות בעת שידרוש ברבים... יום א' פרשת מצורע ב' לחודש סיון שנתר"ג לפ"ק פה אוהעל. הק' חיים יעקב פריד עד, הק' אייזיק ראזענבערגר עד. העתקתי אות באות מגוף הצוואה, הק' חיים יעקב פרידמאן מאוהעל" (מהפנסק עמ' י)]

מאיר בלא"א מו"ה זאב וואלף זללה"ה

ליב וועליש?

נאום יעקב בארני?

נאום מנחם מענדל ב"הצבי זללה"ה [אולי הוא "מענדל שוחט" שהצטרף לחברא בשנת

תקפ"ב (מהפנסק עמ' ט)]

נאום יהודא ליב פ... ר

[טור השלישי]

הק' יצחק איצק ווייס ברץ

הק' שמואל ווייס "נפטר בשם טוב כ"א חשון תקצ"ז" (מהפנקס עמ' יד)

הק' יחיאל מיכל פ"ב [כנראה ר' יחיאל מיכל פלברבוים, ראה עליו ב'עלי זכרון' 22 עמ' מג, 25 עמ' לז]

הק' שלמה ישכר בער

הק' אריה ליב חנטשין

הק' שמעון חייט

הק' יוסף שווארץ

נתן בדחן

הק' משה יהודא ליב גינצלער [בכת"י מאוחר בפנקס עמ' יג: "הי' אביו של הרב הגאון המפורסם וכו' שמואל גינצלער האבדק"ק אויבער ווישא". בין גבאי הח"ק בשנת תקצ"ד]

הק' ישכר זעלדי?

הק' יצחק יעקב הרש...?

*

[עמוד השני טור הראשון]

הק' ישעי' הלוי [אולי הוא 'ישעי' ליסקער' שהצטרף לחברא בשנת תקפ"ב (מהפנקס עמ' יב). 'ישעי' הלוי' דיין באוהעל בשנת תרז-ח]

הק' פנחס ארי' הכהן קיבל ע"ע לשלם ד' גדול בכל שבוע כמבואר בתיקון מ"ו בפנקס הזה [ר' פנחס אריה כהנא ראפאפורט תקפ"ב לפ"ק. נפטר בשם טוב יום ד' דחה"מ פסח שנת תר"ג לפ"ק" (מהפנקס עמ' ד). רבי פנחס ארי' הכהן הרטשטיין רפפורט מסאמאטאר נפטר כ' ניסן תר"ג ומנ"כ באוהעל]

נאום ישראל במו"ה יהודה סג"ל

נתן במו' ארי' ליב פ"ב

משה בהתורני? מו"ה יצחק נ"י מהומנא

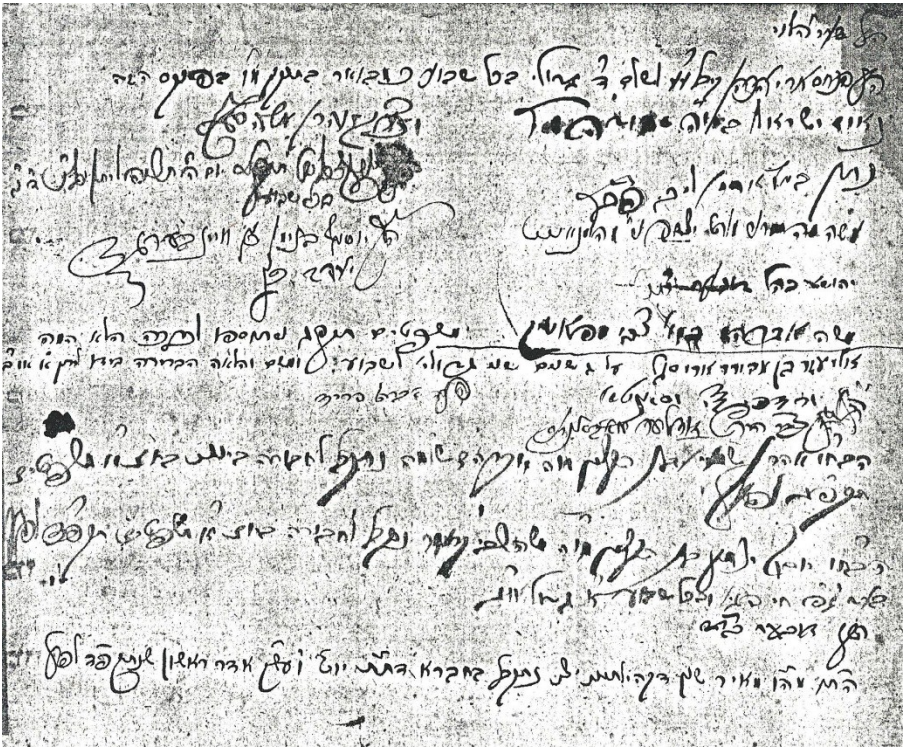
יהושע ב"ה דובער... [אולי הוא "יהושע קנובל" שהצטרף לחברא בשנת תקפ"ב (מהפנקס עמ' כג)]

משה אברהם במו' צבי מפאטיק

[טור השני]

יצחק אהרן משה סג"ל ... יום ה' תצוה ליתן בל"ג ד' ג' בכל שבוע

הק' יוסף בנימן כץ וויינבערגר

יעקב כץ

*

משפטים תקפ"ג ניתוספו לברכה הלא המה

אליעזר בן מהור"ר ארי סגל על ג שנים שני גדולי' לשבוע. ומשם והלאה הברירה בידו ליתן א' או ב'

הק' מרדכי צבי מסאנטא [מצאנו עוד חתימותיו בפנקס: מרדכי צבי דאמאן]

הק' אברהם פריד

הק' צבי הירש אדלער מאבאניע [ב"ר פנחס. תלמיד החת"ס]

הבח' אהרן שמעי' בן הקצין מו"ה אברהם שלמה נתקבל לחבורה ביום ... א' משפטים תקפ"ג לפ"ק [כנראה "שמעי' אהרן ווייל" חבר בחברא (מהפנקס עמ' עו)]

הבח' יוסף יצחק בן הקצין מו"ה משה צבי קרמער נתקבל לחבורה ביום א' משפטים תקפ"ד לפ"ק בעד ג"פ חי פגי' ובכל שבוע א' גדול ור"ג

הק' דובער בה"י? [אולי הוא "בער קנאבל תקפ"ד לפ"ק. נפטר בש"ט חית טבת תקצז"יין לפ"ק" - ובכתי" מאוחר: הי' אביו של הה"ג ר' משה ז"ל (עי' בדף פ') אשר חיבר ספר אבני שהם על כללי הש"ס (מפנקס החברה). בשנת תקצ"ב נמנה בין גבאי הח"ק]

התו' מה"ו מאיר שץ דקהילתינו יצ"ו נתקבל בחברא דת"ת יום ו' עש"ק אדר ראשון שנתקפ"ד לפ"ק

*

תקנות קבועות השניות כאן שרירן וקימין המה ומיוסדים על אדני פז וקבלנו עלינו כל אנשי החבורה שלא לגרוע מנהון ולא לחסר אף אחת, אמנם אחר איזה זמן ראינו כי כבד הדבר וירפו ידינו וילאו ממצוא חפץ מרוב המשא וטורח כי נתגלגלו קצת תקנות אשר אין רוב החבורה יכולין לעמוד בהן, כאשר נתבאר לעיל סימן מ"ח, והכרחנו לחסר ולגרוע מהן איזה תקנות ונרשמו לעיל סי' מ"ח איזה מהן נתבטלו, ונעשה ע"פ הסכמת החבורה והסכמת אדמ"ו הרב הגאון אב"ד נ"י ומצאנו והראינו אמתלא לדברינו כדי שלא להמציא סתירה עליו מסימן מ"ח הנ"ל בקביעת התקנות וגריעותן, ונכתבה בפינקס תחת סי' מ"ח למען דעת כי בצדק ויושר נעשה כנ"ל, וכן הוא מאז והלאה.

אבל בהוספת תקנות וחידושן מתחילה הוסד בינינו שכאשר יראו בני החבורה שצריכין לקבוע איזה תקנה חדשה, אזי הרשות וכח ביד הממונים הגזברין והבוררים ובתוכם גם שאר אנשי החבורה לחדש ולתקן איזה תקנה הנראה לעיניהם שנצרכה להתחדש, ומבלעדה יהי' ח"ו איזה קילקול, או שהשעה צריכה לכך, בודאי מצוה לגדור גדר באיזה תקנה ולקובעה לדורות, כאשר תחזינה משרים עיני העדה.

ולזאת כאשר נתועדנו יחד אנחנו הגבאים ור"ח והבוררים ביום סיום הש"ס ויום הסעודה שנת תקצו לפ"ק ויתר אנשי החבורה בינינו, הסכמנו כולנו כאחד לחדש תקנה אחת הנצרכה ביותר, והיא באמת וצדק לחזק כל בדק, ולא ימצא מעוקל וכל א' על מקומו יבוא בשלום. והיא היא אשר חננו הבורא ב"ה בתיקונה, שמהיום והלאה כל איש אשר יועמד לחבורה זו יתחבר אתנו ע"י קציבת כספו אשר הוקצב מהממונים, מחויב להכתב בפינקס הגדול הזה בדף מיוחד שלו, והגבאים והבוררים יבאו עה"ח באותו דף למטה תחת שמו, אך מבלעדי זאת שלא יהי' הממונים חתומים בדפו כנ"ל, אזי אין לאיש הזה שום חזקת חבורה, ואין לו שום טו"מ על זה, ומצורף לזה שכל זמן שלא ישלים האיש הזה את גמר תשלומיו כאשר הושת עליו, ונתרצה בפני הממונים, לא יכתב שמו בפינקס הגדול רק בפינקס הקטן, כל סך אשר יתן יכתב בו, ואחר השלמתו דמי הקצוב עליו, אזי יתכף יכתב לזכרון בספר הגדול, והממונים יחתמו שם תחתיו והי' לחוק ולמשמרת ואין פוצה פה ומערער עליו.

הרב שמואל חיים יעקב גרובער - שיכון סקווירא

משפחת שטערן בקהלת גאלאנטא

כאשר עסקתי בחקר תולדות משפחתינו, הגיע לידי הרבה פרטים על משפחת שטערן שהיתה משפחה חשובה בגאלאנטא. חילקתי החומר לג' פרקים. פרק א' צאצאי ר' יעקב שטערן, פרק ב' צאצאי ר' יהושע שטערן, ופרק ג' הוא על אישים נוספים ממשפחת שטערן בגאלאנטא שלא הצלחתי לברר אם ואיך הם קשורים למשפחות הנ"ל. בפרק זה סידרתי השמות לפי סדר א"ב. התודה לחוקר הנכבד מר Sandor Bacskai שהמציא צילומי המצבות והרבה מן החומר לעריכת המאמר.

פרק א' - משפחת ר' יעקב שטערן

דור ראשון

ר' יעקב שטערן

במפקד שנת תר"ח נרשם שהוא מלמד בן 51 שנה ולפי זה נולד בשנת תקנ"ז, ובמפקד מאוחר יותר נרשם שנולד בשנת תקנ"ט.

על מקום מנוחתו הוקמה מצבה חדשה בשנת תשנ"ה ע"י נכדיו האחים ר' יעקב ור' מרדכי ור' אלחנן שטערן מברוקלין, וכתבו עליה: מצבת קבורת / הרבני החסיד המופלג / מוהר"ר יעקב זשאמבעק זללה"ה / אביו של מו"ה אלחנן שטערן ז"ל / יעקב איש תם יושב אהלים / ע"שה מלאכתו עראי ותורתו קבע לילות וימים / שיעורים נחמדים והרביץ תורה לעדרים / עשה באופן נעלה מאד צדקה וחסדים / תנצב"ה.

זוגתו רייזל לבית שולץ. במפקד שנת תר"ח נרשם שהיא בת ל"ט שנה, ולפי זה נולדה בשנת תקס"ט, ובמפקד מאוחר יותר נרשם שנולדה בשנת תקס"ה.

יוצ"ח: בנו Marcus Leopold נולד בשנת תקפ"ט. - במפקד תר"ח רשומים הילדים: Karoly [אלחנן] בן 15; אסתר בת 12; Nani בת 10; שמעון בן 7; שמואל בן 5; דוד בן שנתיים.

במפקד מאוחר יותר: אלחנן (Carl) נולד בשנת תקצ"ב; שמעון (Simon) נולד בשנת תר"א; שמואל (Samuel) נולד בשנת תר"ג; דוד (David) נולד בשנת תר"ז; אסתר (Anna) נולדה בשנת תקצ"ז; Johanna נולדה בשנת תקצ"ח; Rosie נולדה בשנת תר"ט.

Marcus Leopold שטערן ב"ר יעקב

[אולי: מרדכי ליב]. נולד בשנת תקפ"ט. זוגתו Babeth או Josepha לבית שטיינער (שם אביה רשום במפקד Ch. ושם אמה Betti).

יוצ"ח: אדאלף, נולד בגאלאנטא כ"ח סיון תרי"ב (מוהל הערמאן קאלמאן, סנדק פיליפ גליק); ראזאליא, נולדה בגאלאנטא כ"ט תשרי תרט"ו; זלמן, נולד בדיעקי כ"ב שבט תרי"ט (מוהל הערמאן קאלמאן, סנדק ר' שמואל יוסף שטיינער); יהושע, נולד בדיעקי י"ט תמוז תרכ"ג (מוהל הערמאן קאלמאן, סנדק ר' שמעון בלוי); נעטי, נולדה בדיעקי י"ח אדר תרכ"ה.

ר' אלחנן שטערן ב"ר יעקב

כנראה שהוא הבן Karoly המוזכר במפקד שנת תר"ח שנוולד בשנת תקצ"ג. סוחר. נפטר בגאלאנטא כ"ז תשרי תרס"ג. על מצבתו כתוב: פ"נ / כה"ר / אלחנן בן ריזל / נפטר ביום ג' כ"ז תשרי / ונ' למחרתו תרס"ג לפ"ק / תנצב"ה. בפנקס הח"ק רשום שהתחבר עם החברה בשנת תר"ס ושכב עם אבותיו כ"ז תשרי תרס"ג. ברשימת הנפטרים: נפטר בן 69 שנה. בזיו"ר נשא את מ' שרל לבית הירשל. מזיווג זה נולד בשנת תרכ"ג בנו ר' ישראל דוד.

בזיו"ר ש נשא את מ' בלימלא לבית באש. נולדה בשנת תר"ו.

ברשימות המעטריקל נרשם שם אביה Adolf. נפטרה י' סיון תרפ"ט בת פ"ג שנה. על מצבתה נכתב: פ"נ / א"ח האשה / מ' בלימלא / אשת / כה"ר אלחנן שטערן ע"ה / נ' יום י' סיון ונק' למחרתו / ש' תפט"ר לפ"ק / תנצב"ה / ש"א מירל.

מזיו"ר ש נולדו לו בגאלאנטא: אברהם חיים, בט' שבט תרל"ג; Mark, בח' אייר תרל"ה; Marie, בב' אלול תרל"ז; מאיר ליב, בשנת תר"מ

[כנראה אבי ר' אלחנן ברמ"י שטערן, בפנקס הח"ק רשום שהתחבר להחברה בשנת תרע"ג]; וגינה, בשנת תרמ"ב. נהרגה עקד"ה. אשת ר' יצחק ליב מייטין; **חיה שרה**, ב"ד אדר ב' תרמ"ג. אשת ר' אברהם פרידמאן; **יעקב**, בשנת תרמ"ד.

ר' שמעון שטערן ב"ר יעקב

נולד בשנת תר"א. זוגתו Kati בת ר' שמואל ליפא האלענדער וזוגתו פאני, נולדה בשנת תר"ו בעיר טארדאשקעד (Tardoskedd). רישום הנישואין ביום י"ב כסלו תרכ"ט בעיר הנ"ל (מסדר קידושין ר' יעקב שטערן. עדים רשמיים: ר' יעקב שטערן ר' שמואל ליפא האלענדער). התגורר בעיר טארדאשקעד. יוצ"ח: Nina, נולדה בשנת תרכ"ט.

דוד שלישי

ר' ישראל דוד שטערן ב"ר אלחנן

נולד בשנת תרכ"ג. נפטר ח' תשרי תרפ"ב בן נ"ח שנה. על מצבתו נכתב: פ"נ / אי"א ויקר רוח טהר לב / נכון בד' בטוח נעלה במעלות / כ"ה / ישראל דוד / ע"ה / בן ר' חנן שטערן ע"ה / ישראל נצר מטע להתפאר / ישר לאל תוה"ק נתיבו יאר / דוד בשתים עלה עד הראש / ובדרכי משכיל את ד' לדרוש / דבק ביש לאמת גבר בברוש / לאמת גבר בברוש / זכרו לברכה צל ש' יתלונן / בזכותו בעדן חסד יחנן /

נ"נ ח' תשרי תרפ"ב לפ"ק וש"א שרל / תנצב"ה. בפנקס הח"ק רשום שהתחבר להחברה בשנת תרע"ג, היה גבאי דח"ק, ושכב עם אבותיו ביום ח' תשרי תרפ"ב.

זוגתו גיטל בת רבי מיכאל (ב"ר מיכאל) הכהן זאלצער (מסערדאהעל, תלמיד החת"ס) וזוגתו רחל לאה לבית דייטש [כנראה קאהן]. נולדה בשנת תרט"ז ונפטרה בגאלאנטא כ"ו תמוז תר"צ בת ע"ד שנה, על מצבתה נכתב: פ"נ / אשה י"א היא תהלהל

/ בצניעות בדמימות ותמימות / מר' גיטל ע'ה / אשת ר' / ישראל דוד שטערן ע'ה / בת כ"ץ ת"ח נינת הגה"ק בעל אהל דוד / ג'מלה רק טוב י'עידו רוב ט'והר ל'בה / י'שבחו זאת היא לאות בהצנע טובה / ט'עם זקנים מבי אבהן בה נבון רוח / ל'תפלה וברכה פתחה פי ומעטה / שיח / ב'נתה ב'ית ישראל כר'ח'ל' ל'א'ה' / בדרך אמהות / ברום תמליץ בעד בני' בצדק / וזכות אבות / י'נ בטהרה כ'ו תמוז רצ"ת לפ"ק / תנצב"ה / ש"א רחל לאה.

יוצ"ח ילידי גאלאנטא: שרה, בשנת תרנ"א. נהרגה עקד"ה. אשת אדאלף מיללער; רבקה, בשנת תרנ"ב. נהרגה עקד"ה. אשת ברוק; אסתר, בשנת תר"ס. נהרגה עקד"ה. אשת ר' שמואל אקשטיין.

ר' אברהם חיים שטערן ב"ר אלחנן

נולד בגאלאנטא ט' שבט תרל"ג. בפנקס הח"ק רשום שהסתפח להחברה בשנת תרס"ו. נהרג עקד"ה.

זוגתו יהודית בת ר' יוסף לינק וזוגתו אמאליע לבית זוקמאן. נולדה בטאפאלטשאן י"ד סיון תרל"ח. רישום הנישואין שם ביום כ"ח שבט תרס"ד (עדים רשמיים: זיגמונד פרידמאן, יוסף לינק). נהרגה עקד"ה.

יוצ"ח ילידי

גאלאנטא: Szerena, בא' שבט תרס"ה (כנראה **טשארנא** אשת ר' זלמן זאב פשערהאפער, נהרגו עקד"ה בשנות השואה); **מירל** (Margit), ב"ג אייר תרס"ו. נפטרה בת ח' שנים ב' אלול תרע"ה. על מצבתה נכתב: פ"ט / הילדה / **מירל** / בת ר' אברהם חיים / שטערן / נפ' בת ח' שנים / ביום ב' אלול תרע"ה / ש"א יהודית / **תנצב"ה**; Katalin, בכ"ג אדר ב' תרס"ח; Nelly (שרה או נחמה), בשנת תרע"ו. אשת ר' פנחס שטיינער. נהרגה עקד"ה בשנות השואה; **פנחס**, בשנת תר"פ. נהרג עקד"ה. - כנראה בנו ר' **אלחנן ברא"ח שטערן**, בפנקס הח"ק רשום

נאָמען דער מיטגלידערער		
אָרטיגקייט	אָרטיגקייט	אָרטיגקייט
אָרטיגקייט	אָרטיגקייט	אָרטיגקייט
40	10	40
20	5	20
20	5	20
20	5	20
10	2.50	10
20	5	20
40	10	40
עדרענמיטגלידערער		
ה'ב' שטערן פאָלאַק		
מוהר ר' שרגא האַיאָש		
" מאיר אייבענשיץ		
" שרגא פֿיבל ניינוואַלד		
" מרדכי לייב אונגעריילידער		
" מ' פשערהאפער		
" יעקב נעלב		
Galanta		
פֿיסער דער אָרטסגרוסעס;		
ה'ב' ייִשכר דוב קאָואַטש		
12	2	12
60	5	60
48	4	48
48	4	48
48	4	48
60	5	60
24	2	24
60	5	60
60	5	60
60	5	60
60	5	60
48	4	48
60	5	60
48	4	48

ר' אלחנן שטערן 'הגדול' ו'הקטן' בין התורמים לשיבה בגאלאנטא בש' תרצ"ג

שהתחבר להחברה בשנת תש"ז. – כנראה בנו ר' יעקב ברא"ח שטערן, בפנקס הח"ק רשום שהתחבר להחברה בשנת תרע"ה.

Mark שטערן ב"ר אלחנן

נולד בגאלאנטא ח' אייר תרל"ה. זוגתו Margit בת Mano לויפער זוגתו Sali מיללער. נולדה בגאלאנטא ג' אדר ב' תרמ"ו. רישום הנישואים ביום י"ט אלול תרס"ו (עדים רשמיים: איגנאץ מייטין, רעזשא ווייס). - יוצ"ח: לאה, נולדה בגאלאנטא כ"ב אלול תרס"ז.

Gyula ווייס חתן ר' אלחנן שטערן

נולד בעיר Szimo כ"ט סיון תרל"ד. בן של בערנאט ווייס מעיר ניהייזל (Ersekujvar) זוגתו Deckner Kati. בעל בית מרזח.

זוגתו Maria בת ר' אלחנן שטערן. נולדה בגאלאנטא ב' אלול תרל"ז. רישום הנישואין ביום י"ב סיון תרס"ו בעיר הנ"ל (עדים רשמיים: רודאלף ווייס, ליפאט קייזער).

ר' מאיר יהודה ליב שטערן ב"ר אלחנן

נולד בשנת תר"מ. בפנקס הח"ק רשום שהתחבר להחברה בשנת תרס"ז. נהרג עקד"ה. זוגתו מירל נולדה בשנת תרמ"ב. נהרגה עקד"ה.

ר' יצחק יהודא ליב מייטין חתן ר' אלחנן שטערן

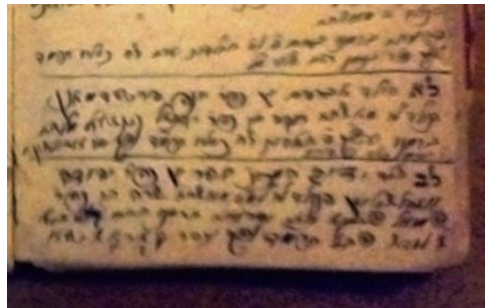
נפטר בגאלאנטא כ"ו תשרי. זוגתו רגינה בת ר' אלחנן שטערן. נולדה בשנת תרמ"ב. נהרגה עקד"ה.

ר' אברהם פרידמאן חתן ר' אלחנן שטערן

נולד בעיר טאפאלטשאן כ"ג חשוון תרמ"ד. בן של Jonas פרידמאן זוגתו ראזע לבית זינגער.

>נרשם בפנקס המוהל של ר' יהושע זעליג קוש (תש"ח לנינו הרב אהרן אדם ברקוביץ): "הילד אברהם בן כה"ר יונה פריעדמאן הנולד לו מאשתו רבקה בת כה"ר יקותיאל זינגער מלתי בזמנו עש"ק פ' תולדות ר"ח כסליו תרמ"ד...". <

זוגתו חיה שרה בת ר' אלחנן שטערן. נולדה בגאלאנטא י"ד אדר ב' תרמ"ג. רישום הנישואין ביום י"ח תשרי תרע"ד בעיר הנ"ל (עדים רשמיים: הערמאן קליין, איגנאטץ מייטן). נפטרה כ"ו אב תרפ"ט. על מצבתה נכתב: פ"נ / א"ח האשה / מ' ח' שרה ע"ה / אשת כ"ה אברהם פ"מ נ"י / בת ר' חנן שטערן ע"ה / נו"נ כ"ו מנחם אב / ש' תפט"ר לפ"ק / תנצב"ה / ש"א בלימלא.

ר' יעקב שטערן ב"ר אלחנן

נולד בשנת תרמ"ד. בפנקס הח"ק רשום שהתחבר להחברה בתרפ"ב ונאסף אל עמו ביום ד' אייר

תרצ"ד. על מצבתו נכתב: פ"נ / אי"א כה"ר / יעקב שטערן / ע"ה / סבל בדמי ימו רב מחלה אנושה / נאסף אל עמו בדמי ימיו כדמע / אשה והילדים צעירים / תנצב"ה / נו"נ ד' אייר תרצ"ד לפ"ק / ש"א בלימה.

זוגתו בלימה בת ר' ישעי' [ב"ר אברהם גרשון] שפיטצער מעיר פאקש זוגתו גיטל לבית ווייס [ב"ר מרדכי ווייס מסערדאהעל]. נהרגה עקד"ה.

יוצ"ח: ישעי'; ישראל דוד, נולד בגאלאנטא בשנת תרפ"ו. נהרג עקד"ה; יוסף, נולד בגאלאנטא בשנת תרפ"ח. נהרג עקד"ה; מנחם, נהרג עקד"ה; גרשון,

נהרג עקד"ה; שרה, נהרגה עקד"ה.

פרק ב' – משפחת ר' יהושע שטערן

דור ראשון

ר' יהושע שטערן בר"ל

נולד בשנת תקנ"ח בערך. התגורר בעיר גאלאנטא ולימים התגורר בעיר הסמוכה סערעד. במפקד שנת תר"ח נרשם שהוא בעל בית מרקחת. נפטר בסערעד י"ח אלול תרכ"ה ונקבר בגאלאנטא. על מצבתו נכתב: פ"נ איש היקר ונכבד כ"ה יהושיע

ברי"ל ז"ל / אשר הביא את בני ישראל / בברית ד'
 אכל יגיע כפו ולמד / את בניו תורה נפטר בש"ק /
 ח"י אלול ונקבר למחרתו / ש תרכ"ה לפ"ק /
 תנצב"ה.

זוגתו מ' גאלדא לבית קאליש נולדה בשנת תקס"ג
 בערך. נפטרה בגאלאנטא י' כסלו תרי"ב. על
 מצבתה נכתב: פ"נ אשה חשוב' וצנוע' מ' גאלדה
 א"כ יושיע ברי"ל / שטערן / נפטר' ביום ה' י'
 כסליו ונקברה / בעש"ק י"א בו שנת תרי"ב לפ"ק /
 תנצב"ה.

יתכן שהיה לו זיוו"ש כי ברישום הפטירה צוין
 שהוא נשוי. ויתכן
 שלקראת נישואיו

בזיוו"ש עבר להתגורר בעיר סערעד.

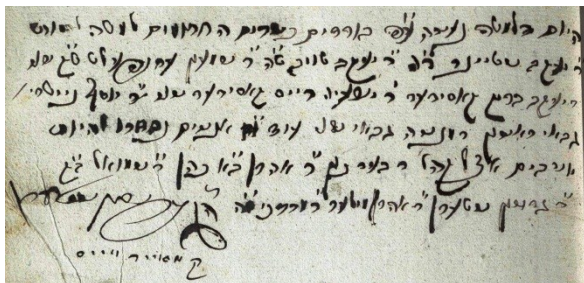
יוצ"ח: גרשון, נולד תקפ"ו; שמעון, בתקצ"ג; יוסף
 שמואל, בתקצ"ה בערך; משה, בתר"ב; דוד, בתר"ה;
 אסתר, בתקפ"ט; מארי,
 בתקצ"א; טאני
 (טושנא?), בת"ר; לעני
 (לאה?), בתר"ח.

דור שני

ר' גרשון שטערן ב"ר
 יהושע

נולד תקפ"ו (כן עולה ממה שנרשם ברישום הפטירה
 שהיה בן ע"ה שנה כשנפטר בשנת תרס"א, אמנם על
 המצבה רשום שנפטר בן פ"ה שנה ולפי זה נולד בשנת
 תקע"ו, אך יתכן שזה לא כ"כ מדוייק, כי יותר מסתבר
 שנולד בשנת תקפ"ו שלא יהיה הפסק כל כך גדול מלידתו
 ללידת שאר אחיו, ובמפקד שנת תר"ח נרשם שהיה אז בן
 כ"ד שנה ולפי זה נולד בשנת תקפ"ד). בעל חנות מכולת.
 נפטר י"א סיון תרס"א. על מצבתו נכתב: פ"נ /
 התורני המופלג בתורה ובמעשים הצדיק / כה"ר /
 גרשון שטערן / ג'אות עדתו ומשפחתו היה בחיים /

ר' גרשון שטערן בפנקס הקהלה בגאלאנטא

ר'גג נפשו לגדל בני' לעבוד' שמים / ש'מר ... עשה צדקות בכל ... / ו'לעניים הי' לרוחה ביתו פתוח / נ'תן בנותיו לבני תורה ויקירי רוח / נפ' בשיבה טובה בן פ"ה שנים / ביום ד' י"א סיון ונק' למחרתו / ביום ה' תר.. לפ"ק / שם אמו גאלדא / תנצב"ה.

>בפנקס הקהלה של גאלאנטא (התודה למ' ניצה קאליש שמסרה את הצילום) נמצאת חתימתו - הק' גרשון שטערן - על פרוטוקול בחירות להנהלת הקהלה (לא ציון השנה), שבה נבחר לחבר הנהלת הקהלה <

זוגתו אסתר בת Mor לאווינגער בעל בית מרזח בגאלאנטא ומרת ייטל. נולדה בעיר דאלנעסאליבי. לפי רישום הפטירה היתה בת פ"ג שנה ולפי זה נולדה בשנת תק"פ, אמנם במפקד שנת תר"ח רשום שהיא בת כ"א שנה ולפי זה נולדה בשנת תקפ"ז.

נפטרה בגאלאנטא ג' חשון תרס"ד. על מצבתה נכתב: פ"ט / ... הצדקת בעלת מעשים טובים וישרים להפליא מ' / אסתר / אשת המנוח ... ונשוי פנים / מו"ה גרשון שטערן ז"ל / א'שת חיל כמוה מי ימצא / ס'עדה רעבים ודלים אמצה / ת'ורת חסד היתה על לשונה / ר'ק לעבוד באמת כל הגיונה / ב'ני' ובנותי גדלה בדרך אל חי / ת'ורה וי"ש למדה אותם למידי / י'הבה אך על ה' תמיד השליכה / י'גון ודאגת מחר מלבה הבריחה / ט'וב אמתי צפון לה לשכרה / ל'ברכה ולתהלה ישאר זכרה / נפטרה ביום ג' חשון תרס"ד לפ"ק / תנצב"ה.

יוצ"ח ילידי גאלאנטא: ליאפאלד, בכ"ו אייר תר"י. (מוהל ר' יצחק לאווינגער); ראזאליע, בח' תשרי תרל"ב; שרה, בח' תשרי תרל"ב; ישראל יוסף, בל"ד תמוז תרט"ו (מוהל ר' ישראל לאווינגער, סנדק ר' משה לאווינגער); גאלדא, בכ"ט אב תרט"ז; שיינדל, בד' תמוז תרל"ח; לעני, בכ"ב טבת תר"כ; מלכה, בה' סיון תרכ"ג.

אשת ר' יוחנן פליישמאן; טושענע, בג' חשון תרכ"ה. אשת ר' מאיר ראזענטאהל; רחל, בשנת תרכ"ז ונפט' בת י"ז שנה א' אלול תרמ"ד. על מצבתה נכתב: פ"ט / הבתולה רחל ב"כ גרשון / שטערן / ר'כה בשנים בט'ו'ב' ימין נקטפת / ח'מדת אבותיך היית ועתה שבת / לעפר מקור זה ממנו חצבת / נפ' בעשק ב' דר"ח אלול / ונק' במש"ק תרמ"ד לפ"ק / תנצב"ה; משה, בב' כסליו תרכ"ח (מוהל ג' שטערן, סנדק ר' יעקב בריק);

יהושע, בכ"ג סיון תרכ"ט; איגנאטץ, בב'

אב תרל"ג (מוהל ג' שטערן, סנדק מור שטערן).

ר' שמעון שטערן ב"ר יהושע

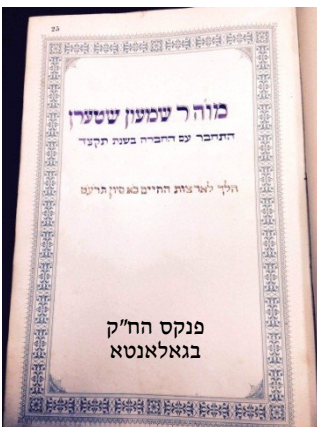
נולד בשנת תקצ"ג. נפטר בגאלאנטא כ"א סיון תרע"ט. על מצבתו נכתב: לקיים דברי המת שלא להפליג בשבחיו / פ"נ / מו"ה / שמעון / בן יושע שטערן ז"ל / ש'ם משמעון יחקק במצבה / מ'ל ופרע כדת וכהלכה / עסק בתורה בילדותו ובשיבה / ונ'פשו תלין בטוב כי זרעו יירש ברכה / נפטר ביום כ"א סיון תרע"ט / ושם אמו גאלדא. בפנקס הח"ק נרשם שהתחבר עם החברה בשנת תקצ"ד והלך לארצות החיים כ"א סיון תרע"ט. ברישום המעטריקאל נרשם שנפטר בן פ"ו שנה. בשנת תרנ"ה

חתם על הכתב רבנות של הגר"צ דושינסקי.

בזיווג ראשון נשא את מלכה לבית קרויס. נולדה בגאלאנטא בשנת תקצ"ג. נפטרה כ"ח כסלו תרכ"ז בעיר הארנעסאליבי כשבעיים אחר לידת בנה יהושע ונקברה בגאלאנטא.

בזיווג שני נשא את מ' פראדל לאווינגער בת ר' אליהו לאווינגער מגאלאנטא. רישום הנישואין בעיר דאלנעסאליבי ביום ז' אדר ב' תרכ"ז (עדים רשמיים:

אברהם הירשלער, ש' לאווענשטיין, אליאש קאליש). נפטרה כ' אדר ראשון תרצ"ב בת פ"ב שנה. על מצבתה נכתב: פ"נ / האשה / מר' פראדל ע"ה / אשת מו"ה / שמעון שטערן ע"ה / פ'עולת אשה צנועה וכשירה / ר'יחקה מכל חטא ונדנוד עבירה / את בנותי על דת יהודית הזהירה / ד'ר'ך התורה בכל תוקף לשמרה / ל'כן בעדן מושבה ובראשה עטרה / ב'קבר תנוח בחדוה ושמחה / ת'קום בעת התחי' לעולם המנוחה / ג'מולה א'י' ל'קבל ד'יצה א'רוכה / י"נ בש"ק כ' אדר א' תרצ"ב / תנצב"ה

י"ח מזיו"ר: גאלדא, נולדה בגאלאנטא י' חשון תר"ז. אשת ר' מרדכי כ"ץ [בן הג"ר מנחם כ"ץ אב"ד צעהלים]; יהודא אריה, נולד בדאלנעסאליבי י"ג אדר תרכ"א (מוהל ג' שטערן, סנדק ר' יעקב שמעלץ); פראדל, נולדה בדאלנעסאליבי י"א טבת תרכ"ג; חיה

שרה, נולדה בדאלנעסאליבי י"א אלול תרכ"ה; יהושע, נולד בדאלנעסאליבי ט"ו כסלו תרכ"ז (מוהל ר' שמעון שטערן, סנדק ר' יוסף קראקויער). כנראה שנפטר בילדותו.

י"ח מזיו"ר ש' ילידי גאלאנטא: חנה גנענדל, בג' תמוז תרכ"ח. אשת הג"ר אשר לעמיל שפיטצער אב"ד קירכדארף; צילי, נולדה בגאלאנטא ט' אב תרל"ג; לאה, בכ' שבט

תרל"ו. נפטרה י"ח טבת תרס"ב. על מצבתה נכתב: פ"ט / הבתולה החשובה / לאה / בת מה"ו שמעון שטערן / נפטרה ליל ש"ק / ח"י טבת תרס"ב לפ"ק / ושם אמה פראדל / תנצב"ה; טאשנא, בל' שבט תרל"ח. אשת אדאלף קאהן; עממא, בכ"ח שבט תר"מ; סאלי, בשנת תרמ"א. אשת ר' בערל קאהאן. נפטרה כ"ח כסלו תרפ"ב; יהושע, בב' סיון תרמ"ב (מוהל ר' שמעון שטערן, סנדק ר' מרדכי שטערן); שיינדל, בכ"ב ניסן תרמ"ד. נפטרה כ"ט כסלו תרפ"ב. על מצבתה נכתב: פ"ט /

הבתולה החשובה / שינדל / בת מו"ה / שמעון שטערן ע"ה / נפ' כ"ט כסלו תרפ"ב לפ"ק / תנצב"ה / שם אמה פראדל.

ר' יוסף שמואל שטערן ב"ר יהושע

נולד תקצ"ה. נפטר י"ד שבט תרס"ח. על מצבתו נכתב: פ"נ / כ"ה / יוסף שמואל שטערן / ע"ה / יוסף הי' ירא שמים / ש'מ'ו טוב בין החיים / ו'עשה צדקה במלא ידים / א'ל' / יסתירוהו בסתר כנפיל' / תנצב"ה / נפ' בן ע"ג שנים י"ד שבט תרס"ח / ש"א גאלדא.

זוגתו רייזל נפטרה י"ב אייר תרע"ג. על מצבתה נכתב: פ"ט / אשה ישרה וכשרה / מר' ריזל ע"ה / אשת / כה' שמואל שטערן / ר'חם רחמת על צאצאיך כל עודך / י'ראת ד' ואהבת אותו בכל מאודך / ז'ה חלקך מכל עמלך בעולם התמורה / לעשות טוב בלב ונפש ברורה / נפטרה י"ב אייר תרע"ג לפ"ק / תנצב"ה / ש"א חייכה.

ר' משה שטערן ב"ר יהושע

נולד בשנת תר"ב. אופה. נפטר בגאלאנטא. המצבה נשברה ואפשר לקרוא רק תיבות אלו: איש יקר ממטמונים עבד נאמן לאלקי מעונים / פ"נ / כ"ה משה שטערן / ... הי' עד יום מותו / ... כל ימי היותו / ... אלמנות ויתומים / ... ליראים ושלמים / ... תוה"ק אצל בני עדתו / ... תמיד היתה חמדתו / ... בש"ט ביום ... / ... במספד רב למחרתו / ... תנצב"ה / ושם אמו גאלדא.

זוגתו לאה בת Elias קאליש וזוגתו חנה. נולדה בעיר Vizkelet בשנת תר"ז. רישום הנישואין ביום ל' סיון תרכ"ו בעיר הנ"ל. (מסדר קידושין הרב פאשקוס. עדים רשמיים: אברהם הירשלער, ה'ל' שאחטער). נפטרה ט' ניסן תר"צ בת צ' שנה. על מצבתה נכתב: פ"ט / אשת חיל הצדיקת הגדולה בעיני כל מכובדה ומהוללה / מרת / לאה / אלמנת היקר העסקן במצות וג"ח / כ"ה משה שטערן ע"ה / נ' בשיבה טובה קרוב לבת תשעים שנה / ט' ניסן תר"צ לפ"ק / ל"ב טהור מלא יראת ה' לה למנה / א"ב' שבשמים עבדה בכל עת ברונה / ה'צדק והיושר חמדה באמונה כל ימי' / ש'לום והשקט עטרוה כל ימי חי' / ט'ובות למרבה בסתר גמלה לאביונים / ע'יני' השגיחה באהבה על בנים ובנות / ר'ב שכרה בראותה בני' חתני' ובני בנים / נ'פשמ רגגה לעסוק בתו"מ ברננים / תנצב"ה / שם אמה חנה.

יוצ"ח ילידי גאלאנטא: יהושע, בכ"ח ניסן

תרכ"ז (מוהל ר' שמעון שטערן, סנדק עליאס קאליש); גאלדא, בשנת תר"ל. אשת ר' אליהו שטערן; Zali, בג' תשרי תרל"ג; פראדל, בט' סיון תרל"ה. בזיוור' אשת הרמן פישל. בזיוור' אשת ר' אליהו הכהן ציממער; יצחק, בט' סיון תר"מ (מוהלים ג' שטערן ור' שמעון שטערן, סנדק מוריץ קאליש).

ר' דוד שטערן ב"ר יהושע

נולד בשנת תר"ה. תופר בגדים. בשנת תרנ"ה חתם על הכתב רבנות של הגר"צ דושינסקי. נפטר י"ב סיון תרס"ח בן ס"ג שנה. על מצבתו נכתב: פ"נ / איש תם וישר בעל מכאובים ויסורים / כ"ה / ד'וד בן ר' יושע / ו'שם אמו מ' גאלדא / ד'רכו היה בקודש / שנהנה מיגיעת כפו / נפטר י"ב סיון תרס"ח לפ"ק / ונקב' למחרתו בעש"ק / תנצב"ה.

זוגתו הינדל לבית שולץ, נולדה בשנת תרל"ב. רישום הנישואין ביום י"ב חשוון תרל"ו. נפטרה ו' תשרי

תרצ"ג. על מצבתה נכתב: פ"נ / האשה החשובה והזקנה / מרת / הינדל / אשת ר' דוד שטערן / ע"ה / פה מקברי הקברים / העמידו רגליכם / יבוא אנחה בלבבכם / ודמע בעיניכם / תחת הגל הזה שוכבת / אשה כשרה / יראת ד' היה אוצרה / לבעלה היתה לעזרה / בניה הדריכה לתורה / וטהרה / זכרה יהיה בלבכם / לא ידעך נרה בלילה / נפטרה ו' תשרי תרצ"ג לפ"ק / ש"א יטל תנצב"ה.

יוצ"ח ילידי גאלאנטא: שמעון, בי"ב ניסן תרל"ח (מוהל ג' שטערן, סנדק ר' שמעון שטערן); גאלדא, בכ"ז אלול תרל"ט; פאני, בי"ד אדר ב' תרמ"ג. – כנראה גם ר' יצחק שנולד בשנת תרל"ז.

דור שלישי

בני ר' גרשון שטערן

ר' ישראל יוסף שטערן ב"ר גרשון

נולד בשנת תרט"ו. בעל מכולת. נפטר כ"ה חשוון תרפ"א בן ס"ה שנה. על מצבתו נכתב: פ"נ / גוינת איש

צדיק תמים מן הנעלבים ואינם עולבים מדותיו נשגבים / עטרת אשתו ועטרת משפחתו ועדתו / ה"ה הרבני / מו"ה ישראל יוסף זצ"ל / בן כה"ר גרשון שטערן זצ"ל / הוא הגבר הוקם על לראש ח"ק ל"ו שנה / ומשרת גבאות א"י צדקה ות"ת נשא ברננה / ערר השחר וקם לשורר תהלות דוד בכונה / קם באשמורת להגות בתורה והרבה קרא ושנה / ישראל אשר בך תתפאר משפחתך וקהלתך / ש'לום רדפת אמת ואמונה אהבת והיא תהלתך / ר"ב טוב וחסד פעלת עלי תבל עד אחריתך / א'והב ורע היית לכל ובפרט לאנשי עדתיך / ל'דאבון לבנו מהר עזבתנו מי ימצא תמורתך / י'דיו עסקו במצות ה' ובמעשים טובים בזריזות / ו'כמה מאות ילדים הכניס בבית א"א בלי עצלות / ס'עד רעבים ועם חולים יגע השכיבם והקימם / פ'גע ובכה עבור בניו

שיזכה לתורה וי"ש לגדלם / י"נ בטהרה ביום ש"ק / כ"ה חשון תרפ"א לפ"ק / שם אמו אסתר תנצב"ה.

זוגתו רחל לאה בת ר' מרדכי ווערטהיימער וזוגתו גיטל לבית ראטה. נולדה בווערבווי בשנת תרט"ז. נפטרה ער"ח שבט תש"ד בת פ"ח שנה. על מצבתה נכתב: פ"נ / אשה חשובה וצנועה / מר' רחל לאה ע"ה / אשת מהור' ישראל יוסף שטערן ע"ה / ר'צון בעלה עשתה

וחנינה גמלתה / לעד עמדה צדקתה / ל'תורה ויראה טהורה / א'ת בניה הדריכה / ה' יזכור אותה לטובה / נפטרה בש"ט זקנה ושבעה / לדאבון משפחתה / ביום ערב ר"ח שבט תש"ד / תנצב"ה / ש"א גיטל.

יוצ"ח ילידי גאלאנטא: גינענדיל, בז' אדר ב' תרמ"א. נהרגה עקד"ה. אשת ר' יצחק ארנשטיין; דוד, בשנת תרמ"ב; חיים ליב, בשנת תרמ"ג; יוטל, י"ח טבת תרמ"ה. אשת ר' יצחק ב"ר משה שטערן; אליהו, בשנת תרמ"ו; יהושע, י"א כסלו תרמ"ז; Sarlota, ב"ט אייר תרנ"ו; מרדכי, בכ"ד ניסן תרנ"ח.

בביה"ח נרשם שמות יוצ"ח שנהרגו עקד"ה: חיים ליב, מרדכי, יהושע, אליעזר, אליהו, דוד, גיטל, יוטל, גאלדא, שינדל, שרה.

ר' יוחנן פליישמאן חתן ר' גרשון שטערן

ב"ר יעקב וזוגתו זיסל. נולד בסערדעהעלי בשנת תרכ"ד. התגורר בעיר סערדעהעלי. נהרג עקד"ה. זוגתו מלכה בת ר' גרשון שטערן. נהרגה עקד"ה.

> ר' יוחנן ב"ר יעקב קאפל פליישמן מסערדאהעל וזוגתו מרת זיסל בת ר' יוחנן הלוי ואזנר. גרו בסערדאהעל. מיוצ"ח: מ' גיטל [הי"ד. כ"ז סיון תש"ד] אשת ר' יחיאל ב"ר עזריאל הלוי טויבר בסערדאהעל [נפ' ז' חשון תש"ב ושם מנר"כ]; מ' גאלדע הי"ד אשת ר' יהושע מנחם קייזר [ב"ר ארי' יהודה ליב מגאלאנטא] בסערדאהעל. נעקה"ש כ"ז סיון תש"ד; ר' יעקב קאפל הי"ד; ר' משה הי"ד; מ' ייטל הי"ד אשת ר' בער פארגעס הי"ד; ר' גרשון יצחק; ר' עזרא; ר' שמעון <.

ר' מאיר ראזענטאהל חתן ר' גרשון שטערן

נולד בעיר Szempe בשנת תרכ"ד בן של Mano ראזענטאהל וזוגתו Jeanette לבית גוטמאן. נפטר בגאלאנטא ט"ו אדר א' תרס"ה בן ל"ט שנה (מדווה ע"י גיסו ר' נתן פישער מעיר Szempe). על מצבתו נכתב: פ"נ / מו"ה / מאיר ראזענטאהל / בן טשארנא / נפט' ט"ו אדר א' תרס"ה] / תנצב"ה.

>אביו ר' מנחם ראזענטאהל היה חתן ר' משה גוטמאן, שהיה חתנו של ר' מאיר אבאני רגנר חותנו של מהר"י אסאד אב"ד סערדאהעל. ראה עוד בעלי זכרון 13 עמ' יד, 14 עמ' ח-ט.<

זוגתו טושענע בת ר' גרשון שטערן. נולדה בגאלאנטא ג' חשון תרכ"ה. נפטרה כ"ד חשון תרס"ג. על מצבתה

נכתב: פ"ט אשה
אהובה וחשובה ויקרה
/ טושינא / אשת מה'
מאיר ראזענטאהל] /
... / ... / כלכלה

בחכמתה / ... כבדה בתבונתה / כתר עליון וצל שדי
/ יתן למשכנה אל חי / נפטרה כ"ה חשון תרס"ג
לפ"ק / תנצב"ה.

בזיו"ש נשא את Julia לבית ענגעל. (לאחר פטירתו ביום ו' סיון תרס"ה נולד לו בת שנפטרה תיכף בעת הלידה).

יוצ"ח מזיו"ר, ילידי גאלאנטא: Jeanette [כנראה טשארנא], בכ"ג חשון תרנ"ו; Mor, בכ"ח שבט תרנ"ז. נפטר בעיר טירנוי בשנת תש"ח; יעקב, בח' אייר תרנ"ח; גרשון, ב"ז תמוז תרס"א. נפטר בגאלאנטא כ"ו אדר א' תרס"ה בן ג' שנה (מדווה ע"י דודו ר' יהושע שטערן). על מצבתו נכתב: פ"נ / הילד / גרשון ע"ה / בן מו"ה מאיר / ראזענטאהל / י"נ כ"ו אדר תרס"ה לפ"ק / ש"א טושינא / תנצב"ה.

ר' יהושע שטערן ב"ר גרשון

נולד בגאלאנטא כ"ג סיון תרכ"ט. סוחר עצים. זוגתו לאה בת Emanuel לינקענבערג סוחר קמח וזוגתו הענדל לבית וועלווארט. נולדה בעיר טאפאלטשאני ו' אדר א' תר"ל. רישום הנישואין ביום י"ב אב תרנ"ו (עדים רשמיים: Jonas קאליש, Izidor הירש). נפטרה כ"ז אדר תרצ"ז. על מצבתה נכתב: **פ"נ האשה עטרת בעלה לאה בת הינדל לינקענבערג / אשת כ"ה ר' / יושע שטערן נ"י / לעני ואביון פירשה כפה ברוב חמלה / אשה כשרה וישרה צנועה ואשת חיל יקרה צנועה ואשת חיל יקרה / ה'וי אשתי הוי אמי בעלה ובתה על מיתתה ונתה על מיתתה / קראו מרה / נפטרה ונקבר כ"ז אדר תרצ"ז לפ"ק / תנצב"ה.**

יוצ"ח ילידי גאלאנטא: יהודית, נולדה בגאלאנטא ו' כסלו תרנ"ח; עטל, נולדה בגאלאנטא ז' טבת תרס"ד

בני ר' שמעון שטערן

ר' מרדכי כ"ץ חתן ר' שמעון שטערן

נולד בצעהלים בשנת תרט"ו לאביו הרה"ג ר' מנחם כ"ץ אב"ד צעהלים ולאמו הרבנית ברכה לבית פרענקעל. בשנת תרנ"ה חתם על הכתב רבנות של הגר"צ דושינסקי. נפטר בגאלאנטא כ"ו חשון תרס"ג בן מ"ז שנה. על מצבתו נכתב: **פ"ט / הרבני הצדיק מו"ה מרדכי בן האי סבא קדישה / הגאון מו"ה מנחם כ"ץ זצוק"ל / אבדק"ק צעהלים יע"א / מ'אוד התנוסס ויהי לנס / ר'ד"ף צדקה מלבש חסד / כ'וננו מעשיו מתניו שנס / י'ראה ותורה בעדתו ליסד / ב'נ'ועם זמרתו כבד קונו / ב'ר'ב שמחה נתן מהונו / כ'בר רצה אלקים מעשיך / ה'שלמת עצמך בדמי ימיך / יצאה נשמת' בטהרה כ"ו מרחשון / בשנת תרס"ג לפ"ק / ונקבר למחרתו בהספד גדול / תנצב"ה.**

זוגתו גאלדא בת ר' שמעון שטערן, נולדה בגאלאנטא י' חשון תר"ז. נפטרה בגאלאנטא י"ב

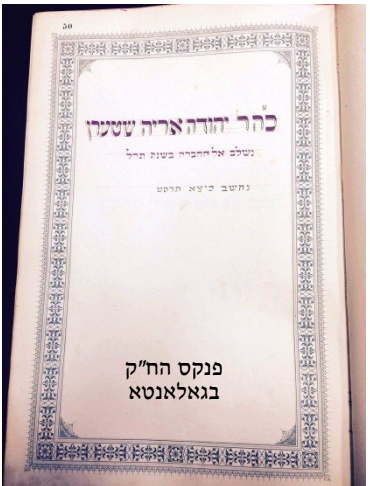

אב תרע"ו בת נ"ח שנה. על מצבתה נכתב: פ"נ / אשה יראת ד' היא תתהלל מרת / גאלדא / אשת מו"ה מרדכי כ"צ זצ"ל / ג'לה משוש מבנות ובנים / א'מם אבדו לא באה בשנים / לעד יחקק זכרונה לברכה / ד'ורי דורות בל תהי נשכחה / א'למנה נשארה גלמודה עזובה / ב'ת'מתה החזיקה יראתה נשגבה / מ'עשיה הטובים ותום דרכיה / ל'מליץ יושר לכו לפניך / כ'אחת האמהות עשתה חיל / ה'ן הנה לה האירו חשכת הליל / נפטרה י"ב מ' אב תרע"ו לפ"ק / תנצב"ה.

יוצ"ח ילידי גאלאנטא: Amalia ב"ג תמוז תרל"ט (אשת Moritz Wilhelm [אולי משה זאב] פרידמאן יליד טאפאלטשאן, התגוררו בפרעשבורג, נהרגו עקד"ה); Lazar, בכ"א אדר תר"מ (מוהל וסנדק ר' שמעון שטערן), נהרג עקד"ה; אברהם, בא' שבט תרנ"ז, נהרג עקד"ה; רויזא, בכ"ג אדר תרנ"ט; Bernard, נהרג עקד"ה; Simon, נהרג עקד"ה.

ר' יהודה אריה שטערן ב"ר שמעון

נולד בדאלנעסאליבי י"ג אדר תרכ"א. בפנקס הח"ק רשום שנשלב אל החברה בשנת תר"ל ונחשב כיצא בשנת תרס"ט. התגורר בעיר גאלאנטא ובשנת תרס"ו בערך עבר לעיר פרעשבורג.

זוגתו שרה בת ר' יעקב פראנק משיראוויץ וזוגתו חנה לבית שטיינער. רישום הנישואין ביום י' חשון תרמ"ה בעיר הנ"ל (מסדר קידושין הרב א' [אבא חייא] הירש, עדים רשמיים: מארקוס קאהן, ליפאט העכט). נפטרה בווינא י"ד שבט תרצ"ז.

יוצ"ח ילידי גאלאנטא: גבריאל, בכ"ה שבט תרמ"ו (מוהל ר' שמעון שטערן, סנדק ר' יעקב פראנק משיראוויץ) נפטר בניו יארק ח' חשון תש"ח; אלכסנדר יהושע, בי"ד חשון תרמ"ט (מוהל ר')

שמעון שטערן, סנדק ר' שמעון שטערן (סוחר); לאה, בת' ניסן תרנ"א, נפטרה כ"ג אב תשכ"ג ומנ"כ בביה"ח קרית שאול. אשת ר' יהודא ארי' אויסטערליץ, נולד בווינא י' תשרי תרל"ט, נפטר בירושלים כ"ה אייר תש"ה.

הרב אשר לעמיל הלוי שפיטצער אב"ד קירכדארף חתן ר' שמעון שטערן

נולד בשנת תרכ"ו בעיר ווערבויו. בן ר' יחיאל שפיטצער וזוגתו בלימא בת ר' יהודה שעהנפעלד מנייטרא. נהרג עקד"ה בשנות השואה. זוגתו חנה גנענדל בת ר' שמעון שטערן. נולדה בגאלאנטא ג' תמוז תרכ"ח. נהרגה עקד"ה בשנות השואה.

>תלמידו המובהק של בעל ה'באר שמואל' מאונסדארף, כן היה תלמידם של רבי יעקב קאפל רייך אב"ד פעסט, בעל ה'מעשי למלך' מוואייטצען ו'השבט סופר' מפרשבורג. בימי בחרותו היה מלמד במאגענדארף. לאחר נישואיו גר בגאלאנטא,

ולאחר מכן רב דחברת ש"ס בפאפא, ומשם נתמנה לאב"ד קירכדארף בשנת תרס"ט, שם כיהן עד עלותו על מוקדה אש י"ט אייר תש"ה. מיוצ"ח: ר' חיים יהושע הלוי שפיטצער בנייטרא (חותנו של ר' בנימין זאב הלוי לאווי ממונט-קיסקא); ר' יחיאל מרדכי הלוי שפיטצער בקירכדארף; מ' בלומא אשת ר' מרדכי מרמורשטיין בטארנאליא; מ' חיה שרה אשת ר' ברוך יוסף [ב"ר ישראל יחיאל מיכל] פלדבראנד הי"ד, יליד בוטקאוויץ תרנ"ג. מנהל 'יסודי התורה' בפרשבורג. – התודה להרב אשר לעמיל הלוי לאווי מברוקלין על הפרטים ותמונת הרב מקירכדארף שמסר <

רבי אשר לעמיל הלוי שפיטצער
אב"ד קירכדארף

Adolf קאהן חתן ר' שמעון שטערן

נולד בעיר Leva ג' כסלו תרל"ו. בן של ר' יעקב קאהן וזוגתו אמאליע לבית ווייס. סוחר. זוגתו טאשנא בת ר' שמעון שטערן. נולדה בגאלאנטא ל' שבט תרל"ח. רישום הנישואין ביום א' אלול תרס"ב בעיר הנ"ל (עדים רשמיים: ר' דוד לעווינגער סוחר בן מ"ח שנה מעיר זשיגארד (Zsigard), ור' יהודא ארי' שטערן סוחר בן מ"א שנה מעיר פרעשבורג).

>העד הנ"ל ר' דוד לוינגר מזשיגארד נפטר כ"ז אלול תרס"ח. זוגתו מ' רבקה היתה בתו של רבי מאיר אבס אב"ד קיצע. כנראה זוגתו של ר' שמעון שטערן לבית לוינגר היתה ממשפחתו <

ר' בערל קאהאן חתן ר' שמעון שטערן

נולד בעיר סערעט (בוקאווינא) כ"ב שבט תרמ"ב לאביו ר' דוד קאהאן וזוגתו שרה לבית ראזענבערג. זוגתו Sali בת ר' שמעון שטערן. נולדה בגאלאנטא בשנת תרמ"א. רישום הנישואין ביום א' אלול תרס"ו. (עדים רשמיים: Lazar כץ, יהודא ארי' שטערן סוחר מפרעשבורג). נפטרה כ"ח כסלו תרפ"ב.

יוצ"ח ילידי גאלאנטא: Aranka, בכ"ח סיון תרס"ז; Izsak, בכ"ד אב תרס"ח.

בני ר' משה שטערן**ר' יהושע שטערן ב"ר משה**

נולד בגאלאנטא כ"ח ניסן תרכ"ז. זוגתו רעגינא לבית ווייל. נפטר בגאלאנטא י"ט אדר א' תרס"ח בן מ"א שנה. על מצבתו נכתב: פ"נ / אב טוב ואיש יקר המדות / כ"ה יהושע ע"ה / בן כ"ה משה שטערן נ"י / י'ה' בדמי ימיו לקחהו / ו'כל משפחתו מר בכהו / ש'לום וצדקה נפשו אהבה / ע'דים כל מכיריו לטובה / נפטר ונקבר בעש"ק י"ט אדר א' תרס"ח / תנצב"ה / שם אמו לאה.

ר' אליהו שטערן חתן ר' משה שטערן

נולד בעיר פאפא בשנת תרכ"ז. בן ר' שמואל וזוגתו רבקה. התגורר בעיר גאלאנטא ואח"כ בעיר קאמאראם. נהרג עקד"ה. זוגתו גאלדא בת ר' משה שטערן נולדה בגאלאנטא בשנת תר"ל. נהרגה עקד"ה. יוצ"ח ילידי גאלאנטא: אהרן דוד, בא' אדר א' תרנ"ז. נהרג עקד"ה; גרשון, בכ"ט אב תרס"ב; יעקב, בח' סיון תרס"ד

Herman פישל חתן ר' משה שטערן

נולד בעיר פאקש י"ב אדר א' תרל"ה. בן של בערנאט פישל וזוגתו ראזע לבית קאליש. סוחר. זוגתו פראדל בת ר' משה שטערן. נולדה בגאלאנטא ט' סיון תרל"ה. רישום הנישואין ביום י"ז סיון תרנ"ח בעיר הנ"ל (עדים רשמיים: מור ליכטמאן, מור אדלער).

<ר' צבי הירש (הרמן) פישל הוא בנו של ר' משה מרדכי דוב [בערל] ב"ר יוסף אלי' פישל מפאקש [נפטר י"ח טבת תרנ"ד] וזוגתו מ' רוזא בת ר' מרדכי קאליש מדעאקי סמוך לגאלאנטא [נפטרה י' אייר תרע"ד, נספדה ע"י האב"ד פאקש ר"ל סופר, דרשות ילקוט סופר (דרוש קנה): "הבנים של ר' בערל ז"ל כולם הולכים בדרך התורה ויראת שמים... וגם השיאה בנותיה לאנשים כשרים"]>

ר' אורי הכהן ציממער חתן ר' משה שטערן

נולד כ"ב שבט תרמ"ד. בן של Lazar ציממער וזוגתו טוביא. זוגתו פראדל בת ר' משה שטערן. נולדה בגאלאנטא ט' סיון תרל"ה. רישום הנישואין בשנת תרס"ח בעיר גאלאנטא (עדים רשמיים: מיקשה פרעשבורגער, ליפאט שטערן-ליכטמאן). נפטרה ח' אדר תרפ"ה בת מ"ט שנה. על מצבתה נכתב: פ"ט / האשה החשובה טובת לב / ובעלת מדות טובות להפליא / מר' / פראדל / ע"ה / אשת כ"ה / אורי ציממער הכהן / ובתו של האדם היקר מפז / כ"ה משה שטערן ז"ל / נפ' בדמי ימי' ביום ח' אדר תרפ"ה לפ"ק / פ'לגי מים תרדנה עינים / ר'כה וענוגה חיש מהר עלתה לשמים / א'בד'נו אם ואשה יקרה משוש חיים / ל'שונה הביעה לנו מוסר ותוכחת חיים / ב'כל עת' גמלה חסד בלי עצלתיים / ל'בה מלא' אה'בת אדם ויראת שמים / תנצב'ה.

Szami קוויט חתן ר' משה שטערן

נולד בעיר Assakurt (קערט) ביום ג' טבת תרל"ב.

בן של בערנאט קוויט וזוגתו בעטי לבית פרידמאן מצעהלים. מלמד גמרא.

זוגתו Zali בת ר' משה שטערן. נולדה בגאלאנטא ג' תשרי תרל"ג. רישום הנישואין ביום י"ב חשון תרנ"ו בעיר הנ"ל (עדים רשמיים: מור ניומאן, ג'ולא פאללאק).

>ר' שאול (סאמי) קוויט הוא בן רבי ברוך קוויט וזוגתו מ' אסתר בת רבי ישראל פריעדמאן (קערט) רב"ד ווערבא. זוגתו מ' חיה שרה קאליש נהרגה עקה"ש. ר' שאול נפטר עוד לפני שנות החורבן ביום ז' אדר תש"ב ומנו"כ בייחיזל. על מצבתו נחרטו השורות הבאות: פ"נ / איש יקר רוח ירא שמים מרבים נדיב כשר הולך באמת ובתמים / עטרת אשתו ונזר משפחתו / המופלג בתורה וביראה טהורה / מו"ה שאול קוויט ע"ה / בן כ"ה ברוך ז"ל / נול'נ בן ע' שנה ביום זיין אדר שנת ש'ב'ת' לפ"ק / ש"ם טוב קנה לו בין נדיבי עמו / א'בוי והוי ספדו עליו כאשר הלך לעולמו / ו'כל ימיו עסק בצדקה וגמילות חסד למואל / ל'ברית נאמן למול ולפרע פריעות בישראל / ק'דם לבית המדרש ולבהכ"נ לילות וימים / ו'נשמע קולו בבאו אל הקדש כש"ץ בימים נוראים / ו'בצדק ובמישור הדרך בני ביתו עד אחריתו / י'ראת ה' היא אוצרו וכבודו היא אמונתו / ט'הר לבו ישולם לו בגן עדן נשמתו / תנצב"ה שם אמו אסתר.

גם בנו ר' ישראל שנפטר בפרשבורג הובא לקבורה בנייהיזל. על מצבתו נחרט: פה טמונה נפש עדינה / ה"ה / הרבני המופלג בתורה וי"ש צדיק כביר / שם לילות כימים עה"ת ועהל"ב / מוה"ר ישראל ז"ל / בן מו"ה שאול קוויטט ז"ל / שהי' תלמיד חביב לרבו הגאון המובהק מרן / יוסף צבי דושינסקי זצוק"ל / י"ג בטהרה בק"ק פ"ב ליל ט"ז שבט שנת תש"ט לפ"ק / והובל לקברי אבותיו ונספד בהספד גדול בו ביום / י'רא שמים מצוין פאר משפחתו ועדתו / ש'ומר הברית והחסד ברב צדקתו וקדושתו / ר'בים השיב מעון ומשכן לתורה ולתעודה / א'חד המיוחד

שבחבורה ומובחר שבעדה / ל'עד ישאר זכרונו הטוב והגל הזה עדה / שם אמו חיי שרה / תנצב"ה / הנה מקום אתו בצור לחוק לזכרון משפחתו שהלכו בגולה ולא שבו / ה"ה / זוגתו הצדקת מ' פיגלא בת מו"ה שמואל ווייס נ"י מפ"ב / בנם בנימין זאב, משה, ישעאי, יששכר / ובתם אסתר, מרים / הי"ד.

שאר יוצ"ח: ר' יהושע קוויט בפרשבורג ובתל-אביב (נפ' ל' שבט תשכ"ו. זוג' מ' אסתר ב"ר שמואל עקשטיין מפרשבורג); ר' אלי' קוויט מנז"כ בירושלים (נפ' כ"ג חשון תשכ"ז); ר' ברוך קוויט הי"ד (זוג' מ' מרים ב"ר יוחנן הי"ד); מ' מרים אשת ר' שרגא פייביש

פורגס בסערדאהעל; מ' שיינדל אשת ר' חנני' יום טוב ליפא לאיוש [בזיווגו השני] בחיפה (נפטר ו' סיון תשכ"ט); מ' חנה הי"ד אשת ר' נח שטרן; מ' ברכה הי"ד אשת ר' מרדכי שטרן הי"ד; מ' מלכה הי"ד אשת ר' אברהם אייזלר הי"ד; מ' מינדל הי"ד אשת ר' ז' חלאמץ הי"ד; מ' ארנקה גולדה; מ' גיל הי"ד אשת ר' שמעון הופמן.

ר' יצחק שטערן ב"ר משה

נולד בגאלאנטא ט' סיון תר"מ. נהרג עקד"ה. זוגתו יטל בת ר' ישראל יוסף שטערן וזוגתו רחל לאה, נולדה בגאלאנטא י"ח טבת תרמ"ה. רישום הנישואין ביום י"א תמוז תרס"ו בעיר הנ"ל (עדים רשמיים: ר' נתן ווערטהיימער, מיקשה פרעשבורגער).

בני ר' דוד שטערן

ר' יצחק שטערן

כנראה בנם של ר' דוד וזוגתו הינדל לבית שולץ. נולד בשנת תרל"ז. נפטר ל' אדר א' תש"ג. על מצבתו נכתב: פ"נ / איש יקר ונכבד בעדתו עטרת / אשתו ובני ביתו / כ"ה יצחק שטערן ע"ה / גבאי דח"ק / נפטר ביום א' אדר"ח אדר שני ונק' למחרתו תש"ג לפ"ק / ירדת חיש לקבר בכה בכינו על השבר / צ'פנינו שתשוב לביתך אהה! הביאו רק גוינתך / ח"יך הקדשת בעדנו בגוף ונפש לרוממנו / ק'בל כקרבן תודתנו סלח נא אשמותינו / ש"א הינדל / נתצב"ה.

ר' שמעון שטערן ב"ר דוד

נולד בגאלאנטא י"ב ניסן תרל"ח. תופר בגדים. נהרג עקד"ה. זוגתו Paula בת ר' שמעון פליישער וזוגתו מאריא לבית מארקשטיין, נולדה בגאלאנטא י"ח תמוז תרמ"ג. רישום הנישואין ביום א' טבת תרס"ד (עדים רשמיים: אדאלף ווייס, ר' בערל מארקשטיין).

יוצ"ח ילידי גאלאנטא: Iren, בכ"ב אלול תרס"ד; אליהו, בה' אייר תרס"ו. נהרג עקד"ה. זוגתו מאנצי לבית מילער; Henriet, בט' תשרי תרס"ח; רחל, בי' אדר תרס"ט. התגוררה במישקאלץ. נהרגה עקד"ה. אשת דוידוביץ; גאלדא, בי' אדר תרס"ט. אשת דויטש. נפטרה בקליוולאנד כ"ט שבט תש"ע; Piroska, בשנת תרע"ה, נפטרה בקליוולאנד ט' חשון תשס"ו. אשת ר' שמעון ראזענבערג.

Sandor בלייער חתן ר' דוד שטערן

נולד בעיר נאנאש כ"ג סיון תרל"ח. בן של ר' פנחס בלייער וזוגתו רייזל גאטדינער מעיר נאנאש. חזן. זוגתו גאלדא בת ר' דוד שטערן. נולדה בגאלאנטא כ"ז אלול תרל"ט. רישום הנישואין ביום כ' אלול תרס"ג בעיר הנ"ל (עדים רשמיים: מיקשה פרעשבורגער, מור אדלער).

> אחיו ר' דוב בער בלייער ב"ר פנחס (יליד נאנאש תרל"ד) שימש כשו"ב בגאלאנטא בשנות תר"ס <

Ede צימערמאן חתן ר' דוד שטערן

נולד בעיר פוטנאק י"א תשרי תרמ"א. בן של מארטון צימערמאן וזוגתו ראזע ברוין. תופר בגדים. זוגתו פאני בת ר' דוד שטערן וזוגתו הינדל לבית שולץ. נולדה

בגאלאנטא י"ד אדר ב' תרמ"ג. רישום הנישואין ביום ט"ו תמוז תרס"ו בעיר הנ"ל. (עדים רשמיים: ר' שמעון פליישער, מיהאלי שולץ).

דור רביעי

בני ר' ישראל יוסף שטערן

ר' שמעון שטערן ב"ר ישראל יוסף

נפטר ט"ו אדר תרצ"ח. על מצבתו נכתב: פ"נ / עטרת ראשנו איש טוב לבב בנעוריו הקשיב בלימודים / כ"ה שמעון שטערן ע"ה / בן המפורסם בג"ח מו"ה ישראל יוסף ע"ה / ש'מעו וראו היש מכאוב כמכאובנו / מ'ר לנו מר כי לוקח תפארתנו / ע'מלת ויגעת ודאגת תמיד

לטובתנו / וגם אמך ואחיך קראו אהה! שמעון איננו / נ'א אל תשכחנו הי' מליץ טוב בעדנו / נפט' ט"ו אדר תרצ"ח לפ"ק / ש"א רחל לאה תחי' / תנצב"ה.

זוגתו צארטל. נהרגה עקד"ה. יוצ"ח: גרשון, נפטר ג' אייר תשכ"ז. על מצבתו נכתב: פ"נ / איש יקר ונכבד / כ"ה גרשון בן לאבות ישרים מו"ה שמעון ז"ל / שטערן / נפטר לדאבון אשתו ובניו ביום ג' אייר תשכ"ל / נקבר בשם טוב ובבוד גדול / ש"א צארטל / תנצב"ה; יטל, נפטרה בגאלאנטא י"ג ניסן תש"מ; מינדל, נהרגה עקד"ה; אסתר, נהרגה עקד"ה; יודית, נהרגה עקד"ה.

ר' יצחק ארנשטיין חתן ר' ישראל יוסף שטערן

נולד בעיר בערעזניק ו' אלול תרל"ז. בן של ר' ישראל חיים ארנשטיין זוגתו קלארא לבית גרינפעלד. סוחר. נהרג עקד"ה. זוגתו גינענדיל בת ר' ישראל יוסף שטערן. נולדה בגאלאנטא ז' אדר ב' תרמ"א. רישום הנישואין ביום י"ב סיון תרס"ב (עדים רשמיים: מור ליכטמאן, נתן ווערטהיימער). נהרגה עקד"ה.

יוצ"ח: שרה, אשת ר' אשר ווערטהיימער. נפטרה י"ח תשרי תשס"ה; גרשון; משה; ישראל יוסף; אסתר.

ר' דוד שטערן ב"ר ישראל יוסף

נולד בגאלאנטא בשנת תרמ"ב. נהרג עקד"ה. זוגתו חיה שרה בת ר' שמעון בלעדי וזוגתו גאלדא. נולדה בשנת תרמ"ב. נהרגה עקד"ה.

יוצ"ח: מרים; שמעון, נולד בשנת תרפ"ח. נעקד"ה; משה, נעקד"ה; שמואל, נעקד"ה.

ר' חיים ליב שטערן ב"ר ישראל יוסף

נולד בגאלאנטא בשנת תרמ"ג. נהרג עקד"ה.

ר' אליהו שטערן ב"ר ישראל יוסף

נולד בגאלאנטא בשנת תרמ"ו. התגורר בעיר פרעשבורג. נהרג עקד"ה. זוגתו אננה לבית לאווינגער. יוצ"ח: יוסף, נולד בשנת תרצ"ו בערך.

ר' יהושע שטערן ב"ר ישראל יוסף

נולד בגאלאנטא י"א כסלו תרמ"ז. התגורר בעיר ניייהיזל (נאוואזאמקי). נהרג עקד"ה. זוגתו גיטל בת ר' דוד לאווינגער וזוגתו עממא לבית מיללער. נולדה י"א טבת תרנ"א. רישום הנישואין ביום א' תמוז תר"פ בעיר גאלאנטא (עדים רשמיים: שאמא נייפעלד, אדאלף גרינהוט). יוצ"ח: יוסף.

>חותנו ר' דוד הלוי לוינגר מגאלאנטא. התגורר בנייהיזל. ר' יהושע וזוגתו נהרגו עקה"ש כ"ג סיון תש"ד. מיוצ"ח: בנו הבכור ר' דוד בויליאמסבורג-ברוקלין (יליד תרפ"ב לערך. נפ' כ"א חשון תשס"ח ומנו"כ בחלקת וויען - ניו דזערסי); בנו ר' ישראל יוסף בבני-ברק (יליד ניייהיזל ג' סיון תרפ"ה), נפטר כ"ה שבט תשס"ו. זוגתו מרת נחמה בת ר' משה אליעזר דעגן מנייהיזל.

ר' אליעזר שטערן ב"ר ישראל יוסף

זוגתו מ' לאה [נפ' כ"ח אייר] בת רבי שמואל גבריאלי ניישלאס מפרשבורג ומ' זיסל אחות הערוגת הבושם'. התגורר בפרעשבורג. נהרג עקה"ש ביום כ"ה תשרי [תש"ה?]. מיוצ"ח: הרב גרשון משה (נפ' א' דסוכות, זוג' אסתר יטל בת יוסף); ישראל יוסף (נפ' י"ז תמוז); ר' חיים עזריאל באשקלון (נפ' ה' חשון); ר' גבריאלי שמואל בבני ברק; מ' אסתר אשת ר' משה יהודה ב"ר אברהם דוד; זיסל (נפ' כ"ה תשרי) <

פרק ג' – אישים נוספים ממשפחת שטערן

ר' אברהם שפיטצער

בן Bernard ו-Josepha. במפקד שנת תר"ח נרשם שהוא בן 46 שנה [=נולד תקס"ב]. זוגתו Betti לבית שטערן בת 40 שנה [=נולדה תקס"ח], וילדיו: יעקב 13 שנה, יוסף 8 שנה, jolan 6 שנה, טערעז 10 שנה, שרה 2 שנה.

לדיו במפקד מאוחר יותר: יעקב נולד תקצ"ה, יוסף נולד ת"ר, Salamon (שלמה?) נולד תר"ב, Simon (שמעון?) נולד תר"ח, Rosie נולדה תקצ"ח, Julie נולדה תר"ז.

ר' בנימין זאב שטערן

בפנקס הח"ק רשום שהתחבר להחברה בשנת תש"ו.

ר' גרשון שטערן

בפנקס הח"ק רשום שהתחבר להחברה בשנת תש"ז.

ר' דוד שטערן

זוגתו Rosi לבית שטערן. יוצ"ח: שמעון, נולד בקאשוט (Kossuth, כנראה Nemeskosút, כהיום Košúty סמוך ממש לגאלאנטא) כ"ג כסלו תר"א (מוהל וסנדק ר' משה וויינער).

ר' חיים שטערן מטאללאש

בן ר' יעקב נתן וזוגתו מינדל. נפטר ח' תמוז תרצ"ד. על מצבתו נכתב: פ"נ / איש מצוין ביראת ד', מעוטר / במעלות, יקר רוח וטהר נפש / נודע לשם ולתהלה / כה"ר / חיים שטערן / ע"ה / מטאללאש / חיים נקרא הצדיק גם במותו / חיים ה' ירא את ד' שמר פקודתו / חיים בעשה רצון ה' ה' שמחתו / ח'נן עני'ים' החזיק כן תהלתו / ב'ניו נ'טע עץ חיים אמן לתורתו / י'עיד ק'שט לב' נשא נ'ת'ן' באמונות / מ'ה רב טוב יש צפון' גודל' פעלתו / זכות אבות יגן על צאן מרעיתו / ימליץ חסד לבנ'י בחר י' לסגולתו / י"נ בטהרה ח' תמוז תרד"ץ לפ"ק / ונק"ט' בו בהספד מר וכבד / ש"א מינדל / תנצב"ה.

זוגתו שרה בת ר' ישראל הכהן וזוגתו אסתר. נפטרה י"ג טבת תרפ"ו. על מצבתה נכתב: פ"נ / א"ח ביראת ד' תהלה הרכה / וענוגה כשושנים סוגה עדוי' / ביראת ד' מעוטרה בטהרת נפש / ונדיבת לב משובצה בצניעות /

בש"ט מוכתרה בת טובים / מר' שרה ע"ה / בת כ"ה ר' ישראל הכהן ז"ל / ואמה החסודה מ' אסתר ע"ה / אשת כה"ר / חיים שטערן נ"י / מטאללאש / ש"רה בעדינות היתה לשם לאות / ר'מו מעלותי' זריזה טוב לעשות / ה'ן יראת ד' בהצנה הי' מבטחה עוז / ב'ת' כהן שבה לאבי' כנערה בדכאות / א'שרי' עלי יענו לה מלחם אבי' יאות / ס'תמה פי' בדומי' תהלתה כל ימות / ת'ורת חסד על לשונה ופעלי' נאות / ר'חמים תמליץ לב"י בחברת אמהות / הכינה וטרחה בזה שם לה שם ויד / זכותין וזורין סגיאין לחיי עד / תנצב"ה / נפ' ביום ד' לסדר ויחי י"ג טבת / ונק' למחרתו בכבוד ובהספד תמרוורים / תרפ"ו לפ"ק.

ר' חיים יהושע שטערן

בפנקס הח"ק רשום שנשלב להחברה בשנת תרס"ד ונחשב כיצא בשנת תרס"ט.

ר' יעקב שטערן

בן ר' צדוק וזוגתו לאה. נפטר כ' חשון תשל"ט. על מצבתו נכתב: פ"נ / איש ישר ונכבד / כ"ה יעקב בן צדוק שטערן ע"ה / נפטר כ' חשון ש' תשל"ט לפ"ק / שם אמו לאה / תנצב"ה.

ר' יעקב שלום שטערן

בפנקס הח"ק רשום שהתחבר להחברה בשנת תרע"ו.

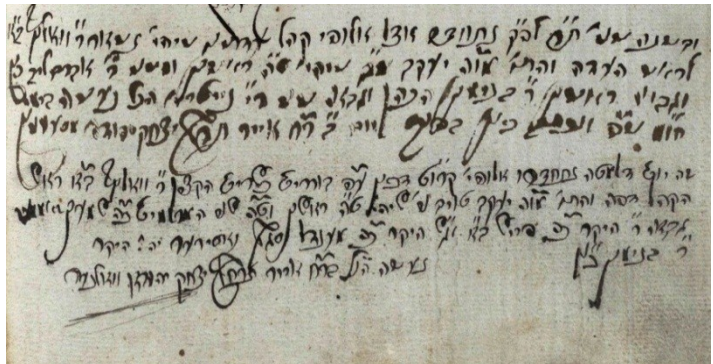
הרב יצחק יהודה ליב וואלנער אב"ד גאלאנטא

במפקד שנת תר"ח נרשם Wollner Izsák

Rabbi שהוא בן 60 שנה [=נולד תקמ"ח]. זוגתו Leni לבית שטערן בת 52 שנה [=נולדה תקנ"ו], וילדיו: Böm 16 שנה, יעקב 14, יוכבד 11.

>מוצאו מסעמניץ. כיהן כרבה של גאלאנטא במשך י"ז שנה. נפטר י"ד ניסן [כנראה תר"ט].

בנו רבי אשר לעמיל חתנו של וואלף הירש-לרצס אב"ד טאפאלטשאן. כיהן כאב"ד ניר-מעדיעש וזשאמבאקרעט. נפ' בשנת תרל"ט <

כת"י וחתמת האב"ד רבי יצחק יהודא וואלנער בפנקס גאלאנטא

ר' מנחם שטערן

זוגתו צארטל. יוצ"ח: רחל, נולדה בשנת תרע"ג. נפטרה בגאלאנטא ג' אייר תרצ"ג. על מצבתה נכתב: פ"ט / שושנה נחמדה / שנקטפה באבה מן החיים / הנערה נדיבת הלב / מרת רחל ע"ה / בת ר' מנחם שטערן נ"י / נפטרה ליגון הוריה / וכל משפחתה / ג' אייר תרצ"ג / בשנת עשרים לחייה / תנצב"ה / שם אמה צארטל.

ר' משה שטערן

במפקד שנת תר"ח נרשם שהוא בן 57 שנה [=נולד תקנ"א]. זוגתו Sari לבית ברין בת 55 שנה [=נולדה תקנ"ג]. ר' משה נפטר כ"ו טבת תר"א בן ס"ג שנה [=נולד תקמ"ד]. סוחר. התגורר בבית מספר 78.

ר' משה שטערן

בפנקס הח"ק רשום שהתחבר להחברה בשנת תר"פ.

ר' משה שטערן ב"ר אברהם

נולד בשנת תרמ"ו בכפר טאללאש (Tallos, כהיום Tomášikovo) הסמוכה לגאלאנטא. התגורר בגאלאנטא. נהרג עקד"ה.

ר' משה וואלף שטערן

ב"ר חיים וזוגתו שרה, נולד בשנת תרנ"ב בכפר טאללאש ליד גאלאנטא. בפנקס הח"ק רשום שהתחבר להחברה בשנת תר"פ. נהרג עקד"ה. זוגתו חנה לבית וואנגער. יוצ"ח ילידי גאלאנטא: ברטא בילא, בשנת תרפ"ג. אשת ר' הערשל קאהאן; נתן דוב, בשנת תרפ"ד. נהרג עקד"ה; שרה, בשנת תרפ"ו. אשת ר' יוסף ראבי; אברהם שמואל, בשנת תרפ"ט. נהרג עקד"ה.

ר' צדוק שטערן

זוגתו לאה. נפטרה א' אלול תש"ג. על מצבתה נכתב: פ"נ / האשה החשובה / מ' לאה ע"ה / אשת ר' צדוק שטערן מקאשוט / נפטרה בש"ט א' אלול שנת תש"ג לפ"ק / לעני פרשה כפה ולאביון שלחה ידיה / א'ם עדינה עדר בעלה ועטרת בניה / עדינה עדר בעלה ועטרת בניה / ה' ישלם פעלה ומשכורתה שלימה / ש"א פראדל / תנצב"ה. - יוצ"ח: יעקב.

ר' שמעון שטערן

נולד בשנת תר"מ. עושה מצבות. זוגתו Szidonia לבית קרויס. נולדה בשנת תרמ"ג.
יוצ"ח ילידי גאלאנטא: Melania, א' שבט תרס"ז; Geza, ד' ניסן תרס"ח.

Marcus שטערן

זוגתו אסתר לבית מיללער. יוצ"ח: משה ליאפאלד, נולד בגאלאנטא ח' תמוז תר"כ
(מוהל ג' שטערן, סנדק היינריך מיללער).

Heinrich שטערן

זוגתו סאלי לבית לאווינגער. יוצ"ח: רבקה, נולדה בגאלאנטא ד' ניסן תרכ"ח.

Moritz קאליש

זוגתו Zsani לבית שטערן. יוצ"ח: יהושע מאיר, נולד בגאלאנטא ט"ז אדר תר"מ
(מוהל ג' שטערן, סנדק אליאש קאליש).

Lipot ליכטמאן-שטערן

נולד בגאלאנטא בשנת תרל"ט. זוגתו הערמינא לבית לאווינגער. נולדה בעיר
Nyitraujlak בשנת תרמ"ד. יוצ"ח: Erzsebet, נו' בגאלאנטא א' אב תרס"ד

איגנאטץ שטערן

נולד בשנת תרל"ז. תופר בגדים. זוגתו Emma לבית פליישער נולדה בשנת תרמ"ד.
יוצ"ח: Margit, נו' בגאלאנטא כ' סיון תרס"ז.

איגנאטץ שטערן

נולד בשנת תר"מ. סוחר. זוגתו Julia לבית שטערן נולדה בשנת תרמ"ה. יוצ"ח:
Etel Ella, נו' בגאלאנטא י"ח חשוון תרס"ח.

Katharina שטערן

נפטרה בגאלאנטא י"א כסלו תרל"ב בת 43 שנה [=נולדה תקס"ט]. התגוררה בבית
מספר 4.

Mor לאווינגער

זוגתו Julia לבית שטערן. יוצ"ח: יעקב, נולד בגאלאנטא בשנת תקפ"ג. נשא את
קאטאלין לבית קרויס. נפטר כ"ו סיון תרס"ד.

ראזאליע שטערן

נפטרה ביום כ"א אלול תרי"א בת ק"ב שנה [=נולדה בשנת תק"ט בערך]. התגוררה
בבית מספר 73.

הרב חיים ארי' רייניץ - ירושלים

הגאון רבי יהושע פאליק סודיטץ ביכלער זצ"ל

אב"ד ור"מ סעטשען – לתולדותיו, בית אבותיו וצאצאיהם

תולדות האדם הגדול אשר פאר תלמידיו רבי יהודא אסאד מתארו "אדמ"ו הרב הגאון הגדול המפורסם קדוש ישראל ופארו והדרו צדיק יס"ע נ"י ע"ה פ"ה כש"ת", ה"ה רבי יהושע פאלק סודיטץ-ביכלער נולד בכפר סודיטץ בשנת תקנ"ג, לאביו רבי חנוך העניך ביכלער זצ"ל. ולאמו מרת מירל ע"ה.

אביו רבי חנוך העניך

רבי חנוך העניך נולד בכפר סודיטץ לאביו רבי יהושע פאלק ז"ל, בסביבות שנת תקט"ו. - כי על מצבת בתו מרת גיטל שמידל כתוב "ימי שני חייה עד אחר צ' שנים". והיא נפטרה בשנת תרכ"ז. זאת אומרת שהיא נולדה בשנת תקל"ז, לפי זה שנת לידת אביה בסביבות תקט"ו.

"החבר ר' חנוך יודע ספר, טמון בכפר סודיץ" כך מתאר אותו נכדו רבי דוד ביכלער אב"ד פאסטא [צפונות גליון יב עמוד פו], ונפטר שם כנראה בסביבות שנת תקע"ג. כנראה מפנקס המוהל של בנו רבי יהושע פאלק, שם כתוב "ג' כסלו תקצ"ה – וואלף בן בני ר' העני' בק"ק יארמוט", היינו שבתחילת תקצ"ה כבר היה לנכדו אשר נקרא על שמו בן, אם כן הוא נולד יותר מעשרים שנה לפני כן. הרי שנת פטירתו בסביבות תקע"ג.

מצאצאי רבי חנוך העניך ידועים לנו:

(א) בנו רבי אהרן סודיץ-ביכלער, אב"ד ור"מ דק"ק סערדאעהל [עליו ב'עלי זכרון' גליון ח"י].

(ב) רבי יהושע פאלק סודיץ-ביכלער, אב"ד ור"מ דק"ק סעטשין.

(ג) בנם רבי מאיר [בפנקס המוהל של אחיו רבי יהושע פאלק, ז' טבת תקע"ט: פייבל בן אחי ר' מאיר. ג' אד"ב תקפ"א: אהרן בן אחי ר' מאיר].

(ד) בתם מרת חיילה ע"ה, אשת רבי ליב בלומנטל ז"ל. [ראה 'עלי זכרון' עלה י"ט עמ' ז', על הקשר משפחתי].

א. בנם רבי שרגא בלומנטל הנקרא רבי פייבל עטשעג [מוזכר בעלי זכרון שם עם תמונת מצבתו בסעטשען], זו' מרת הינדל בת רבי משה שמואל בוימעל מק"ק סעטשען [אבי רבי ראובן בוימעל ע"ה (מוזכר בשו"ת אבני חושן, מילר, סימן נ"ט). מרת גנענדל ע"ה. מרת רבקה לאה ע"ה. וחותן רבי אברהם צבי טרענטשינער אבד"ק סעטשען]. בתו של רבי שרגא בלומנטל מרת ביילה אשת רבי שמואל הילמן ביכלר ב"ר אהרן

[נזכר בעלי זכרון 18 עמ'
 יב]. בנו רבי יהושע פליק
 ובנו רבי חנוך מוזכרים
 כבר בעלי זכרון [עלה 19
 עמ' ז].

ב. בנם רבי מאיר בלומנטל
 וזו' מרת ראכל גרו
 בסעטשין, ומנו"כ שם.
 נוסח מצבותיהם: פ"ט /
 איש תם וישר ... /
 הר"ר / מאיר / ב"ר יודא
 המכ' ליב בלומענטהאל /
 מאיר המאיר לביתו
 ולעדתו / אור חיתה
 תורת ה' לנתיבתו / ידיו
 אמונה לשלוח לאביוני
 עמו / רוממה ימינו
 לצדקת ה' ותו... / נפטר ג' ט' אדר תרס"ט / ושם אמו חיילה / תנ'צ'ב'ה'. || פ"נ /

האשה החשובה והצנועה / אשת חיל ועטרת בעלה /
 מרת / ראכלי / בלומענטהאל / נפטרה ביום ז' שבט /
 ת'רמ'ה' לפ"ק / תנ'צ'ב'ה' / אשת ר' מאיר ב"ר יודא
 ליב בלומענטהאל.

בנם רבי יהושע פאלק בלומנטל וזו' מרת רוזא גרו
 בבודאפסט, ומנו"כ בבודא בביה"ח אשר שם מנו"כ של
 רבי קאפיל רייך. נוסח מצבותיהם:

פ"נ / איש תם וישר ירא אלקים / ה"ה האלוף / היקר
 הנעלה והנכבד כ"ה / יהושע פאלק / בלומענטהאל
 ז"ל / בן היקר כהר"ר מאיר נ"י / וילך למסעיו בשם
 טוב / בן ארבעים ותשע לימי חייו / לדאבון אשתו
 בניו ומשפחתו / ביום כ"ח אייר והובל לקבורה /
 בכבוד גדול למחרתו ביום ה' / בשנת תרס"ו לפ"ק. -
 יתומים היינו ואין אב אלמנה אמנו / הוי כי נפלה
 לארץ עטרת ראשנו / אוי מי ינוד לך / ויבא שמשו
 בחצי ימיו ויחשך אורנו / מי ינחמנו / שמו וגמלת

חסדו נודעו בשערים / עלה יעלה ויום לגורלו לקץ הימין / וזה ינחמנו / ת'נ'צ'ב'ה' / ושם אמו מרת ראכל ע"ה.

פ"ט / אם רחמניה עטרת משפחתה / ה"ה / מרת רוזא נ"ע / אלמנת הנדיב ר' / יהושע פאלק בלומענטהאל / ז"ל / השושנה אחרי הנצה / ס"א שנים על עץ החיים העוברים / נקטפה לארץ החיים הקיימים / ב"ד אדר ראשון תרע"א / ובו ביום הובלה לקבר אשר עליו / מרחפות אנחות שבעה בניה / שגדלה אותם בדרך הישר והאמונה / רצון בעלה בגן עדן עשתה בחנוך בניה / ותיקות וטובת לב היו מקור מעיניה / זהר זכרה יהל לכל ניניה בניעים / אבי עד ירוה נפשה מזיו הצפון לתמימים / ת'נ'צ'ב'ה' / וש"א רבקה ע"ה.

ג. בתם מרת פיגא ילידת תקע"ה, אשת רבי שמשון גרינבוים (לאטץ) מק"ק נאדילוך עיירה קטנה ליד סעטשין, יליד תקע"א. נפטר בסעטשין ביום כ' מרחשון תרמ"ג. נוסח מצבתו (צילומו מסר נכדו הרב בנימין זאב גרינבוים): פ"נ / אדם כשר ועם ה' נאמן / בניו גדל לתורת ה' / שמר שבת כהלכתו / ביתו היה פתוח לרווחה / החבר / שמשון גרינבוים / נפטר ביום כ' מרחשון / שנת תר"ג לפק / שם אמו אסתר / ת'נ'צ'ב'ה'.

מרחשון תרמ"ג. נוסח מצבתו (צילומו מסר נכדו הרב בנימין זאב גרינבוים): פ"נ / אדם כשר ועם ה' נאמן / בניו גדל לתורת ה' / שמר שבת כהלכתו / ביתו היה פתוח לרווחה / החבר / שמשון גרינבוים / ז"ל / נפטר ביום כ' מרחשון / שנת ת'ר'מ'ג' לפ"ק / שם אמו אסתר / ת'נ'צ'ב'ה'.

יר"ח:

(1) משה ליב גרינבוים יליד תקצ"ו.

(2) מרת מירל ילידת תקצ"ז, אשת רבי דוד בלומנטל מק"ק נ' בערצעל ומנו"כ שם. נוסח מצבותיהם: פ"נ / איש גבור חיל רב פעלים / דור לדור ישבחו מהלליו / ולאומים יביעו תומתו ויושרו / דרכי התור' והירא' לו נצמדים / ה"ה הנכבד והמרומם בפי כל / כ"ה / דוד בלומענטהאל ע"ה / נפטר ונקבר בט' ביום כ"ג

מנחם אב / ת'ר'ס'ד'
 לפ"ק / ושם אמו
 הינדל / תנצבה. || פ"נ
 / מנשים באהל ... /
 ידיה לעני וכפיה
 לאביון שלחה / רק
 צדק' וחסד גמלה כל
 ימי חייה להרים קרן ...
 היה מגמתה / היא
 האשה החשובה
 והצנועה / אשת חיל
 עטרת בעלה ובניה
 מרת / מירל / אשת

כה"ר דוד בלומענטהאל ע"ה / נפטר' ונקבר' ביום ג'
 ' לחודש / תמוז שנת תרס"ט לפ"ק / ת'נ'צ'ב'ה /
 ושם אמה פיגא ע"ה. [בנם ר' משה זזו' מרת בתל' ר'
 שמחה זזו' לבית לאוי. ר' אהרן. ר' יהושע פאלק].

3) שלום גרינבוים יליד תקצ"ח ונפטר בשנת תרל"א.

4) יצחק גרינבוים יליד שנת ת"ר, זזו' מרת מינדל ב"ר דוד וגיטל קליין. 5) קלמן

יליד תר"ג נפטר תרט"ז. 6)

חיילה גרינבוים ילידת תר"ג.

7) מרת גאלדא אשת רבי יוסף

(קרל) פריש מק"ק פרשבורג,

מנוחתם כבוד שם. נוסח

מצבותיהם: פ"נ / איש תם

וישר וירא ה' / כ"ה / יוסף

פריש / ע"ה / י... / ו... / ס...

פעליך... / עליך יבכו אשתך

בניך וכל מכיריך / ה... על

משכבך ובמרום שכריך / נפטר

בש"ט בן פ"ד שנים לימי חייו

/ ביום ג' י"ד סיון תרפ"ג לפ"ק

/ וש"א ראכל / תנצב"ה. || פ"נ

/ אשה יקרה וחשובה צנועה /

ומכובדת / מרת / גאלדה / אשת ר' יוסף פריש / ע"ה / גברת בית היית מנעורך עד זקנתך / אשת חיל לבעלך ולבניך תפארת / לעניים לפרוש כפים היה מגמתך / דרך ה' שמת זאת יהי לך למשמרת / הלכת למרום לקבל שכר פעולתך / י"ג ביום אחרון של פסח תרפ"ה לפ"ק /

וש"א פיגלא / תנצבה.

8) ר' חנוך העניך יליד תרט"ז, עו"ד, נפטר בבאלשא יארמוט בשנת תרס"א, זו' מרת הרמינה. וזה נוסח מצבתו:

פ"נ / איש נדיב כ"ה / חנוך גרינבוים / ע"ה / חנוך לקח אותו אלקים / נא לנו אוי ואבוי / ואבדה עטרת ראשינו / כי עזב אותנו לא נחית / והלך לעולמו ביום כ"ט / בחדש סיון שנת ר'ס"א' לפ"ק / ושם אמו פיגלא / ת'נ'צ'ב'ה'.

9) ר' אהרן גרינבוים

יליד תר"ז, זו' מרת פאני ב"ר דוד וגיטל קליין. רבי אהרן גר בק"ק סודיטץ, ומנו"כ שם. וזה נוסח מצבתו: [פ"נ] / איש תם וישר וירא אלקים / כ"ה אהרן בן / כ"ה שמשון גרינבוים ע"ה / נפטר בשם טוב כ"א טבת / תרנ"א לפ"ק /

ת'נ'צ'ב'ה' / שם אמו פגלה.

10) אסתר ילידת תר"ט.

11) יהושע פאלק גרינבוים יליד תרל"ג.

12) ר' בנימין זאב גרינבוים יליד תרט"ו, ומנו"כ בב' יארמוט. נוסח מצבתו (צילומו מסר נכדו הרב בנימין זאב גרינבוים): "פ"נ / אדם כשר ואיש / הנאמן בניו גדל / לתורת ה' שמר שבת / כהלכתו ביתו היה / פתוח להרווחה / כ"ה

בנימין זאב / גרינבוים ע"ה / נפטר י' אלול תרפ"ו
 לפ"ק / תנצב"ה / שם אמו פיגלא / ...". זו' מרת
 לאה בת דודו רבי שרגא פייבל בלומנטל מסעטשע
 וזו' מרים. [בנם חנוך. בנם רבי שרגא פייבל
 גרינבוים מקטמון-ירושלים].

ר' יחזקאל גרינבוים מסעטשין יליד תרל"ח,
 נפטר כ"ב אדר שני תרצ"ב, זו' מרת גאלדא בת ר'
 שלום סענטשעיני מבלאשא-יארמוט [ומנ"כ שם.
 נולד בשנת תקפ"ד ונפטר כ"ד שבט תרס"ד], וזו'
 מרת שרה ב"ר שאול וגיטל שווארץ. גרו בק"ק
 יאס-אלשו-סענטשארש, שם שימש כשו"ב ומו"צ,
 ושם מנוחתם כבוד. נוסח מצבותיהם: פ' ט' / יקר
 רוח ירא שמים מעוטר במדות נשגבות / חפצו
 בתורת ה' תמימה לעמול ימים ולילות / זהיר

לשמור ולעשות מצות ה' צבאות / קדם והשכים לעבוד ה' לראש אשמורות /
 אמרות ה' הטהורות תמיד היו שפתותיו דובבות / למד הדריך בדרכי היראה בניו
 ובנותיו / גמל חסד עשה צדקה בסבר פנים יפות / בלתי פנות אל שטי כזב הולכי
 עקלקלות / שמו המפואר הרבני החסיד שו"ב ומ"ץ ר' יחזקאל ע"ה / בן מו"ה ר'
 שמשון ז"ל שבק לן חיים / ביום כ"ב לחודש אדר השני שנת ת'רצ"ב / תנצבה. ||
 פ"נ / האשה הצדיקת הצנועה והחשובה / המפורסמת במעשי הטובים / עטרת
 בעלה ותפארת הבנים / מרת גאלדא גרינבוים ע"ה / בת מו"ה ר' שלום

מסענטשעיני ז"ל /

נאספה בשם טוב
 ט"ז סיון שנת תרצ"ד
 לפ"ק / אשת הרה"צ
 החסיד מוה"ר ר'
יחזקאל גרינבוים ז"ל
 / שו"ב ומו"צ ורב
 דק"ק דפה סעננעיט
 ומ"כ פה / ... לא
 ישכחה וזכרה לא
 יסוף / שם אמה
 שרה ומ"כ פה /
 ת'נצ'ב'ה.

[מיר"ח: בנם רבי שמשון יליד תרמ"ח, וזו' מרת בלימה ב"ר יהודה אריה שלזינגר, וילדיהם יוטל, אסתר, ר' אברהם יצחק, רעכל, חיים; בנם רבי שלום יליד תרס"ב, נעקה"ש י"ט תמוז תש"ד, זו' לבית ויטריאל; בנם רבי יהושע פאלק יליד ט' אייר תרמ"ו, נעקדה"ש כ"ו אב תש"ד, זו' מרת לאה ילידת תרמ"ח, נעקה"ש תש"ד, ב"ר אליעזר לוי [נפ' תש"ב] ובילה בת רבי יחזקאל פריינד; בתם מרת פיגא אשת רבי אברהם שטרן, נעקדה"ש ז' אייר תש"ד].

14) יולי גרינבוים נולדה ונפטרה בשנת תרי"ט.

ה) בתם מרת גיטל שמידל ע"ה, [נולדה בשנת תקל"ז לערך], אשת רבי משה שמידל ז"ל בסעטשין. נפ' כ"א סיון תרכ"ז ומנר"כ בסעטשין. נוסח מצבתה: ימי שני חייה עד אחר צ' שנים / פ"ט / האשה החשובה בחשובות / מרת גיטל / אשת ר' משה שמידל ז"ל / בת ר' העניך ז"ל, ושם אמה מרת מירל / גדלו מעשה צדקותיך עד לב השמים / יכוננו מצעדי רגליך בדרך החיים / טוב שמעך מי יספר כי רבו מעשיך / לכן הארכת ימים להרבות בטוביך / נפטרה בשם טוב כ"א סיון / בשנת תרכ"ז לפרט קטן / ת' נ' צ' ב' ה'.

בניהם: 1) רבי שמואל שמידל [אבי משה שמידל שנולד ביום כ"ג טבת תקפ"א]. 2) רבי ליב [ליפוט] שמידל, נולד בסביבות שנת תקע"ד, חי בק"ק קולארי (Kolare), נפטר בבאלשא יארמוט כ"ג ניסן תרנ"ח. זו' מריה לבית קאהן [אבי משה שמידל יליד תקצ"ט. שמואל יליד תר"ב, נפטר בב' יארמוט ד' שבט תר"ע. אהרן יליד תר"ד. רוזה ילידת תרי"ג. סאלי ילידת תרי"ד. מירל ילידת אב תרס"ו. מלכה ילידת תרי"ח. סאלי ילידת תרכ"א. הני ילידת תרכ"ב].

רבו מרן בעל ה'חתם סופר'

רבי יהושע פאלק למד בק"ק פרעשבורג אצל האב"ד רבי משה סופר בעל חתם סופר. – רבו זה החשיב אותו והשיב לו בכבוד והערכה בהיותו רק בן כ"ה שנה.

שו"ת חת"ס אר"ח סי' קלא [שלום ושמחת י"ט ל"נ תלמידי הותיק מלא עתיק כבוד מהו' פלק נ"י יושב בשבת תחכמוני באדיטץ... הכ"ד החותם בברכת שמחת י"ט א"נ פ"ב יום ה' ח"י אדר תניין תקע"ח]. חלק נוסף מתשובה זו בחלק ו' סי' י. שם סי' מ (לאחר שהועתק מכתב שאלתו): שלום וכ"ט לתלמידי הרב המאה"ג הוותיק המופלא מו"ה פאלק נ"י אב"ד דק"ק סודיעטץ. יקרתו הגיעני ביום צום יתהפך במהרה לנחמה ששון ושמחה,

ואח"ז מיד נועדתי ליסע לכאן לשאוב אויר טוב כנהוג, ויען ראיתי דבריו טובים ונכונים מכוונים להלכה דאתתא דא שר' בלי פקפוק, ולא נצרכה אלא להעדפת פלפול יגדיל תורה ויאדיר, וכעת אין זמן ולא המקום גורם לכך, ע"כ אמרתי טוב להשיב בקצרה ולהסכים עם מעלתו להלכה ולמעשה: ואען ואומר... יפה כת' מעלתו... פ"ב יום ב' י"ג מנחם תק"פ]. כנראה אליו גם: שם סי' כד [תלמידי הותיק מלא עתיק חרוץ ושנון המופלג הרבני מו"ה יהושע פאלק נ"י. נועם יקרת מכתבו הגיעני ושאלתו שאלת חכם שכמותו... ואסיים בברכה. פ"ב יום א' ט' שבט תקע"ד].

זוגתו הרבנית

בשנת תקע"ג לערך נשא את זו' הרבנית **אסתר יטל ע"ה**. – אמנם על מצבתה כתוב רק השם **יטל**, אבל על מצבת בתה הרבנית **רחל רבקה יונגרייז** בק"ק סעטשע כתוב בת **אסתר יטל ע"ה**.

בסוף ימיה לגור בק"ק **פאסטא** ליד בנה רבי **דוד ביכלער** האב"ד שם, עד לפטירתה ביום יז אלול תרט"ו, ומנו"כ שם, סמוך לבנה רבי דוד. על מצבתה נחרט (צילום המצבה קיבלתי מאת הרב דוד שלמה הלוי יונגרייז בן האדמו"ר מגארליץ בניו יורק):

במקום קדוש אשתילך בעדן גן אלקים ואתן לך ארץ חמדה טובה / אלון בכות / פ"ט האשה / האשה הרבנית והצדיקת סגולת מנשים נפלית מבנות ציון / בגילך מכרן נערים פקדו לשלום כל קרוביך רמת / קבר טמונה תחתך תתנחמו כי עודך היה בנעימים / ובין פרחי חמד תקעת אוהלך כל

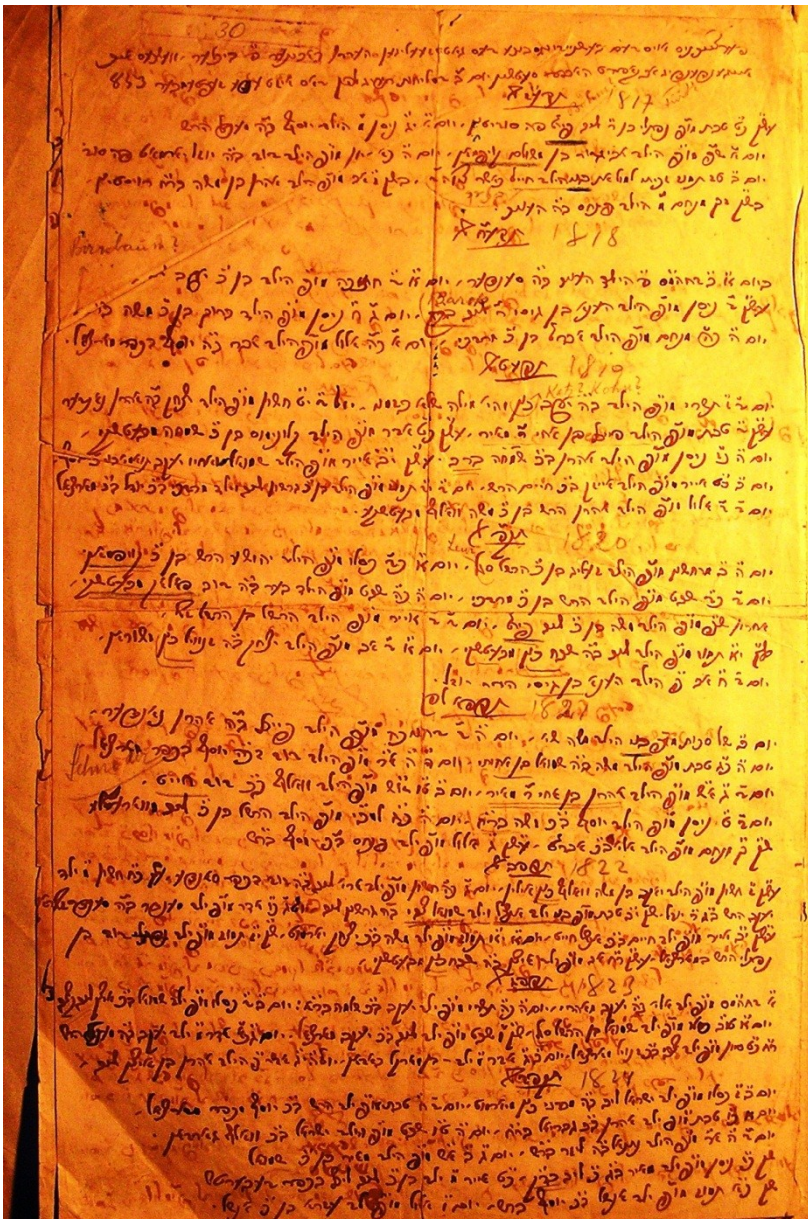
מכיריך ככו בעדך / מרת **ייטל** / אשת הרב הקדוש מו"ה **פאלק ז"ל** / ותגוע ותאסף אל עמיה ביום י"ז אלול / שנת תרט"ו לפ"ק / תנצבה

רב ור"מ

משנת תקע"ו רב בגליל **סודיטץ** במשך עשרים שנה. רבי יהושע פאלק שימש גם כמוהל, ובפנקסי הקהלה מסעטשין שרד העתק מפנקס המוהל שלו שהועתק בשנת תרי"ג. המילה הראשונה היא בסודיטץ ביום כ"ט טבת תקע"ז, והאחרונה שם היא מילת בנו של השו"ב ביום י"ט סיון תקצ"ו.

משם נתמנה בשנת תקצ"ו לאב"ד ור"מ דק"ק **סעטשין** על מקומו של רבי **שבת** **שעפטיל הלוי מרגליות ז"ל** (ראה עליו בעלי זכרון 21 עמ' לג-לה). המילה הראשונה

בהגיעו לסעטשין הוא של בן הרב הקודם: "בסעטשין - יום ג' כ"ז אלול [תקצ"ו]
מו"פ [=מלתי ופרעתי] ילד יהושע בן הרב מו"ה שעפטיל הלוי שהי' רב פה". המילה
האחרונה היא מיום כ"ג שבט תר"ט, כחודש לפני פטירתו.

עמוד הראשון מהעתק פנקס המוהל של רבי יהושע פאלק סודיטץ

מתלמידיו

א) תלמידו רבי יהודה אסאד

פאר תלמידיו היה רבי יהודה אסאד אב"ד ור"מ דק"ק סערדאהל. התייתם מאביו הצדיק רבי ישראל כאשר היה נער לפני הבר מצוה, אמו הביאה אותו לפני רבי יהושע פאלק סודיטץ שילמדו את אומנות השחיטה כדי שיוכל לפרנס ממנה לעתיד את ביתה ואת ביתו. אולם תוך ימים אחדים עמד רבי יהושע פאלק על טיבו של הנער, כשרונותיו ויראת שמים שלו, שעתיד להיות גדול בישראל, עמד והציע לאמו שהוא יקבל חסות עליו וילמד עמו, וגם ידאג לפרנסתה וישתדל בהוצאתה מידי חודש בחודש, כאשר ראה שתלמידו הולך וגדל בתורה ויראת שמים, שלחו ללמוד אצל אחיו הגדול רבי אהרן סודיטץ שהיה אב"ד ור"מ דק"ק סערדעהלי, כאשר מילא שם את כריסו בש"ס ופוסקים הלך ללמוד אצל רבי מרדכי בנעט אב"ד ור"מ ניקלשבורג והמדינה. מחיבוריו נדפסו שו"ת מהר"א על ד' חלקי שו"ע, חי' מהר"א א עמ"ס כתובות וסוגיות. דברי מהר"א עה"ת.

קשרי מכתבים עם תלמידו בשו"ת יהודה יעלה - מהר"א אסאד:

חאו"ח סימן ח [השם עבים רכובו יריק ברכתו וטובו. עלי ראש אהובי אדמ"ו הרב הגאון הגדול המפורסם קדוש ישראל ופארו והדרו צדיק יס"ע נ"י ע"ה פ"ה כש"ת מוה' פאליק סודיטץ נ"י אבד"ק סעטשיין וכאל"ש... ע"ד אשר עמד מ"ו נ"י בחקירה ארוכה מארץ ... וביקש לחוות דעתי. הכ"ד תלמידו אוה"נ ודו"ש"ת הק' יהודה אסאד].

שם סימן נח [חייא אריכא. ושלום וברכה. מאלקי המערכה. ברבי' והמשכה. לכבוד אמ"ו קדוש ד' מכובד ה"ה הרב הגאון הגדול צדיק יס"ע נ"י ע"ה פ"ה קש"ת מו"ה פלק נ"י אב"ד ור"מ דק"ק סעטשיין יע"א וכאל"ש. מכ"ק מסדר וירא משוק פעסט העבר קבלתי ושמחתי בראותי מתוכו משלום אמ"ו הדר"ג נ"י וכה יתן ד' וכה יוסיף כו'. וע"ד דשאלנא קדמוי אם מותר בשבת לילך בספינות ובעגלות ההולכים באש ותמרות עשן שקורין דאמפ"ף שיק ודאמפף וואגען. אחרי שהרשני כבוד אמ"ו נ"י לחוות דעתי דעת נוטה ודעת תורה בזה, לעשות רצונו חפצתי, והנני לדון לפניו בקרקע, אם כי אין אתי דבר אשר לא שזפתו עיניו הבדולחים... ואחתום בברכה כנה"ר והנשאה ונפש תלמידו המצלה ודש"ת].

חיל"ד סימן נו [ח"ש וכ"ט לאהובי מורי הרב המאוה"ג הגאון המפורסם. ערוגת הבושם. כקש"ת מה"ו פלק סודיטץ נ"י אבד"ק סעטשיין יע"א. יקרתו הגיעני ימים הרבה אחר זמנו. ושמחתי בדברי תורתו ודפח"ח ושי"י. וע"ד שכבוד מורי העמידני בדבר חידוש לתרץ קושית תוס' חולין י"א ד"ה כגון... הנה דבר גדול דיבר בזה ודפח"ח ושי"י... כ"ד ידי"נ הדש"ת].

שם סימן קלב [שלמים אלף. לשר האלף. ה"ה כבוד אמ"ו הגאון הגדול נ"י ע"ה פ"ה מו"ה פלק נ"י אבד"ק סעטשיין יע"א. ג"ה וטהורה משוק פעסט העבר קבלתי וששתי בו. והנני אומר לו ולבנו מז"ט ד' ימים כסאו מעלה מעלה. גם את האב גם את הבן כבוד אומר כולה.

נצח סלה אמן. ע"ד מה שתמה הדרת גאוני כבוד מורי נ' על הבית שמואל... והנני אקצר מפני הטרדה ואחתום בברכה כא"נ ונפש תלמידו ד"ש].

שם סימן **קפה** [ישאו הרים שלום וברכה לכבוד אהובי מ"ו עט"ר הרב הגאון הגדול. פאר הדור. ציס"ע איש חי ורב פעלים קש"ת נ' ע"ה מו"ה פלק נ' אב"ד דק"ק סעטשין. ג"ה קבלתי ושמחתי בד"ק. ובשלומו הטוב. וע"ד קושיית... ודחה מ"ו נ'... ולא זכיתי הבינם ... יבינני נא מ"ו דעתו בתירוצו ביותר ביאור. ואחתום בברכה מרובה. ומצפה לתשובתו].

שם סימן **קצג** [חיים ושלום וכל טוב לכבוד מורי הרב הגאון הגדול המפורסם צדיק יס"ע נ' ע"ה פ"ת מו"ה פלק נ' אבד"ק סעטשין. ג"ה משוק פעסט העבר קבלתי ושמחתי בשלוותו ובברכתו אשר ברכני מורי הדר"ג נ' כן יתן ד' אמן. וע"ד הערה שהעמידני מורי הגאון נ' לתמוה על הפוסקים ביו"ד סי' קפ"ז... וענות צדקו תרביני... ואחתום בברכה מרובה כנה"ר ונפש אוה"נ בלונ"ח הדש"ת].

שם סימן **שמ** [חיים ושלום וכ"ט לאהובי מורי המאוה"ג הגאון המפורסם כק"ש מו"ה פלק נ' אבד"ק סעטשין יע"א. ג"ה הגיעני ימים הרבה אחר זמנו ושמחתי בדברי תורתו ודפח"ח וכו'... הכ"ד דש"ת].

שם סימן **שנב** [לדזיו ליה כבר בתי' שלם שלמא רבא וחייא אריכא ובריות גופא. ה"ה כבוד אמ"ו המאה"ג הרב הגאון הגדול אור ישראל וקדושו נ' ה"ה פ"פ כק"ש מוה' פליק נ' אבד"ק סעטשין יע"א. ג"ה ונעימות בימינו משוק פעסטה העבר קבלתי ושמחתי בו בשמחת התורה. וע"ד אשר העמדני ועוררני כבוד מורי הדרת גאונו נ' שנסתפק בדברים שחייבה התורה לבערם... הנה מאד שמחתי וברכתי ברכת הנהנין שכונתי לדברי מו"ר הגאון נ' בזה זה רבות בשנים, ואדרוש תחילה סמוכים במשנה תורה אשר הכינותי היום תשובתי לבנו הצדיק י"נ ותלמידי הרב המאה"ג מוה' דוד נ' בענין זה... זהו ממ"ש כעת לבנו רחימא דנפשאי הרב מוה"ר ד' נ'... ועוד הקשה מעכת"ר מותיר ח"ש... ומסופק בזה כת"ר נ'... והנה אחוי קידה מרחוק ואחתום בכל חוחמי הברכות כנה"ר ונפש תלמידו הדש"ת].

שם סימן **שפב** [רב ברכה ושלום לאיש אוצר בלום נופך ספיר ויהלום ה"ה הוד כבוד ידי"ע וידי"נ מ"ו הרב הגאון הגדול המפורסם צדיק יס"ע כו' כקש"ת מו"ה פאלק סודיוטץ נ"י האבד"ק סעטשין יע"א. ברך לקחתי מכבוד מו"ה נ"י וברך אשיבנו ה' יאריך ימיו ושנותיו בנעימים דשינים ורעננים וינוב בשיבה טובה וימלא כל משאלותיו לטובה זו משלי וה' יוסיף לו אלף פעמים ככה. וע"ד אשר העמידני ע"ד קושיית הפני יהושע בריש פרק איזהו נשך... ות"י מורי נ'... עכ"ד קדשו... נאם ידי"נ ואוה"נ המצפה לתשובתו].

חלק אה"ע חו"מ סימן **קעב** [ומה שכתב מעלתו נ"י משמיה דמר אביו הגאון מ"ו יחי לחלק... וע"ד קושייתי הנ"ל... השיב לי מורי הגאון מו"ה פלק נ"י אבד"ק סעטשין וז"ל: עי' תוס' ריש ברכות...].

שם סימן קצד [רב ברכות ושובע שמחות לכבוד אמור' הרב הגאון הגדול המופלג הצדיק קש"ת מו"ה פלק נ"י אבד"ק סעטשיין. מכ"ק הגיעני וראיתי קושי' הדרת גאוונו ע"ד המג"א...].
> כן ב'עלי זכרון' 18 עמ' כג-כה, פורסם מכתבו של רבי פאלק אל מהר"י אסאד, משנת תקצ"ו <

ב) תלמידו רבי מנחם מענדל שעהן

רבי מנחם מענדל נולד בנייטרא בשנת תקס"ד לערך, לאביו רבי שמואל ואידל שעהן. - למד אצל דודו [לא ידוע איך] רבי יהושע פאלק סודיטץ ואצל רבי מרדכי בנעט אב"ד ור"מ ניקלשבורג והמדינה. הסמיכו אותו להוראה רבו רבי אהרן סודיטץ ביכלער. רבי שלמה פלעש אבד"ק נייטרא, ובשולי היריעה נכתב קיום והסכמה מהרב הגאון בעל חתם סופר. רבי דוד דייטש [דוד זוגתן].

בשנת תקפ"ד לערך נשא את זוגתו הרבנית שבע ב"ר בער קט"ד, מק"ק קאטענדארף, ושם אמה מרת נענע, אחות רבי דוד דייטש בעמח"ס אוהל דוד, וגר ליד חמיו שבע שנים. בשנת תקצ"א עבר לק"ק נייטרא ונתקבל שם לדומ"ץ. ביום א' פורים קטן שנת תקצ"ד נתקבל לאב"ד ק"ק רעטהע וק"ק ווארטבערג, ובא שמה לפני פסח. ניהל שם גם ישיבה. כיובל שנים שימש כאב"ד ור"מ ק"ק רעטהא, ווארטבערג והגליל. עד לפטירתו ביום י"ב ניסן תרמ"ב. מתורתו נדפס הספר מנחת פתים-דברי מנחם, דרשות.

בספר זכרון למשה (תולדות מרן בעל החתם סופר זצ"ל), מובא בשם ש"ב הגה"ק מו"ה שלום צבי אדלר הי"ד, שהיה אב"ד דיאסיג, וז"ל: סיפר לי זקני, אבי אמי, הגה"צ מוה"ר דוד ליב זאלצער זצ"ל אבדק"ק הומנא, שהי' תלמיד חביב ומובהק להגאון בעל כתב סופר זצ"ל, שבקהלה אחת סמוך לפרעשבורג רצו למנות ולבחור לעצמם רב ומנהיג עליהם. בין הנבחרים היו שנים, אחר הי' מתלמידיו של מרן החת"ס זצ"ל, מפורסם לת"ח גדול, והשני הי' מפורסם בגודל עבודתו ותפלתו ויראת שמים שלו, ומרן זצ"ל השתדל בכל מאמצי כחו והשפעתו לטובת תלמידו, אבל תוצאת הבחירה היתה שאת השני בחרו. וכשבאו הדברים לפני מרן החת"ס זצ"ל אמר בנועם שפתיו "יא, וואס תהלים קאנן, קאנן איך ניכט", עכ"ל. - שמעתי מש"ב יד"נ הרה"ח מו"ה משה פוקס נר"ו מעיר גענף, כי אביו הרה"ח מו"ה יעקב זצ"ל הי"ד סיפר לו, שהבחירה היתה בעיר רעטע, סמוך לפרעשבורג, בין הגה"ק מהר"ם שיק, תלמיד מרן החת"ס ז"ל, ובין הגה"ק מו"ה מנחם מענדל שעהן, תלמיד מרן מהר"ם בנעט זצ"ל. והגאון מו"ה מנחם מענדל נבחר לאב"ד דשם, וכפי עדותו של החת"ס ז"ל "בכח אמירת תהלים שלו". [פתח הבית והאהל שבריש ספר מנוחת אשר ח"א עמ' י"ב, שיצא לאור על ידי רבי אלעזר ארי' הלוי יונגרייז אבד"ק טשענגער-ברוקלין].

(ג) תלמידו רבי יוסף היימאן

נולד בב' יארמוט לאביו ר' ליב. תלמיד רבי מאיר א"ש אב"ד אונגוואר, רבי יהושע פאלק סודיטץ ואחיו רבי אהרן סודיטץ. משנת תקצ"ד לערך אב"ד אלמאשד. נפטר ז' שבט תרט"ו ומנו"כ בב' יארמוט. בספרו תולדות יוסף (פרשבורג תר"ב) דף ג ע"א: "וכן הסכים עמי... אדמו"ו... זצ"ל שהי' אב"ד בק"ק סעטשיין" > מוזכר ב'עלי זכרון' עלה י"ח ושם בעמוד ד' צילום מצבתו.

שפתותיו דובבות

שו"ת **בן יהודה**, ראזענבוים, סי' צא [שלום ורב ימים, ואורך שנים נעימים, לה"ה ידיד ה' וידיד נפשי הרב המאור הגדול מעוז ומגדול ע"ה פ"ה כבוד מו"ה פאלק נ"י אב"ד ור"מ דק"ק **שעטשיין**. ע"ד אשר תמה מעלתו בהא דכתבו התוס' פסחים דף ט' ע"ב ד"ה ספק גררוהו ההיא שעתא... וצע"ג... והנה קצת הארכתני, ועמו סוד המתקתי, וה' הטוב יחייהו, יגדלהו ויאמצהו ויחזקהו. כעתירת אוהבו ומוקירהו. הק' אברהם בהרב"מ יהודה ליטש ראזענבוים הלוי].

שמן לאשר, ניימאן, עמ' קל"א [ושמעתיה להקשות בשם הגאון המנוח מ"ה פאלק סודיעץ]. **בתל תלפיות** נדפסו מחידושיו בסוגית שבח (לג, [תרפ"ו] סה), ובסוגית מעמד שלשתן (לד [תרפ"ז] כה). > כמה הערות ממנו גם במכתבו אל תלמידו מהר"י אסאד, עלי זכרון 18 עמ' כד-כה. שם גם צילום המכתב.

אשכנתי דרבי

רבי יהושע פאלק כיהן **בסעטשיין** י"ג שנה, עד לפטירתו ביום כ"ח אדר תר"ט, ומנו"כ שם. **על מצבתו נחרט:**

כתר ש' טו' / עולה על גביה' / עדה המצבה ועד הגל הזה / על מקום קבורת / אדמו"ר הרב הגאון הגדול הצדיק / המפורסים אשר הרביץ תורה / בישראל נפטר מתוך תורה / ותפילה מבה"כ ביום ה' כ"ח אדר / ונקבר למחרתו ביום ו' עש"ק / תרח [תרט] לפ"ק / ה"ה מו"ה פלק המכונה **יהושיע** / אב"ד דפה ק"ק **סעטשיין**

מיוצאי חלציו

(א) בנו רבי העניך בק"ק באלאש-יארמאט. [תקצ"ה עש"ק ג' כסלו, מו"פ ילד וואלף בן בני ר' העני' בק"ק יארמאט – פנקס המוהל של רבי פאלק]. ברשימת מעות קדימה ע"ס אהל דוד, דייטש, תקצ"ו - ק"ק יארמוט, הק' ר' הענא ביכלער. > בנו הנ"ל ר' זאב וואלף שימש כראש הקהלה בפאסטא, נפטר א' אייר תרע"ב ושם מנו"כ. זוג' מ' חיי ליבא ב"ר אברהם מאיר וייס. <

(ב) רבי דוד סודיטץ-ביכלער אב"ד פאסטא – ראה עליו צפונות גליון י"ב עמ' פו-פז. > נולד בשנת תקע"ה. תלמידם של רבי יעקב קאפיל חריף אב"ד ווערבא ומהר"י אסאד אב"ד סערדאהעל. אב"ד ביטשקע ולאחר מכן בפאסטא. זוגתו הראשונה מרת גאלדא בת רחל לאה נפטרה בחודש ניסן תרכ"ב. בזיוו"ש נשא את מרת הינדל בת רבו ומחותנו מהר"י אסאד ואלמנת רבי יונה רייכהארט אב"ד קאטה. תמונת דמות דיוקנו של רבי דוד בעלי זכרון' 7 עמ' יז <

לאחר פטירת אביו כותב לו מהר"י אסאד (שו"ת יהודה יעלה חיר"ד סימן קעב): רב

ברכות. ושובע שמחות. לכבוד אהובי חמידי צמדי ידידי ה"ה הרב המאה"ג המופלג חריף ובקי צדיק יסו"ע כבוד קש"ת מו"ה דוד סודיטץ אבד"ק פאסטאכיף יע"א וכאל"ש. גי"ה קבלתי בימי חנוכה ושמחתי בשלומו ושלום תורתו ואת אשר הודיעני דעתו הזכה ע"ד כסא הרבנות בק"ק סעטשין באמת בעיני יפלא על קהל קודש הנ"ל מדוע מאחרים הדבר ובדין הוא שמעלתו ימלא מקום אביו אמ"ו המנוח זצלה"ה במוקדם היותר אפשרי ועתה אם מעלתו מסכים אעורר את האהבה במכתב ידי להם וד' ב"ה יגמור בעדינו לטובה במהרה א"ס. נאם הדש"ת הק' יהודא אסאד.

נפטר ביוכ"פ תרס"ח ומנו"כ בפאסטא. נוסח המצבה: דוד רבן של ישראל חי וקים / פ"נ / אדונינו מורינו ורבינו שר התורה / הרב הגאון העצום הקדוש והטהור / צדיק בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו / מו"ה דוד ביכלער זצ"ל / בן הרב הגאון הקדוש מו"ה פלק ז"ל / שהיה אב"ד בקהילתינו / ששים שנה / נפטר בנשיקה / כמיתת משה רבינו ע"ה / בן צ"ג שנים ביום הכפורים תרס"ח / ת.נ.צ.ב.ה. / ושם אמו יטל.

מצאצאיו:

1. בנו [מזיו"ר] רבי אהרן ביכלר אב"ד יאסבערעני. בפנקס המוהל של זקינו רבי יהושע פאלק סודיך-ביכלער, נכתב: "תקצ"ט יום ד' כ"ט סיון ר"ח תמוז, פ' ילד אהרן בן בני מו"ה דוד נ"י." למד אצל רבי יהודה אסאד אב"ד סערדאהעל, ואצל רבי אברהם בנימין סופר אב"ד פרשבורג. זו' הרבנית סעריל בת רבי יהודה אסאד אב"ד ור"מ דק"ק סערדאהעל. משנת תרכ"א אב"ד יאסבערעני. >נפטר ח' חשוון תרע"ה. זוגתו נפטרה כ"א תמוז תרפ"ו. ושם מנו"כ. על קברם יש כהיום מצבה מחודשת. <מופיע בשו"ת מהר"י אסאד חאו"ח סי' קיח, קסד. חיו"ד סי' ח, נב, סא. חאה"ע סי' קלט, רלא. >עוד לתולדותיו ופעילותו למען שמירת שב"ק, ראה 'עלי זכרון' 7 עמ' ב-יט. שם גם העתק נוסח מצבתו <

יו"ח: בתם גאלדא ע"ה, אשת דודה רבי יהושע זעליג ביכלר אב"ד אירשא. בנם רבי יהודה ביכלר ז"ל אב"ד מינדסענט, חתן רבי שלמה הכהן קליין אב"ד זענטא. בנם רבי מרדכי ביכלר אב"ד אראשהאזא.

2. בנו [מזיו"ר] רבי יהושע זעליג ביכלר, אב"ד אירשא, זו' מרת גאלדה בת אחיו רבי אהרן ביכלר. >נולד בשנת תר"כ. אב"ד רענדעק ומשנת תרמ"ו אב"ד אלברט-אירשא עד

לפטירתו כ"ד טבת תש"א ושם מנו"כ. <מופיע ברשימות מעות קדימה ע"ס אוצר חיים, קיצה, תרע"ג – א' אירשא הה"ג מו"ה יהושע ביכלער. טל חיים, ליסקא, תרס"ט - אירשא הגאב"ד מ' יהושע ביכלער. כבוד הלבנון, - א'-אירשוי הרה"ג מוה"ר יהושע ביכלער. רמון פרץ – אלבערטאירשא, הרב מו"ה יהושע ביכלער. <

3. בנו [מזיו"ר] רבי יהודה ביכלר. גר בפאסטא. נפ' י"ח אב תרצ"ה ומנו"כ בפרשבורג. לידו קבורה זוגתו מ' יטא רבקה ב"ר ישראל שטרן, נפ' ט"ו תמוז תרצ"א. <

4. בנו רבי יעקב ליב ביכלר.

5. בתו מ' יטל אשת בן דודה, רבי מאיר בישיץ מוואיטצען ונייהיזל, בנו של רבי מרדכי בישיץ מב' יארמוט חתנו של מהר"י אסאד.

6. בתו [מזיו"ר] מ' מירל, נפטרה בחודש סיון תרמ"ז. אשת רבי יהושע הרצוג בסעטע, נפטרה בחודש תמוז תרפ"ז. הורי רבי חיים יהודה ליב הרצוג [יליד סעטע תר"מ] בבודאפעסט. נפטר כ"א סיון תש"ז ושם מנו"כ. זוגתו מ' יהודית ב"ר אברהם מילר [בנו של רבי נתן מילר אב"ד סעטשין]. <

ג) בנו רבי אליעזר סודיטץ מורה הוראה בק"ק פולעק, נולד בשנת תקע"ו לערך, [אליו בשו"ת מהר"י אסאד חאה"ע סי' רנ"א] נלב"ע כ"ד שבט תרל"ח. זו' מרת חיה רבקה ע"ה, בת רבי שמעון הכהן ז"ל, נפ' ביום ט"ו מנחם אב תרמ"ד, בת ס"ג שנה. - עליו בעלי זכרון' עלה י"ג עמ' לו. – מצאצאיו:

1. רבי אהרן ביכלר [תקצ"ט יום א' כ"ד אדר, מו"פ ילד אהרן בן בני מו"ה ליזר - פנקס המוהל של רבי פאלק]. זו' מרת מ. לבית גוטפריד.

2. רבי פנחס ביכלער אב"ד מאאר, יליד תר"א, <נפטר י"ג סיון תרע"ז. זו' הרבנית 'רוזה' ע"ה. צאצאיהם: 1) בנם ג. ביכלר, יליד תרכ"ח. 2) בנם רבי שמעון ביכלער ה"ד אב"ד קעסטעהל, יליד תר"ל. נ' תש"ד. 3) בנם ב. ביכלר, יליד תרל"ג לערך. נפ' כ"א טבת תש"ו. 4) בתם הרבנית י. ילידת תרל"ה, אשת רבי יוסף פראנק אב"ד פיאומע. 5) בנם רבי א. ביכלר, יליד תרמ"ג. 6) בנם יעקב ביכלר. 7) בנם פ. ביכלר. נפ' תש"ד. 8) בתם א. ביכלר אשת רבי יוסף בלייכר.

3. רבי נפתלי ביכלר ז"ל בפולעק. נולד בשנת תר"ה לערך, נפטר כ"ג כסלו תרע"ה ומנו"כ בפולעק. נוסח מצבתו: פ"נ / איש יקר / ממשפחת רם כ"ה ר' / נפתלי / בן מו"ה ר' אליעזר / ביכלער ע"ה / נפטר יום כ"ג כסלו / ונקבר כ"ה בו תרע"ה / שנות חייו שבעים שנה / שם אמו חי' רבקה / תנצבה.

4. מרת מירל פאזשאני ילידת שנת תר"א. אשת רבי חיים פאזשאני יליד תר"ט. מנוחתם כבוד בפולעק. נוסח מצבותיהם: פ"נ / איש תם וישר ירא שמים / ועשה צדקה הרבה / ר' חיים / בן החבר ר' אשר / נפטר ביום / ה' אייר תרע"ט / ונקבר למחרתו / בן ע' שנה ושם אמו / רייצל /

תנצב"ה. | | פ"ט /
האשה היקרה
והחשובה / והצנועה /
מרת / מירל פאזשאני
/ ע"ה / בת חיה רבקה
אשת ר' חיים ע"ה /
נפטרה ונקברה ה' סיון
/ תרס"ו / תנצב"ה.

אביו של רבי חיים
פאזשאני, היה רבי אשר
פאזשאני, ומנר"כ
בסעטשע, וזה נוסח
מצבתו: פ' נ' / איש ישר
הולך / המפרנס אשתו
וביתו / בניו ובנותיו הדרוך
בדרך / ... .. היה לנהלם /
... הישרה / ... ..
המציא / טרף בנקיה / ה"ה
כ"ה / אשר פאזשאני / בן
הינדל / נפטר בן ע"ה שנים
ג' טבת / ונקבר ביום ד' בו תרנ"ה / תנצב"ה.

5. רבי יהושע פאלק, נולד שנת תרי"ד, נפ' י"ח אב תרפ"ג
זו' מרת מלכה ע"ה, ילידת פאסטה בת החבר רבי
משה ז"ל, נפ' ה' אדר תרפ"ז, מנוחתם כבוד בפולעק.
[מופיע ברשימת מעות קדימה ע"ס אמרי שפר, דאראג,
תרמ"ח – פילעק מוה"ר פלק ביכלער. נטע שורק, דרשות,
תרנ"ח - פילעק ר' יהושע ביכלער. רחובות הנהר, תרנ"ו –
פולעק ר' יהושע ביכלער]. נוסח מצבותיהם: פ"נ / איש

תם וישר עשה צדקה / מגזע רמה אהב תורה ויראה / ר' יהושע / פלק ביכלער / ע"ה / בן מו"ה אליעזר נפטר י"ח מנחם / אב תרפ"ג ונקבר בכבוד למחרתו / ושם אמו חי' רבקה / תנצב"ה. || פ"ט / האשה הצנועה / היקרה והחשובה / מרת / מלכה ביכלער / ע"ה / אשת החבר ר' יהושע ע"ה בת החבר / ר' משה ע"ה נפטרה ה' אדר תרפ"ז / ונקברה / למחרתו בשם טוב / תנצב"ה.

צאצאיהם: (1) בתם מ. ביכלר ילידת תרמ"ג. (2) בנם ליוש ביכלר יליד תרמ"ה. (3) בנם ה. ביכלר יליד תרמ"ז. (4) בנם אברהם אליעזר יליד תרמ"ט, נפטר בפולעק ביום ב' שבט תר"ץ. [נוסח מצבתו: פ"נ / איש תם וישר יקר ונכבד / כ"ה אברהם אליעזר ע"ה / בן החבר ר' יהושע ביכלער / מת בן מ' שנה ב' שבט

תר"ץ / ונקבר אז ושם אמו מלכה / תנצב"ה. מופיע ברשימת מעות קדימה ע"ס אמרי מאיר, טעננבוים, תרפ"ט, פולעק ר' יהושע פלק ביכלער. דר' מו"ה אברהם אליעזר ביכלער. (5) בנם רבי מאיר ביכלר יליד תר"ן. (6) בתם רבקה ביכלר ילידת תרנ"ג. (7) בתם שרה ביכלר ילידת תרנ"ה. (8) בנם שמעון יעקב מאיר ביכלר.

6. בתם מרת מרים פעסיל ווייס, נולדה בשנת תרט"ו ונפטרה ביום ט' ניסן תרצ"ו. בעלה רבי יוסף ווייס, נפטר כ"ב כסלו תרס"ו. מנוחתם כבוד בפולעק. נוסח מצבותיהם: פ"נ / איש תם וישר צדקות וחסד עשה / כ"ה יוסף ע"ה /

בן דאבריך ווייס ע"ה / נפטר ביום כ"ב לחדש כסלו / ונקבר ביום כ"ד בו שנת תרס"ו / תנצב"ה. - פ"ט / האשה היקרה הנדיבה יראה ושלימה / מרת מרים פעסל ווייס ע"ה / נפטרה ונקברה ביום ט' ניסן תרצ"ו / בת פ"ו שנים ושם אמה חיה רבקה / תנצב"ה.

7. מרת י. שווארץ [נולדה בפולעק בסביבות תר"ט], אשת רבי צבי הירש שווארץ ז"ל [נולד בסעטשין בסביבות תר"י], ב"ר משה ורייזל שווארץ. - יר"ח: בנם ליוש שווארץ שוגר, יליד שאלגא טוראן תר"מ, נ' תש"א. בתם ק. גולמבוס [נולדה בסביבות תר"מ, נ' תש"ד]. בתם שרה קאמני [נולדה בסביבות תרמ"א, נ' בבודאפשט תרצ"ה] אשת משה קאמני. בתם ל. ראדו. [נולדה בשאלגו טאריאן תרמ"ב, נ' תש"ד], אשת ווילמוש ראדו [יליד תרנ"ב]. בנם יאנו שווארץ שוגר [נולד בסביבות תרמ"ז]. בתם יולין דייטש [ילידת תרמ"ח], אשת שמעון דייטש [יליד תר"מ]. בנם א. שווארץ שוגר, [יליד תרנ"ו]. אשתו א. בת שמעון גראס [ילידת תרס"ז].

8. מרת קרולינה ברגר [נולדה תרכ"א], אשת פ. ברגר [נולד במישקאלץ בסביבות תרכ"א], בן ברנט ברגר. - יר"ח: בתם מרגינט קרדוש [נולדה תר"נ, נ' תש"ד], אשת אנדור קרדוש [נולד תרמ"ד]. בנם ב. ברנט ברגר [יליד תרנ"ג], אשתו לונה [ילידת מישקולץ תרס"א] בת יוסף שווארץ. בנם ליוש ברגר [נולד במישקולץ תרנ"ה, נ' תש"ד], אשתו אנה ברגר. בתם ש. שלזינגר [ילידת תרנ"ז], אשת משה שלזינגר. בנם משה ברגר [יליד תר"ס], אשתו ל. [ילידת תר"ע] בת דוד ברקוביץ. בתם ר. רגינה ברגר.

9. רבי ל. ביכלר.

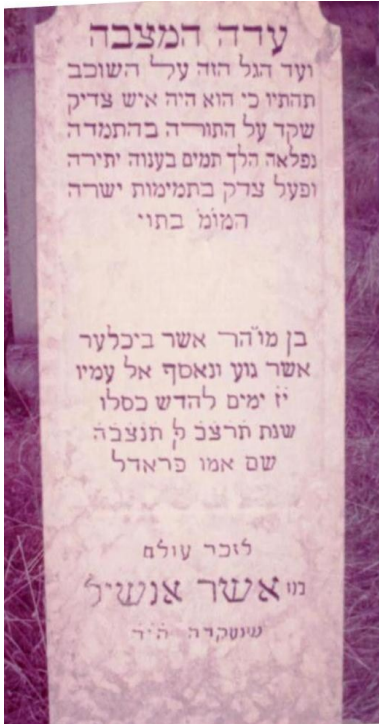
(ד) בנו חיים - נימול ע"י אביו בסודיטץ ביום ט"ז תמוז תקע"ז.

(ה) בנו רבי משה - נימול ע"י אביו בסודיטץ ביום ב' דסוכות תקפ"א. מנ"כ בק"ק פאסטא. נוסח מצבתו (הצילום קיבלתי מאת הרב דוד שלמה הלוי יונגרייז בן האדמו"ר מגארליץ בניו יורק): פ"נ / האיש משה תם וישר / ירא אלוהים באשר היה / צדיק בכל דרכיו / ומעשה

אבותיו היה בידו / ה"ה החבר ר' / משה / בן הרב הגאון הקדוש / מו"ה פלק סודיטץ / נפטר בשם טוב ביום כ"ה / מנחם אב תרנ"ז לפ"ק / תנצב"ה. – <בנו הב' אברהם יהודה נפטר י"ז אב תרמ"ז ומנו"כ בפאסטא.>

ו) בנו רבי אשר אנשיל – נימול עלי אביו בסודיטץ ביום ש"ק י"ב טבת תקפ"ב. גר בק"ק באלאש-יארמאט, ונפטר שם ביום ב' כסלו תרנ"ה. זו' מרת פראדל. [נזכר באבן שהם, פאדגארזע תרנ"ט - ביארמוט. ר' משה ביכלער. ר' פאלק ביכלער].

1. בנם רבי משה נולד בשנת תרט"ו בב' יארמוט, נפטר בפעסט י"ז כסלו תרצ"ב. ז' מרת הינדל ב"ר דוד וגיטל קליין, נפטרה בפעסט ביום ו' שבט תרצ"א, ומנו"כ שם

בביה"ח האורתודוקסי. [נוסח מצבתו (ציילומו קבלתי מאת נכדו הרב מרדכי ביכלר מירושלים):
עדה המצבה / ועד הגל הזה על השוכב / תחתיו כי הוא היה איש צדיק / שקד על התורה בהתמדה / נפלאה הלך תמים בענוה יתירה / ופעל צדק בתמימות ישרה / בן מוה"ר אשר ביכלער / אשר גוע ונאסף אל עמיו / י"ז ימים לחדש כסלו / שנת תרצ"ב לפ"ק ת'נ'צ'ב'ה' / שם אמו פראדל. / לזכר עולם / מ' אשר אנשיל / שנעקד"ה הי"ד. / ונוסח מצבת זוגתו: זאת מצבת / אשת לפידות טובת שכל וטובת / ב- מעשיה / אם עניים ואחות אביונים / – עטרת בעלה / ותפארת בניה היא האשה /

הצנועה הגבירה המהוללה / מרת הינדל בת / מו"ה דוד אשת המנוח מו"ה משה / ביכלער ז"ל /

נפטרה ו' ימים לחדש שבט / תרצ"א לפ"ק ת'נ'צ'ב'ה' / שם אמה גיטל]. – מו"ח: בנו דוד ביכלר נולד בשנת תרל"ט ונפטר בשנת תרמ"ג. בתו מרת אסתר נולדה בב' יארמוט כ"ז אדר תרמ"ה ונפטרה בבני ברק ב' כסלו תשכ"ט, אשת רבי שמעון ב"ר שמואל קליין [נולד א' ניסן תרמ"ד ונפטר בגדרה כ"ד אדר א' תשי"ט], הם גרו בבודאפסט. בנו ר' אשר אנשיל

נולד בב' יארמוט ל' ניסן תרנ"ו ונעקה"ש בכ"ט כסלו תש"ה, זו' מרת ברכה לבית שטרן. בנו ר' אהרן יצחק נולד בב' יארמוט תרנ"ח ונעקה"ש בתש"ד, זו' מרת חיה בת רבי מרדכי הלוי הברפלד דיין בברעזאווה [אליו: בשו"ת לבושי מרדכי חלק יור"ד קמא סימן טז. סימן קע"ז, אור ליום ד' פ' תולדות] נולדה בפרשבורג תר"ס ונפטרה בבני ברק תשמ"א.

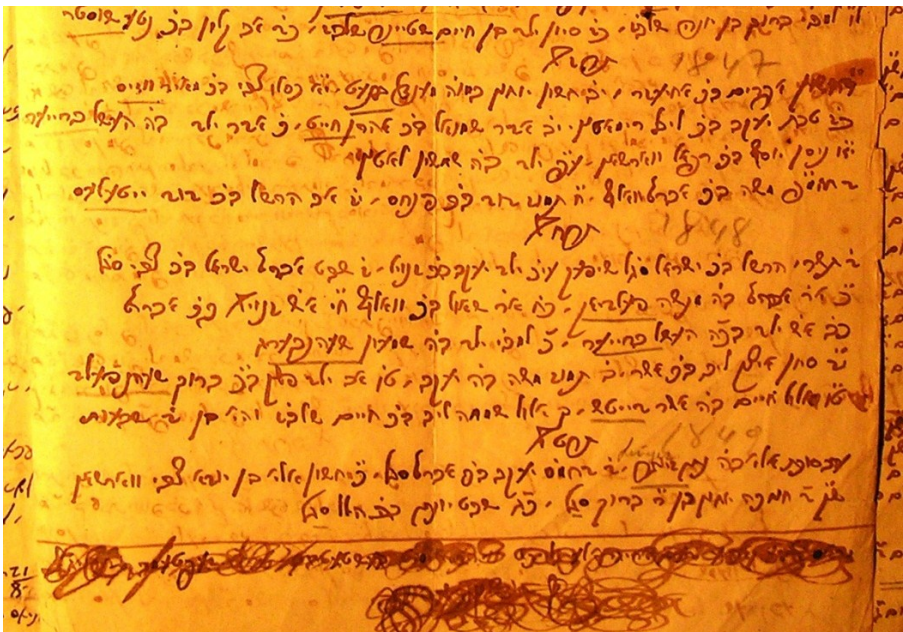
2. בנם רבי [יהושע פאלק] (Fulop). זו' מרת מירל ב"ר דוד וגיטל קליין. [בנם adolf] [אברהם ביכלר] נולד ונפטר בשנת תרל"ג. בנם דוד נולד ונפטר בשנת תרל"ו. בתם מרת יוטל נולדה בשנת תרל"ח. בתם (lina). בתם (hermina) ילידת תרל"ט].

ז) בנו מאיר – נימול ע"י אביו בסודיטץ ביום ש"ק ז' טבת תקפ"ז.

ח) בנו אהרן – נימול ע"י אביו בסודיטץ ביום ז' אד"ב תקפ"ט.

ט) בנו מרדכי – נימול ע"י אביו בסודיטץ אדר"ח חשון תקצ"ב. >אולי אבי ד"ר אברהם ב"ר מרדכי ביכלר, יליד תרכ"ח. ראש ביהמ"ל בלונדון, ונפטר שם ל' שבט תרצ"ט. היה לו גם אח בשם שמואל ביכלר.

י) בתו הרבנית רחל רבקה ע"ה אשת רבי שרגא פייש הלוי יונגרייז, אבד"ק סעטשע. – ראה 'עלי זכרון' עלה כ"ג.

ההעתק מסוף פנקס המוהל של רבי יהושע פאלק סודיטץ

הרב שלמה יהודה הכהן שפיצר - מערכת 'עלי זכרון' בני ברק

לפני תשעים שנה (4)

תקציר ידיעות על מאורעות, קהלות ואישים מלפני כ-90 שנה, מתוך העתונות היהודית: Hagymany (מסורת) (להלן בקיור Hag); Egyenloseg (אחדות) (להלן בקיצור: Egy); Juedische Presse (יידישע פרעסע) (להלן בקיצור: JP).

פרשבורג - ביום השני של חג השבועות נערכה בפרשבורג חגיגת סיום מסכת חגיגה של חברת 'צעירי אמוני ישראל'. המסכתא נלמדה בימי חופשת הלימודים. למדו בנוסף על כך, ע"פ בקשת הרב הראשי עקיבא סופר, את הספר 'חפץ חיים'. בגמר הסיום דברו מנהל החברה מקס [ר' משה יעקב] ווייס וכן האדונים י. כהן, קליין ול. בראון. בסוף דיבר נשיא החברה ארמין רוט.

כבכל שנה נערכה תיקון ליל שבועות בפרשבורג בהתאם למסורת רבות השנים. הפעם השתתף ציבור גדול במיוחד. במשך הלילה דרשו הרב הראשי עקיבא סופר על חשיבות מתן התורה ותפקידה של היהדות הנאמנה. דברי תורה אמר גם הרב [ישראל יהודה] פרץ מברסלאו. בהשתדלותם של זיגמונד רוזנבאום, היינריך פיגנבאום ואיזידור [ר' חיים עזריאל] פפנהיים הוגשו כיבודים. לפני תפילת ההשכמה נמכרו המצוות. (JP גליון 23 "ג סיון תרפ"ה עמ' 158)

קעמעטשע - רבי מרדכי (מרכוס) לאונורוביץ' רבה של קעמעצ'ע ליד נירעהאז נפטר

במוצאי יו"ט שבועות בן 55 [56], לאחר הבדלה וקידוש לבנה נכנס לביהמ"ד למסור את שיעורו הקבוע בגמרא, ואז נפטר באופן פתאומי. הוא היה ליד נאג'מיהאלי [=מיהאלאוויץ] ולמד בישיבות אגר [=ערלוי] ופ"ב. נשא את בת הרב של קעמעצ'ע נחום [רבי מנחם] גליק לאשה, ועוד בחיי חמיו נבחר לרב במקום. ניהל ישיבה במקום ושימש כרב במשך 25 שנה. בקבורתו השתתפו ביום א' אחה"צ ציבור גדול הספידו אותו הרבנים [רבי מאזעס חיים] רוזנבאום מקישווארדא [=קליינווארדיין], [רבי שאול] רוזנברג מאויפהערטו [=ראצפערט], [רבי מנחם] ברודי מנאג'קאלו והרב מנאד-האלאס [רבי שלמה צוקר]. (Hag גליון 17 כ' סיון תרפ"ה עמ' 8; JP גליון 24 כ' סיון תרפ"ה עמ' 163)

טאליא - בחירות כלליות מחוזיות ביניהם גם בעיירה טאליא. בקולות של 172 בוחרים (מתוך 180

ומתוכם רק 12 יהודים) נבחר הרב הראשי האהוב על כולם ליפוט [רבי ארי' ליב ליטש] רוזנבאום כנציג העיירה במועצת המחוז. (Egy י"ד סיון תרפ"ה עמ' 12-13)

בודאפעסט - ב-30 במאי נערכה בבית הכנסת קאזינצי אזכרה לגבורי המדינה. השתתפו בין השאר הנשיא אברהם פרוידיגור, נשיא הח"ק ד"ר איזידור [ישראל] פרידמן ועוד. החזן הרטמן וכן הרב [הדיין רבי פישל] ויקטור זוסמן אמרו את תפילת היזכור ואל-מלא רחמים. ד"ר אדולף [אברהם] דויטש נאם בחצר בית הספר לפני התלמידים. (Egy כ"א סיון תרפ"ה עמ' 11)

ליסקא - עם פטירתו של הרב שעי' שטיינר הרבי מבודרוג-קערסטיר כנראה נמצא היורש לתפקיד, הרבי של אולסליסקא. כידוע ר' שעי' היה תלמיד מובהק של הרבי [הרב מליסקא רבי צבי הרש פרידמן], ועם פטירתו הוא נהיה יורשו הרוחני. כעת עם פטירת ר' שעי', חסידי הרבי מליסקא מתלבטים בין נכדו של הרבי ובין בנו של

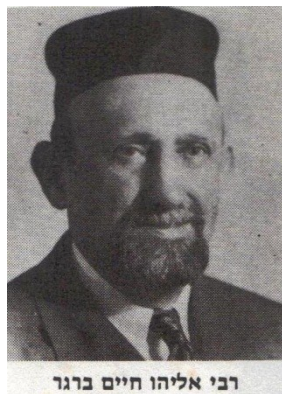
רבי צבי הירש פרידלנדר אב"ד ליסקא

ר' שעי'. רבה של ליסקא ר' הרש פרידלנדר מלבד היותו ת"ח גדול שגם עד עתה התקבצו סביבו חסידים רבים, הרי כעת תומכיו רואים בו את יורשו הטבעי של הרבי, לאחר שמלאו 50 שנה לפטירת סבו. ואמנם במשך חג השבועות הגיעו חסידים רבים מנ"רעג'האזא, צ'ענגער וממחוז סאבולץ' בכדי לשהות בבית המדרש המשפחתי ולהאזין לדרשותיו ולפלפוליו של הרב פרידלנדר. אם כן כפי הנראה חסידיו של הרבי מקערסטיר יתחלקו בין בנו של הנ"ל ולבין הרב נכד הרבי מליסקא. (Egy כ"א סיון תרפ"ה עמ' 12)

מונקאטש - הרב אליאש [אלי' חיים] ברגר מנליפנו, תלמיד ישיבת פרשבורג, רב חרדי מקורב לאגו"י,

נבחר לרב בשיקגו. בפ' נשא [יד סיון] נשא את דרשת הפרידה שלו. רבים ליוו אותו לתחנת הרכבת לבאטו. גם במונקאץ' באו רבים לתחנת הרכבת ומטעם התאחדות החרדים נפרדו ממנו יוסף פריד ואיז' [יצחק] זיידמן באיחולים והצלחה. (JP גליון 26 ד' תמוז תרפ"ה עמ' 177; Hag גליון 20 י"א תמוז תרפ"ה עמ' 6)

אפץ - ב-ט"ו סיון נבחר פה אחד הרב רייניץ שמואל דוד מנאדי-פאלאד כרבה של הקהלה החרדית באפץ סאנטא. הוא נכדו של הרב רייניץ י. [רבי יוסף שלמה] רבה של קהלת ספרד במישקולץ, וחתנו של הרב יונגרייז שמואל

רבי אליהו חיים ברגר

[בנימין] רבה של פילעק (פילאקובה). הרב הנבחר על אף היותו צעיר נחשב כת"ח מפורסם [כנראה לא הגיע לכאן, ראה עליו עלי זכרון 11 עמ' יט-כז]. (Hag גליון 19 ד' תמוז תרפ"ה עמ' 7; JP גליון 26 ד' תמוז תרפ"ה עמ' 175)

דיאנדיאש - ביום א' טו סיון נערכה חגיגת סיום הש"ס בקהילת ג'ונג'וש. לאחר דרשתו של הרב הראשי יונגרייז אנטל [אשר אנשיל הלוי] בבית הכנסת, חילקו בין החברים את מסכתות הש"ס. באולם הת"ת נערכה בערב סעודת המצוה עד השעות המאוחרות של הלילה. שם דרשו הרב ח[יים] שוורץ רב במישקולץ והרב ננדור [משה נתן נטע הלוי] יונגרייז סגן הרב [מעומד לרב]. כנשיא החברה נבחר שוב ז'גמונד גרינפלד. (Egy כ"א סיון תרפ"ה עמ' 13; Hag גליון 18 כ"ז סיון תרפ"ה עמ' 6)

ערלוי - ב"ז סיון היתה באגר החתונה של הלנקה בת הרב שרייבר שמעון רבה של אגר, נכד החת"ס, עם ווייס ינו [ר' יונתן ב"ר זעליג] סוחר תבואה מנ'רבאטור. ציבור גדול ונכבד השתתפו בחתונה לכבוד אבי הכלה, ביניהם גם הרבנים של פ"ב רבי עקיבא שרייבר, חתנו רבי משה דייטש מסאבאדקא, הרב [נפתלי] טייטלבוים מנ'רבאטור הרב [אלי' כ"ץ] קאהן וואשארונעמעני. בסעודת ערב שנערכה בבית אחד מנכבדי חברי הנהלת הקהילה דרשו לכבוד הזוג הצעיר הרבנים דייטש הרב מניר באטור, הרב אליאש קאהן מוואשארונעמעני, וכן הדיינים באגר ר' יצחק קאפף ור' משה שרייבר [אחי הכלה] והזכירו את ייחוסה של הכלה. (Hag גליון 18 כ"ז סיון תרפ"ה עמ' 6; JP גליון 25 כ"ז סיון תרפ"ה עמ' 169)

קערעסטור - ב"ז סיון הקימו את מצבתו של הצדיק רבי שעילה בקערסטיר בנוכחות מאות מחסידיו. הספידוהו חתניו הרבנים של אדלעני [רבי ישראל אברהם אלטר לנדא], בודרוג-ריצע [רבי שמואל גרוס] וסינא [רבי ראובן חיים קליין]. (Hag גליון 20 י"א תמוז תרפ"ה עמ' 6; JP גליון 26 ד' תמוז תרפ"ה עמ' 175)

פאפראד - בפופראד נערכה בי"ז סיון חתונתם של אהרן מגיד מטיאצבו (טעצ'א) [מטעטש, מח"ס בית אהרן] ובת הרב הראשי [רבי אברהם אלעזר] ווייס מטפולצ'ני. מלבד האורחים מצד החתן והכלה הגיעו גם רבני קהילות אונסדורף [רבי יוסף יונה צבי הלוי הורוויץ] ופופראד [רבי צבי הרש הלוי פראגר], וכן הרב [ישראל מאיר] גליק מקז'מרק. (JP גליון 25 כ"ז סיון תרפ"ה עמ' 170)

מצבת מרת יסכה כהנא
בת הרב מפשיטאן - בכרשבורג

פישטיאן - בפנסיון של מור שרייבר בדולני סמרקובץ [מקום נופש בהרי הטטרה] נערכה ביז' סיון, חתונתם של צבי כהנא מסענעבער [סיניווער] ו[יסכה] בת הרב הראשי של פישטאנ'י ונשיא הקהילות החרדיות של סלובקיה [רבי קלמן] וובר. אורחים רבים הגיעו לשמחה ביניהם נפרט את אלה שדרשו בעת הסעודות: הרבנים [רבי מנחם מנדל] טננבאום (טורנא), [רבי יוסף יונה צבי הלוי] הורוביץ (הונצובצה), [רבי מנחם הלוי פולק] (ביליצר) (סרענץ') [רבי שמעון] הירשער (מאדרא-פ"ב), [רבי שמואל דוד הלוי] אונגר (טירנבה [טירנא]) ו[רבי יהודה] גולדשטיין (סבינוב). רושם גדול עשה דרשתו של הרב טננבאום בה הדגיש את שמירת הצניעות של הנשים הצעירות בבחירת בגדיהן. כמו כן היתה תשומת לב רבה על דרשתו

של הבחור [אליעזר שמחה] בונם ובר אחיה הצעיר של הכלה תלמיד ישיבת טירנבה. (JP גליון 25 כ"ז סיון תרפ"ה עמ' 170)

בודאפעסט - הרב משה פלדמן סידר קידושין בבית כנסת רומבך לבתו של יוז'ף [ר' יוסף] שארף הי"ד מקדושי עלילת הדם של טיסה-אסלר [היה השו"ב שם]. לאחר מכן בבייתה של האלמנה בירך את הזוג הצעיר הרב פישר וילמוש [בנימין זאב]. החתן הוא גרוס גוסטאב. (Egy כ"א סיון תרפ"ה עמ' 3)

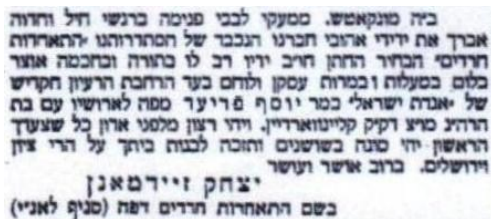
ט' סענט מיקלאש - קהילת הסטטוס קוו של טורוק-סענט-מיקלוש בחרה בישיבתה ב-ט"ז אייר ללא כל מכרז את ד"ר יוסף הרשקוביטש הרב של קוסג (גינז) כרב הקהילה. (Egy כ"א סיון תרפ"ה עמ' 15)

מאטערסדארף - רבה של מטסררבורג [רבי שמואל] אהרנפלד, בתוקף תפקידו כנשיא איגוד הקהילות החרדיות של בורגנלנד, קיבל לידיו \$100 מטעם מרכז הרבנים לעזרה של נוי יורק עבור חלוקה למוסדות התורה בבורגנלנד. (JP גליון 25 כ"ז סיון תרפ"ה עמ' 169)

סערענטש - שיק זומה [שלום] בנו של הרב שיק מאיר רבה של אונוד התארס עם ביליצר מרגיט [מרים] בתה של הרב ביליצר פנחס רבה של סערענץ'. (Hag גליון 19 ד' תמוז תרפ"ה עמ' 7)

גראסוורדיין - התארכה קליין ברטה בת הרב משה קליין רב בנאג'ווראד (אורדאה-מארה) [=גראסוורדיין] עם אדלר שאלאמון [שלום צבין] בן הרב אדלר ע. [יואב] רבה

של האנושפאלווא (האנוסובצה) [האנושוויץ]. (JP גליון 26 ד' תמוז תרפ"ה עמ' 177; Hag גליון 20 י"א תמוז תרפ"ה עמ' 6)

מונקאטש - יוסף פריד [ב"ר עוזר הכהן] ממונקאץ' התארס עם הבת

של הרב המו"צ של קליינווארדיין [רבי משה צבי לנדא]. (JP גליון 26 ד' תמוז תרפ"ה עמ' 177)

חוסט - הנחת אבן פינה לת"ת בחוסט. כל הקהילה חגגה את זה כשמחה של מצוה. את האבן הראשונה הניח הרב הראשי [רבי יוסף צבי] דושינסקי. אחריו הדיין ש.ד. [שמואל דוד] כהן ונשיא הקהילה בענו דוידוביץ. סכום גדול תרמו אלמנת הנשיא הקודם הגב' קראוס ובניה. בסוף דרש הרב בדבר חשיבות המפעל הזה שירבה תורה ויראה במקום, וכאשר כל בני הקהילה מעורבים בתכנית של הבנין זה כבר שנים אחדות ויגיעו א"ה גם לחנוכת הבית. יש לציין שבסוף יתרכזו כל ה'חרדים' תחת קורת גג אחד. (JP גליון 26 ד' תמוז תרפ"ה עמ' 176)

גראסוורדיין - ברטה קליין בת הרב משה קליין רב באורדאה מארה [גראסוורדיין] התארסה עם סלומון [שלום צבי] אדלר בן הרב א. [יואב] אדלר רבה של האנוסובצה [האנשאווין]. (JP גליון 26 ד' תמוז תרפ"ה עמ' 177)

בודאפעסט - הרבי בעל המופת מליסקא. לקהלת בודפשט הגיע השבוע אורח נכבד 'צדיק' חדש. כפי שכבר דווח במשך חג השבועות בחרו חסידיו ומעריציו את הרב הרש פרידלנדר, שסבו ה'רבי הקדוש' מליסקא פעל עוד במאה הקודמת, כיוורשו. הוא הגיע לעיר הבירה בכדי לבקר את בנו החולה, ובאותה הזדמנות לתת אפשרות למעריציו הרבים פה להכירו ולהתברך ממנו. דמותו מרשימה, גבה קומה עם זקן עבות. הוא לא רבי שהוא מבחינת 'הלוך ילך', אלא רבה הראשי של קהילתו שלוקח חלק בהתפתחות הקהילה ומעורב בפעילות היהדות החרדית של המדינה כולה. גם לפני בחירתו כרבי ראו בו רבים מיהודי המחוז כמנהיג והשפעתו הפוליטית היא גדולה, וזה בא לידי ביטוי בזמן הבחירות. יש שרוצים לומר שהודות למעורבותו זכה מדינאי נכרי ממקורביו להיבחר לראשות עיריית בודפשט. הרב הרש פרידלנדר ירש מאת סבו את הנהגת העדה החסידית, ואנו נוכחים לדעת שגם כאן בעיר הבירה המספר של חסידיו רב מאוד. מאות באים להקביל את פניו מכל שכבות האוכלוסייה, כולל הקהילה הנאולוגית ואף מבין הנכרים.

אחד מעורכי העיתון זכה לראיון מיוחד עם הרבי והנה התיאור בקצרה. כאשר עליתי במדרגות של הבית בו התאכסן הרבי הייתי צריך לעקוף - בעזרת הגבאי שמואל וייסמן - תור של כ-150 איש. בדירה ישב גבאי שכתב את הפתקאות ובהן

שמות האנשים או הנשים ובקשותיהם. כאשר הרבי שמע את שמי שהגעת מהעיתון Egyenloseg קם מכסאו ובא לקראתי ותוך שלקח את ידי בידו הוא הושיב אותי. לעולם לא אשכח את מראהו היפה, לבוש בקפטן ממשי [בקצה] צבעוני, עינים חומות מבריקות. הוא התחיל את השיחה וסיפר שהוא קורא נאמן של העיתון כי הוא רוצה להיות מעודכן על מה שקורה בקהילות היהודיות, והוא מעריך את מגמות העיתון לטובת הציבור החרדי. כמו כן הוא מכיר טובה למייסד העיתון סאבולצ' מיקשה ובנו העורך הראשי הנוכחי הממשיך בכך את דרכו של אביו. ידוע לו שזה [הבן לאיוש] עומד בכל כוחו מול המעלילים ואף יש לו משפטים קשים בהקשר לכך, והוא מבקש למסור לו שהקב"ה יעזור לו ויעבור בשלום את המשבר הזה, כי אני מאמין שבבית המשפט העליון תצא צדקתו לאור. לאחר מכן שוחחנו על עניינים שונים. הוא סיפר שבא לבקר את בנו השוכב בבית חולים והוא בדרך להבראה. על עצמי ברצוני רק לומר שהאנשים חושבים שאני בעל מופת, אבל זה לא נכון כי הכל ביד הקב"ה ואני בעצמי עבדו הנאמן, וכל מי שבא אלי עם הצרות שלו אני משתדל להקל עליו. אני רואה שהצרות מתרבות על כולנו והתקופה שאנו חיים בה איננה פשוטה, אבל אני מקווה שה'גלות הגדולה' תגמר במהרה. תוך כדי השיחה הגבאי נכנס פעמיים ברומזו שהגיע הזמן לסיים את השיחה. לבסוף רשמתי בלה"ק על פתק את שמי ואת שם בני. הרבי בירך אותי ואיחל לי להמשיך בדרכי להיטיב לזולת מבלי לפנות שמאלה וימינה אלא להקשיב רק מה שהלב אומר. (Egy ה' תמוז תרפ"ה עמ' 7)

בואפסט - אדל גולדשטיין בתו של הרב דוד גולדשטיין רבה של חברת 'שומרי שבת' לשעבר התארסה עם איגנץ פירסט מפישטיאן. (Egy ה' תמוז תרפ"ה עמ' 17)

אוהעל - בשבועות האחרונים נמצא במצב לא טוב מבחינה בריאותית הרב אהרן יואל פלנר, רבה של שאטוראליהאיהלי. 3 שנים עברו מאז שנתמנה לאחר שבמשך 33 שנה לא היה רב במקום והוא הצליח תוך פרק זמן זה לפתח ולהגדיל את הקהילה, והיה ממשיך בזה לולא תקפה אותו מחלתו. ואנו תפלה שבורא כל עולמים ירפא את ר' אהרן יואל בן רבקה [אהרן] הוא כנראה הוספת שם בעת מחלתו. (Hag גליון 20 י"א תמוז תרפ"ה עמ' 5)

בואפסט - כפי שכבר פרסמנו מר הרטשטיין לאיוש [ר' חיים אלעזר הכהן] נתמנה כסגן מזכ"ל של המועצה המרכזית של הקהילות האורתודוכסיות. שר הדתות והחינוך שלח לו לרגל המינוי איחולים להצלחת תפקידו. (Hag גליון 20 י"א תמוז תרפ"ה עמ' 6)

זאלא-עגורסעג – ביום ראשון יג תמוז תתקיים חנוכת בית הקברות החדש בהשתתפות הרב פיליפ [שרגא פייש] פולק אב"ד וואיטצען. (Egy ה' תמוז תרפ"ה עמ' 14)

עוללות

לעלה 27 - יחוס משפחת שפיטץ / משפחת ראזענבערג

בעלי זכרון עלה 27 האריך הרב יצחק נחמן שטראה מברוקלין על אודות היחוס מהג"ר יקותיאל זלמן שפיטץ זצ"ל להגה"ק בעל חוות יאיר זצ"ל. ועמד שם על סתירה מסדר יחוס שכתוב בס' חזון למועד להג"ר ישראל דוד מרגליות יפה זצ"ל (אגב, סדר התולדות נדפס לאחרונה מחדש ברוב פאר והדר בספר 'פח לקץ' עה"ת ומועדים מהג"ר ישראל דוד מרגליות יפה, בברוקלין תשע"ו), ומסדר יחוס שכתב הג"ר שמשון צבי הירש זצ"ל אבדק"ק אויפאלא ונדפס בריש ספר אמרי אש עה"ת. גם הביא סדר היחוס שכתוב בסוף ספר גבורות יצחק לדוח"ז הג"ר יצחק ראזענבערג זצ"ל אבדק"ק האדהאז. הנה גם אני עמדתי על כל הסתירות האלו בעת עסקי לסדר הקונטרס "לדור ודור" לתולדות משפחת ראזענבערג (קרית יואל מאנרא תשע"ו לפ"ק), וביניהן יחוסו של מוח"ז הגה"ק רבי יוסף יוזפא ראזענבערג זצ"ל אבדק"ק פ' לאדיין בעל יד יוסף ודברי יוסף, שהיה (בזיווג"ש) חתן הג"ר יצחק ראכליטץ זצ"ל אבדק"ק טאהש ובערעגסאז (מאמר לתולדותיו בעלי זכרון' 10), חתן הג"ר משה שפיטץ זצ"ל אבדק"ק טשענגער, נכד לרבי יקותיאל זלמן זצ"ל הנ"ל, וראיתי כל הסתירות האלו וציינתי לעצמי. וכעת עם פרסום מאמר חשוב הנ"ל אוסיף כמה הערות על סדר דבריו. והנני לציין שלא באתי בדברי לחלוק על מה שמסיק שם בדרך אפשר שאבי ר' יקותיאל זלמן לא היה ר' גבריאל שפיטץ, אלא ר' אברהם נפתלי הירש הלוי שפיטץ, רק להוסיף איזה נקודות בנושא בדרך מראה מקום.

תחלה אקדים על עוד שני מקורות שלא הביא הכותב במאמר הנ"ל. א) סדר היחוס שבסוף ספר **יד יוסף - אבני מנחם** למוח"ז הג"ר יוסף יוזפא רז"ב זצ"ל אבדק"ק פ' לאדאני, נקרא בשם **קונטרס אבני ציון**, "ל בשנת תשמ"ו. הכותב הוא ר' יחזקאל אפרתי, הוא אשר כתב סדר היחוס שבספר גבורות יצחק הנ"ל, ש"ל בשנת תשנ"א. ב) סדר יוחסין הנדפס בריש ספר **דברי יוסף** על הל' נדה למוח"ז רבי יוסף יוזפא הנ"ל, נערך ע"י הג"ר יצחק בנימין מענדלאוויטש זצ"ל אב"ד פ' לאדיין. "ל בשנת תשמ"ו. ובשניהם נכתב כי רבי גבריאל שפיטץ (אבי רבי יקותיאל זלמן) היה חתן החו"י.

א. בהמאמר שם בעמ' י"ג מסופק בדברי הסדר יוחסין שבראש ספר אמרי אש הנ"ל, אם הג' רבי אליעזר שפיטץ היה תלמיד הפני יהושע, או אביו רבי שמשון. הנה מהלשון באמרי אש נראה כי רבי אליעזר היה תלמיד הפנ"י ולא אביו רבי שמשון. אבל בסדר יוחסין שבספר דברי יוסף הנ"ל נכתב לדבר פשוט כי רבי **שמשון** היה תלמיד מובהק מהפנ"י. וכן בסדר יוחסין שבאבני ציון כתוב כן.

ב. ועל מה שכותב שם בעמ' ט"ו כי לא מצינו בשום מקום אב"ד בניקלשבורג בשם רבי גבריאל סג"ל שפיטץ. וגם אין זכר כלל לאיש בשם גבריאל סג"ל שפיטץ בנ"ש ולא במקו"א. וכן כופל דבריו בעמ' ט"ז כי אין לשם זה זכר בין כותבי התולדות. הנני להוסיף מש"כ בסדר יוחסין שבדברי יוסף הנ"ל, שהכותב הגר"ב מענדלאוויטש מביא על רבי גבריאל הלוי שפיטץ חתן החו"י, משם הגדולים החדש להרב אהרן וואלדען ז"ל שכתב כמה פרטים על רבי גבריאל דנן, וזה דבריו: היה אב"ד ור"מ בניקלשבורג בימי מוהר"א ברוידא ומוהר"ד אפענהיים וסיעתם, הובאו דבריו בספר קול יהודה, והוא מחותנו של הגה"ח נשיא ישראל רבי נפתלי הכהן אבדק"ק פויזנא, ובניו המה הרב הגדול בדורו מוהר"ר יודא לייב חתן ר"ג הנזכר, והגאון מו"ה דוב בעריש אבדק"ק נ"ש אשר מילא את מקומו. ובאבני ציון הנ"ל עמד על דבריו של הרב מענדלאוויטש (ומזהירו 'חכמים הזהירו בדבריכם, ק"ו בכתבתכם') וכותב כי אכן כ"ז נכתב בשה"ג החדש, אך לא כתוב שם גבריאל הלוי שפיטץ, ולא הרי זה כהרי זה, כי שניהם בשם גבריאל מכונים אבל לא יותר מזה. עיי"ש.

עוד הביא באבני ציון מש"כ באוצר הרבנים מספר 4301, כי הרב רבי גבריאל שפיטץ, בן הרב רבי חיים רבי סיניס, חתן הרב יאיר חיים בכרך. נולד שמ"ד נפטר שפ"א. ובאבנ"צ כותב כי אינו נכון, כי רבי גבריאל חתן החו"י היה לוי, ואילו רבי סיני שהיה אח המהר"ל מפראג ובן רבי בצלאל מפראג לא היו לויים כידוע.

ג. קצת פלא על הגר"ב מענדלאוויטש שרוב דבריו בסדר יוחסין שלו שבס' דברי יוסף מעתיק מהסדר יוחסין שבספר אמרי אש, ובתוכן כי רבי גבריאל שפיטץ הוא חתן החו"י, (על אף שלא מביא המקור ע"ז מהאמרי אש, אבל לכאורה העתיקו משם כי על רוב הדברים מציין שנעתק משם, וגם כי אין לזה מקור אחר חוץ משם), א"כ למה על אבי רבי שמואל בכרך (אביו של החו"י) כותב כי שמו רבי יצחק כמו שנכתב בכל סדרי יוחסין וכן נכון, ואינו מזכיר כלל על שגגת האמרי אש שכותב כי אבי רבי שמואל היה רבי יעקב בכרך, ומכנהו לאב"ד פ"פ דמיין ופויזנא.

ד. עוד תמהתי כי המסדר סדר יוחסין בס' גבורות יצחק, הוא אשר סידר הקונטרס אבני ציון שבס' יד יוסף-אבני מנחם, ובאבני ציון כותב כי רבי גבריאל שפיץ היה חתן החו"י, ובגבורות יצחק כותב כי רבי יקותיאל זלמן היה חתן רבי שמשון בן החו"י? וכנראה באבני ציון נקט כדברי האבני אש. ובגבורות יצחק חזר בו ונקט כהחזון למועד. ופלא שבגבורות יצחק (שנדפס כחמש שנים אחר האבני ציון) אינו מזכיר דבר ולא חצי דבר שחוזר בו ממש"כ באבני ציון, ובפרט שאבני ציון מפלפל בדברי הגר"ב מענדלאוויטש על דבר רבי גבריאל שפיטץ חתנו של החו"י, הל"ל כי נתברר לו כי רבי גבריאל לא היה כלל חתן החו"י (ואולי שם הזה של רבי גבריאל לא היה ולא נברא) רק בנו רבי יקותיאל זלמן היה חתן רבי שמשון בן החו"י.

מש"כ כותב המאמר בעמ' ט"ו כי הגם שמסגנון לשונו שבגבורות יצחק משמע שמרת מלכה היתה אשת רבי גבריאל, וברור שהכוונה שהיתה אשת רבי יקותיאל זלמן. לאור התמיהות שיש לי על מסדר היוחסין הזה לא ברי לי כ"כ. ואכן גם לי נראה מסגנון לשונו שמרת מלכה הוא אשת רבי גבריאל ולא של רבי יקותיאל זלמן. ה. עוד תמיה על היחוס שבגבורות יצחק שכותב כי אבי ר' משה שפיץ אב"ד טשענגער היה בן רבי **שמשון שפיץ** אב"ד אייזענשטאט וכו', וזה טעות מוחלטת כי רבי משה היה **בן רבי אליעזר בן רבי שמשון**, כפי שהוא עצמו מביא בהסדר יוחסין שלו באבני ציון, וכ"כ בחזון למועד, וכן כתוב בפירושו על מצבת רבי משה (ראה צילום המצבה בעלי זכרון 10). ופלא שכותב המאמר העתיקו ולא הרגיש החסרון. וכמדומה שלאור הנ"ל אין מקום למה שמסופק כותב המאמר אי היחוס שבגבורות יצחק הוא מכת"י עתיק או ליקוט שנעשה לאחרונה, וד"ל.

משפחת ראזענבערג

ו. ובהיותי בזה אמרתי להעלות בקצרה סדר יחוס משפחת מו"ח הי"ו **משפחת ראזענבערג**, שהם מתייחסים לבעל הי"ד יוסף' משני זיווגיו. וגם מתייחסים פעמיים לרבי **יצחק ראכליץ זצ"ל** אבדק"ק בערעגסאז חותן היד יוסף זצ"ל בזיווג"ש, שהיה חתן הג"ר **משה שפיץ זצ"ל** אבדק"ק טשענגער הנ"ל.

וזהו סדר היחוס: מוח"ז הרבני החסיד רבי **אברהם ראזענבערג ז"ל** (מוזכר בעלי זכרון 27 במאמר על הדיין מווייטצען זקינו של חותנו רבי שלמה ווייס ז"ל, וראה שם צילום מצבתו), בן הרה"ג רבי **משה זאב ראזענבערג זצ"ל** הי"ד אבדק"ק קאבא, בן הרבני המופלג מוה"ר **ישעי' ראזענבערג ז"ל** מפ' לאדיין, בן זקונים לאביו הגה"ק רבי **יוסף יוזפא ראזענבערג זצ"ל** בעל יד יוסף ולאמו הרבנית **ברכה יוטא ע"ה**.

רבי יוסף יוזפא נשא בזיווג"ר את הרבנית מרת **לאה ע"ה** בת מוה"ר יודא [וויינבערגער] ז"ל מק"ק נאטשאווויטץ (ראה עליו ב'עלי זכרון' 19 עמ' ט-י), ונולד להם הבן **מנחם צבי ע"ה** שנפטר בצעירותו, והבת **יענטא ע"ה** שנישאה למוה"ר **משה זאב שווארץ ז"ל**, בן מוה"ר **ישראל איסר שווארץ ז"ל** וזוגתו **פעסל ע"ה** בת הג"ר **יצחק ראכליץ זצ"ל** אבדק"ק בערעגסאז. (ראה ב'עלי זכרון' 10 מאמר על רבי יצחק ראכליץ זצ"ל, ובשולי המאמר על חתנו רבי ישראל איסר שווארץ ז"ל, יש להוסיף לשם את בנו ר' משה זאב שווארץ חתן היד יוסף).

רבי יוסף יוזפא נשא בזיווג"ש את הרבנית מרת **ברכה יוטא ע"ה** בת הג"ר יצחק ראכליץ זצ"ל אבדק"ק בערעגסאז, מרת **ברכה יוטא ע"ה** נפטרה ביום **שביעי של פסח** שנת **תרפ"ו** לפ"ק בת 93 שנים.

רבי ישעי' שנולד לאביו בזיווג"ש שלו, נשא את מרת **לאה ע"ה**, בת אחותו (מאביו בזיווג"ר) מרת **יענטא ע"ה** אשת ר' משה זאב שווארץ ז"ל. נמצא כי ר' משה זאב

היה גיסו של חתנו ר' ישעי', וגם שני בשני שלו, כי אמותיהן היו אחיות בנות רבי יצחק ראכליץ זצ"ל. [בהנצחה בסוף ספר דברי יוסף ח"ג יש הנצחה ממרת פעסל ראזענבערג לזכר הוריה ר' ישעי' ראזענבערג זצ"ל נפטר י"ד אדר א' בק"ק פ' לאדיין. זוגתו לאה בת ר' משה זאב שווארץ נפטרה זאת חנוכה תש"ו בפ' לאדיין].

רבי משה זאב ראזענבערג זצ"ל הי"ד בן רבי ישעי' הנ"ל, נשא את הרבנית מרת רייזל ע"ה בת הג"ר ישראל מאיר גליק זצ"ל רב דחברה ש"ס בק"ק קעזמארק, מח"ס אמרי ישראל. רבי משה זאב היה תלמיד של הגה"צ רבי שמואל ראזענבערג זצ"ל מאונסדארף, ושל הגה"צ מהר"ץ דושינסקי זצ"ל בגאלאנטא, היה מן היחידים שנתעטר בהוראה ע"י רבו הרב דושינסקי בהיותו מבחירי התלמידים. תחלה שימש כר"מ בק"ק פ' לאדיין והרביץ תורה לבחורי חמד, היה מעומד להתמנות על כסא אבותיו ברבנות דק"ק פ' לאדיין ומשום סיבה וויתר על הרבנות, ונמנה לרב אב"ד בק"ק קאבא, גם שם הרביץ תורה לתלמידים. נהרג עקה"ש בן מ"ג שנים לימי חייו ביום אסרו חג סוכות שנת תש"ה לפ"ק, בעיר דעברעצין ביריית חיצים ס"ג נפשות

יחד. אחר השחרור נטלו את הגופות מהקבר אחים של הס"ג נפשות, וקברו אותו בדעברעצין בפ"ע והקימו מצבה על קברו (בעת שפינו אותו מצאו את גופו מעוטף בחגורה, כה נהרג עקה"ש). זוגתו הרבנית רייזל ע"ה ניצלה עם שמונה צאצאיה (על הצלתם ראה בהקדמת דר"ז הרב ישעי' ראזענבערג שליט"א על הספר 'חינוך בית יצחק'

ח"ב), נישאה בזיווג"ש להרב מנחם צבי ניימאן ז"ל. נפטרה ביום כ"ט חשון שנת תשכ"ח לפ"ק, ומנוח"כ בהביה"ח בניו דזשערסי חלקת סאטמאר.

ואלו צאצאי רבי משה זאב ראזענבערג זצ"ל וזוגתו מרת רייזל ע"ה, שהעמידו משפחות עניפות בארה"ב.

1. בתם מרת רבקה תחי' אשת מוה"ר משה בראדי ע"ה.
2. בנם מוח"ז מוה"ר אברהם ז"ל וזוג' פיגלא תחי' בת מוה"ר שלמה ווייס ז"ל.
3. בנם מוה"ר יצחק הי"ו וזוגתו מרת שרה תחי'. בתם מרת פעסל תחי' אשת מוה"ר שלמה זלמן הכהן ווייס ז"ל.
5. בתם מרת בריינדל פיגא תחי' אשת מוה"ר אלכסנדר יעקב ראדין הי"ו.
6. בנם הרה"ג ר' ישעי'

ה"ו מרביץ תורה במוסדות סאטמאר בברוקלין, וזוגתו מרת חוה ע"ה בת ר' משה אהרן האפמאן ז"ל. 7. בנם מוה"ר יוסף יוזפא ה"ו וזוגתו מרת מרים תח"י בת מוה"ר בנימין זאב לעווי. 8. בנם הרה"ג ר' אביגדור יהודא ה"ו מלפנים ר"מ במתיבתא נחלת יעקב וויען בברוקלין, וזוגתו מרת בילא תח"י בת מוה"ר מנחם צבי בעק ז"ל. - מפי השמועה שמעתי שהיה להם בת ברכה יוטא ע"ה שנפטרה בצעירתה.

(לסיום יש להעיר על מה שמסופק הכותב בקונטרס 'תולדות רבי אברהם גרינבורג וצאצאיו' (ירושלים תשע"ב) בעמ' 35 מי מצאצאי רבי משה זאב (חתן רבי ישראל מאיר גליק חתן רבי אברהם גרינבורג זצ"ל אבדק"ק קעזמארק) נשאר בחיים אחר המלחמה. כי ב"ה כולם ניצלו וחיים וקיימים כהיום הזה לאו"ט, חוץ מאח הגדול ר' אברהם שנפטר ביום ב' אב תשע"ה לפ"ק בן 86 שנים).

שמואל צבי שפיטצער - קרית יואל מאנרא יצ"ו

לעלה 27 – משפחת ר' אשר בוכינגער מסאמבאטהעלי

אפריון נמטי"י להר"ר מנחם מאיר יאקאבאוויטש נ"י שהעמיק והרחיב בחיקור משפחת ר' אשר בוכינגער חתן חורגו של הלקוטי חבר בן חיים ז"ל בעלי זכרון 27. ואוסיף להעיר קצת:

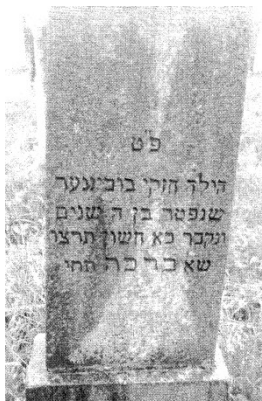
(א) בעמ' לט מסכם האישים שיש להם שייכות להחת"ס, ויש להוסיף ולציין למש"כ באות א' שנמשך היחוס מר' אליקים געץ אב"ד גערמענד, ר' אליקים מוזכר הרבה פעמים בתשובות חת"ס. נפטר ליל יוכ"פ תר"ה ונספד ע"י הכת"ס. עיין אישים בתשובות חת"ס בערכו.

(ב) שם אות ג' בני ר' יצחק בוכינגער. מוזכר ר' אבא חייא מסאמבאטהעלי, כנראה שנקרא ע"ש דר"ז הג"ר אבא חייא הירש רב"ד סערעד שנפטר כ"ח אלול תרנ"ג. ר' אבא חייא בוכינגער נפטר ט"ז אדר א' תש"ג ומנו"כ בסאמבאטהעלי. נוסח מצבתו (צילומו ממר שאנדור באטשקאי): פ"ט / אדם יקר מאד נעלה איש אמונים / אשר יגע וטרח במלא חפניים / לגדל בניו לתורה וליראת שמים / כשת מוה אבא חייא / בן מוה יצחק בוכינגער זצ"ל / נפטר טז אדר א' תש"ג / שם אמו רבקה / תנצב"ה.

שם בסאמבאטהעלי נמצאת מצבה מהילד חזקי' בן ברכה בוכינגער, אולי בן ר' אבא חייא הנ"ל,

ששם אשתו היתה ברכה. וזה נוסחו: פ"ט / הילד חזקי בוכינגער / שנפטר בן ה' שנים / ונקבר כא חשון חשון תרצ"ו / ש"א ברכה תחי'.

בנו השלישי של ר' יצחק, ר' אברהם יעקב מיאנאשהאזא, נפטר ערב פסח תשמ"ה, כפי הנראה נולד כבר לאחר פטירת זקינו ר' אברהם ישי האפמאן בשנת תרס"ב. ויש לעיין מה שאביו קרא לו אברהם יעקב ולא אברהם ישי שמו המלא של זקינו. וביותר יש לתמוה, שבנו הצעיר של ר' יצחק מזיוו"ש, נקרא ר' 'אברהם' מאיר (עי' פתחי תשובה יו"ד סי' קטז סק"ו). ר' אברהם יעקב הי נקרא

בכינוי רמי, וזכור לי הליתו ביו"ט שיצא מביהמ"ד קע"י וויען-וויליאמסבורג. >נפטר ער"פ תשמ"ה, ומנ"כ בחלק וויען - ניו-זשערסי<

ר' אברהם מאיר הנ"ל, מוזכר בעלי זכרון 14 עמ' מה-מו, אצל משפחת חותנו, נשא אשה לפני השואה ממשפחת נעטצער. זיווגו הראשון נעקה"ש הי"ד, ונשא בזיוו"ש את בת דודתה, עי"ש. בימי בחרותו למד בפאפא, ומוזכר שם בין הפרענומערעאנטן לספר צדיק כתמר יפרח.

ג) שם אות ה', בני ר' אשר בוכינגער, מונה וחושב שמונה צאצאים. כשתעיין תמצא שנתחתן ר' אשר ד' פעמים עם ר' אברהם ישי האפמאן. בנו ר' יצחק בוכינגער הי' חתנו, ר' דניאל ור' יוסף שאול הי' שניהם חתנים של ר' עמרם דייטש חתנו של ר' אברהם ישי (ר' עמרם הי' בן בתו של ר' עמרם חסידא אחיו של חו"ז ר' צבי הירש מביטשקא), ר' מלכיאל הי' חתנו של בנו ר' ישראל האפמאן. וכן כתב לי במכתב הר"ר ראובן בוכינגער ז"ל.

(מגמ"ח המצא מנוחה)

ד) שם אות ו', בענין השם דניאל במשפחת בוכינגער, כותב שם שכן נקרא אבי אביו של ר' אשר, עפ"י השערה, שכן נקרא אחיו ר' דניאל. וע"פ ה'טאג בוך' כותב שאמו מרת הינדל היתה למשפחת ראטה, ונולדה בשוראן בשנת תקס"ג, עי"ש. עוד כתב שאצל משפחת זיידל שנתחתנו עם משפחת בוכינגער, הי' להם גם בן בשם דניאל.

יש להוסיף, בס' לקוטי חבר בן חיים (ח"ה, חלק השר"ת, עמ' ק) כותב להשו"מ, מעשה שנסע מפה שוראן נער א' שמו דניאל ראטה בן כב שנים, ואמו בעל מרכולת, וגם שני אחין נשואין אשר להם חניות פתוחות, עי"ש. ולפי"ז יש לברר אולי השם

דניאל שורשו ממשפחת ראטה, מבית אמו של ר' אשר. או אולי הי' למשפחה הנ"ל שייכות למשפחת בוכינגר.

ה) שם אות יג, בני ר' אברהם ישי האפמאן, ר' משה נפ' בשנת תרצ"ד. ר' ראובן הנ"ל כתב לי במכתב, שר' משה עלה לא"י כשהיה כבר זקן מופלג ונטמן בהר הזיתים.

יונתן בנימין בוכינגער - קרית יואל מאנרא

בשולי המכתב:

אודות ר' אשר בוכינגער, מתחבט הכותב בעלה 27 על תאריך לידתו שלפי מקורות

מסוימים נולד בשנת ת"ר, ולפי מקורות אחרים בשנת תר"ג. ר' אשר נפטר בשנת תרצ"ז ובנוסח מצבתו העתיק 'בן צ"ד שנים' (פרט זה הוא בסוגריים מרובעות שם, שכן צילום המצבה לא ברור). מציילום המצבה שקבלנו משאנדור באטשקאי נראה לכאור' ברור שנרשם 'בן צ"ז שנים', וא"כ אכן נולד בשנת ת"ר. מאידך במאטריקל פטירתו נרשם שהוא בן צ"ה שנה. גם בנוגע ליום פטירתו יש עדיין לברר, הכותב שם העתיק מהמצבה (שוב בסוגריים מרובעות) 'ה' מנחם אב', ואילו במצבה היותר ברורה, לכאור' נרשם 'בין[ו]ם ט' אב'. במאטריקל נרשם 14 יולי בשעה 20, דהיינו בין ו' לז' אב. יש לציין שצבעו את המצבה מחדש, כך שאפשר שאינו מדויק מה שהעתקנו, וצריך לבדוק זאת על המצבה עצמה.

בנוגע לבני ר' אשר הנ"ל, יש להוסיף, שבניו ר' דניאל (מזכיר הקהלה בסאמבאטהעלי), ר' יוסף שאול, ר' פסח ור' מלכיאל (יליד תרמ"א) נמנו בין תלמידי ה'שבט סופר' בפרשבורג.

רבי דוד הלוי ווייס מבריד, בית אביו וחותרו

בעלי זכרון מס' 25 במאמר שכתבתי על משפחת פעלבערבוים, הזכרתי שא"ז רבי אברהם מרדכי פעלבערבוים היה חתן רבי דוד הלוי ווייס, וכן השתדך כמה פעמים עם משפחת ווייס הלויים.

כמה שידוע לי מדובר במשפחה חשובה ומיוחסת, אך יש לי רק קומץ קטן של מידע עליהם, והייתי שמח אם יש מהקוראים שיכולים להוסיף על יחוס משפחה זו.

על רבי דוד ידוע לי שגר בבריך והשתדל שבניו ישמשו כשוחטים, נשא לאשה את מרת פרומט בת רבי שלמה יהודה מאייער מווערעצקי (ראה להלן), ואלו הם צאצאיהם: (1) רבי צבי הלוי ווייס, (2) רבי שלום הלוי ווייס גר בהאלמין נפטר כ"ו סיון תרצ"ז [על מצבתו כינו את אביו כאב"ד בריד], (3) רבי מרדכי גר בארה"ב, (4) מרת דרעזיל אשת אא"ז רבי אברהם מרדכי פעלבערבוים הנ"ל, (5) מרת חנה אשת רבי משה קאהאן, (6) מרת מרים אשת רבי מרדכי ליב מארקאוויטש שו"ב בטעמעשוואר, (7) מרת שרה אשת רבי ראובן חיים ראזענבערג שו"ב בסעליש, (8) מרת אסתר אשת רבי שמואל כ"ץ.

רבי דוד גר בסוף ימיו בסעליש אצל חתנו רבי ראובן חיים ראזענבערג ושם מנ"כ, על מצבתו נחרט: פ"נ / איש תם וישר הרבני היקר / מו"ה דוד בן / מו"ה ישראל מנחם הלוי ע"ה / נפטר בשם טוב בן פ' שנים / י"ד אלול תרפ"א / תנצב"ה.

אביו של רבי דוד היה המקובל רבי ישראל מנחם הלוי ווייס מילניצא (בגלילות אורשיווא) בן רבי דוד הלוי מילניצא, ושם מנ"כ. בקובץ 'ובני ציון יגילו במלכם' כתב הרב יו"ט ליפמאן ראקאוו על רבי ישראל מנחם שהרבה אדמורי"ם התאכסנו אצלו והיה לו מקוה בביתו.

על מצבתו נחרט: ויקרבו ימי ישראל למות / פ"נ / איש הולך תמים ירא ה' / רחים ומוקיר דרבנן / מהנה תה [את ה'] מנכסיו ביתו / הי' פתוח לרוחה מו"ה / ישראל

מנחם / בן מו"ה דוד סג"ל / נפטר בשם טוב זקן / ושבע ימים ג' אייר / שנת תרס"ג לפ"ק / תנצב"ה.

שם זוגתו חי' שרה ומנ"כ בילניצא. ואלו הם צאצאיהם: (1) רבי אברהם יצחק הלוי ווייס זוגתו מרת אדל, (2) רבי צבי הירש הלוי ווייס, (3) רבי דוד הלוי ווייס הנ"ל שו"ב בבריך זוגתו מרת פרומט לבית מאייער, (4) מרת אסתר אשת אא"ז רבי אברהם חנוך הלוי לעבאוויטש, (5) מרת רחל לאה אשת רבי יהודה הלוי ווייס (גאלדרינג) בזיו"ר, (6) מרת שיינדל אשת רבי יהודה הלוי ווייס (גאלדרינג)

הנ"ל בזיוו"ש, (7) רבי יוסף מאיר הלוי ווייס נפטר בארה"ק בן מאה וחמש שנים בשנת תשי"ג לפי ידיעתי נשא ד' פעמים [1] מרת גיטל לבית שווארץ, [2] מרת רייזל בת רבי שבתי איש ליפשיץ אב"ד אורשיווא, [3] אשה לבית שפילמאן, [4] בת גיסו רבי יהודה הלוי ווייס (גאלדרינג) הנ"ל.

חותנו של רבי דוד הלוי ווייס היה רבי שלמה יהודה (ליב) מאיער מווערעצקי. על רבי שלמה יהודה מצאתי שנולד בערך בשנת תק"ן ויש שמייחסים אותו לרבי מאיר מבעלזא תלמיד הבעל שם טוב בנו של רבי יצחק אבד"ק בעלזא, ועל שמו של רבי מאיר נקרא שם המשפחה מאיער. (רבי מאיר מבעלזא היה זקינו של רבי חנוך העניך דוב מאיער מאלעסק בעל לב שמח שנולד בתק"ס לאביו רבי שמואל מבעלזא בן רבי שמאי מבעלזא בן רבי מאיר מבעלזא הנ"ל).

רבי שלמה יהודה נשא את מרת דרעזיל בת רבי ישכר בעריש ווייער (סיסקאווער) ואלו הם צאצאיהם הידועים לי: (1) מרת רבקה אשת רבי שמואל פרענקיל-תאומים-וויינבערגער מסוואליווע, (2) מרת פרומט אשת רבי דוד הלוי ווייס הנ"ל.

חותנו של רבי שלמה יודא היה רבי ישכר דוב בעריש ווייער הנודע בשם רבי בעריש סיקאווער, נולד לאביו רבי חיים מסוואליווע, שמו מופיע במפקד האוכלוסין של אזור מונקאטש בשנים 817-813, נשא את מרת האדיא בת רבי אריה ליב נכד המהרש"א ורבי יהודה החסיד. רבי בעריש היה מסתופף בצל החוזה מלובלין והעטרת צבי מזידיטשוב. נפטר י"ב שבט תק"פ ומנ"כ במונקאטש. ואלו צאצאיהם: (1) רבי אלעזר [חותנו של האדמו"ר רבי אלכסנדר יו"ט ליפא אייכנשטיין מזידיטשוב], (2) רבי יעקב, (3) מרת דרעזיל אשת רבי שלמה יהודה מאיער הנ"ל (4) מרת חנה פעסיל אשת רבי מאיר ממונקאטש [חותנו של האדמו"ר רבי יוסף מאיר ווייס מספינקא בעל אמרי יוסף בזיווגו השני].

יצחק צבי מארגירעטען - מאנטריאל

לעלה 27 - משפחת גאלדנער

בגליון 27 עמ' ז"ח' אודות משפחת גאלדנער נכדי(?) זקני הגה"ק רבי בנימין א"ש זצ"ל - יש להוסיף שבפנקס המוהל רבי נפתלי הירץ הערצל ז"ל מלאקענבאך (פורסם במלואו בקובץ "מאורי לאקענבאך" ח"ג, תשרי תשע"ז): [הילד] ליזר ב' ישראל גאלדנר, [נולד] י"ז אב [תר"ג], [נימול] כ"ד אב, [החיתוך] ממני [הפריעה] ר' יוסף בראנדל. ב'מאטריקל' כתוב שאמו מרת ג'ולי לבית ווינטערניץ. ושם עוד: [הילד] בנימין ב'ה ישראל גאלדנר, [נולד] ה' תשרי [תר"ח], [נימול] י"ב תשרי, [ח']

ממני [פ'] ר' יוסף בראנדל. אולי מדובר גם בנכדו של אבדק"ק לאקענבאך. עוד מצאתי בפנקס המוהל רבי שבתי קערן ז"ל

רישום פטירת מ' חנה גאלדנער בפנקס
הח"ק בלאקענבאך

מלאקענבאך (פורסם בקובץ הנ"ל): יום ב'
ב' כסלו [תר"ב] מהלתי הילד יהודא מאיר
ב"ה ישראל הרש [גאלדנער] בק"ק הנ"ל פ'
[=פריעה]. ובפנקס המוהל רבי נפתלי הירץ

הערצל: יודא מאיר ב"ה ישראל [הרש] גאלדנער, [נולד] ב' כסליו, [נימול] ט' כסליו,
[ח'] ממני [פ'] ר' שבת. ב'מאטריקל' כתוב שאמו מרת שאלי גם היא לבית
ווינטערניץ. איני יודע אם יש קשר בין רבי ישראל הרש גאלדנער לבין רבי ישראל
גאלדנער הנ"ל. במאטריקל לאקענבאך נמצא רישום לידה של הילדה קארולינה
גאלדנער בת ישראל והאני לבית אייזנשטאט, נולדה 2 אפריל 846 בלאקענבאך. מרת
האני הנ"ל היא כנראה מרת חנה אשת רבי ישראל גאלדנער שנפטרה ביום י"ח שבט
תרל"ד, ומנ"כ בלק"ב, ובפנקס החברא קדישא נרשם: [שם המת] האשה חנה אשת
ר' ישראל גאלדנער, [יום המיתה] ה' ח"י שבט [תרל"ד], [יום קבורה] ה' ח"י שבט,
[אצל מי נקבר] גיטל בון.

מבירור קצר ראיתי שבלאקענבאך היו עוד כמה צאצאים ממשפחת גאלדנער כמו
אחד מחברי הקהלה רבי נטע ליב מייער ז"ל מלק"ב אשתו היתה לבית משפחת
גאלדנער ולבנו רבי ליזר מייער ז"ל מצאבערן היה בן בשם בנימין, אבל איני יודע
אם מקורם של משפחת גאלדנער שדרו בלק"ב הוא מצעהלים או לא.

שם בעמ' ט' נכתב: הגאון רבי משה ברודא זצ"ל נתקבל לאב"ד בק"ק באמבערג
אחר שנת תע"ח (כן הוא בוואכשטיין). יש להעיר שב"קובץ על יד", חלק עשירי,
'פנקס ק"ק במברג' – נמצא כתב ההכתרה שלו מר"ח חשון שנת תע"ט, כן נמצא
שם מתקנותיו. מתקופה זאת נמצא שאלה ממנו אל הפנים מאירות (ש"ת פנמ"א
ח"ב סי' קי"ג) משנת תפ"א בענין אשה עגונה.

עמרם בנימין וידר - מכון 'לאקענבאך' בני ברק

לעלה 15 - זיווג ראשון של ר' עמרם ניישלאס וחמיו

בעלה 15 כתב החוקר הנכבד שאנדאר באטשקאי פרטים נכבדים על משפחת
ניישלאס, וכתב על ר' עמרם ניישלאס שאשתו הראשונה מארי פריעד נפטרה
בדיבעווע בת 17 שנה בעת לידת בנם הראשון.

הנני בזה להעיר שבספר "מסורת אבות" (ליחוס משפחת אונגער, שיכון סקווירא
תשס"ד) עמ' קיא כתב שזוגתו הראשונה היתה בת הרה"ח ר' אברהם ברוך פריעד
מדיבעווע וממנה נולדה לו בת יחידה מ' פעסיל שהיתה אשת ר' יוסף אויש מפאקש
(צאצאיהם: ר' גבריאל אויש, נפטר כ"ד טבת תשס"ד; ר' מיכל אויש; מ' אסתר אשת
ר' מנחם מענדל טאמבאר, נפטרה י"ח אב תשמ"ה; מ' מרים אשת ר' שמואל
אונגער, משה הי"ד; זיסל הי"ד; לאה הי"ד).

רצו"ב מצבה בבית החיים בדיבעווע של מרים
בת ר' אברהם ברוך, ויתכן שזו זוגתו הראשונה
של ר' עמרם ניישלאס. על המצבה כתוב: [פ"נ]
/ אשת יראת ה' נדבת / לב הצנועה והחסידה /
מ' מרים ב"ה / אברהם ברוך נפטר / כ"ז
תשרי תרס"א תנצב"ה.

ואגב אוסיף בזה איזה פרטים שמצאתי על ר'
אברהם ברוך הנ"ל.

ר' אברהם ברוך פריעד היה בנו של ר' יצחק צבי
פריעד חתן ר' שאול יודא לייב שטיינמעטץ
מדיבעווע בן ר' אברהם ברוך שטיינמעטץ
מדיבעווע. נשא את מ' פערל לבית ריזל.

י"ח: Elias (אליהו?) נולד י"ב שבט תרכ"ד;
Joel Leb (שואל ליב?) נולד ב' טבת תרכ"ו; ר'

יעקב נולד י"ח טבת תרכ"ז, נשא את מ' חיה בת ר' לוי יצחק מגיד מפעטריווע; ר'
דוד נולד כ"ט ניסן תרכ"ח, בזיו"ר נשא את מ' רבקה בת ר' מרדכי פריעד
מווישעווע, בזיו"ר נשא את מ' טויבא רבקה בת ר' אפרים ביסטריצער; חיים נולד
ג' אדר א' תרל"ב.

שמואל חיים יעקב גרובער - שיכון סקווירא

לעלה 14 - הישיבה הרמה של רבי משה ניישלאס בסערדאהעלי

הראיתי המאמר בעלה 14 על ישיבת הגאון הצדיק מוהר"ם ניישלאס זצ"ל לזקיני
שליט"א שלמד ג"כ בישיבה"ק הנ"ל, ורשמתי השמות על התמונה של בני הישיבה
כפי מה שעלה בזכרונו, אבל לא הי' ביכלתו להכיר את כולם.

שמות התלמידים שבתמונה התחטונה שם:

בשורה העליונה [מימין לשמאל]: (3) [עם מגבעת] אחיו של ר' משה קאהן [שנזכר
להלן]. (4) ר' יוסף וייס [נזכר גם להלן], (5) ר' ישראל וויינער נ"י מוויליאמסבורג, (6) ר'
יונה ברוך, (7) ר' יוסף גאלדבערגער נ"י, (11) ר' וואלף שפירער ז"ל, (12) ר' טוביה
שפירער נ"י [נזכר גם להלן], (13) ר' משה קאהן [נזכר גם להלן], (14) ??.

בשורה השניה מלמעלה [מימין לשמאל]: (1) ר' יוסף פארגעס נ"י [נזכר גם להלן], (2)
ר' גבריאל יודא ניישלאס ז"ל, (8) ר' חיים גרינפעלד ז"ל [נזכר גם להלן], (15) ר' יעקב
פליישמאן, נזכר גם להלן].

[בשורה השלישית מלמעלה החמישי מימין: הרב מאיר שנקולבסקי נציג הג'וינט].

בשורה התחתונה [מימין לשמאל: 4) ר' מיכל אויש נ"י, 5) ר' יוסף געלבער ז"ל גיסו של הגאון בעל שבט הלוי זצ"ל, 6) ר' מיכאל אויבערלענדער נ"י, 7) ר' וואלף וויזנער נ"י, 8) ??].

כן אכתוב פרטים על אחדים מהחותמים על המכתב שם (בעמ' ע):

רבי ארי' ליביש גוטטעסמאנן שליט"א [נזכר גם להלן] ת"ח מופלג מאריות שבחבורה, שימש בתור ראש כולל נייטרא בויליאמסבורג.

ר' חיים גרינפעלד ז"ל [נזכר גם לעיל ולהלן] דר בבורו פארק, בנוי מחסידי ספינקא ובאבוב, וכמדומה לי שכן אחד הוא מלמד תשב"ר בת"ת באבוב בבורו פארק. [את רשמי זכרונותיו מהישיבה פירסם בזמנו, והובא בעלה שם עמ' ס-סב].

הב' חיים זינגער ז"ל [נזכר גם להלן] לא זכה להיבנות ולא הניח זרע של קיימא ומצוה ללמוד לעילוי נשמתו.

יש לציין שגם הגה"צ רבי חנינא אברהם לייטנער זצ"ל אבד"ק מאנטעווידעא למד בישיבה.

וכדאי לציין עובדא נפלאה בנוגע להישיבה הק' הנ"ל: בעת שהיתה הישיבה כבר בנוא יארק היו שני בחורים בישיבה שיראת שמים שלהם הי' חלושה וכו', והלך הגה"צ הריש מתיבתא רבי משה ניישלאס זצ"ל להתייעץ עם כ"ק מרן ה'דברי יואל' מסאטמאר ז"ע אם ישלחם מהישיבה או לא. ענה לו כ"ק מרן ז"ע: "תשלח מן הישיבה את שאר כ"ח בחורים הטובים, ותחזיק אלו השנים אצלך"!

הגה"צ מוהר"ם ניישלאס זצ"ל אמר שבשני דברים הוא יכול לבא לעולם העליון. האחד, הוא ישיבתו שהציל יתומים אודים מוצלים מאש וכו'. והשני, הוא מעשה שהי' שהחזיר יהודי שסר מן הדרך לתשובה שלימה.

אלעזר בלומנפעלד - וויליאמסבורג נ. י.

בשולי המכתב:

הכותב הנ"ל מסר לנו גם פיענוח של עשרה תלמידים המופיעים בתמונה העליונה שם. כמו"כ תלמיד הישיבה ר' יוסף וייס הי"ו [ב"ר שמחה הי"ד ב"ר שמואל זנוויל ז"ל] מסערדאהעלי - ארה"ב - הר נוף מסר לנו כמעט את כל שמות התלמידים שבתמונה העליונה. להלן רשימה מאוחדת משני המקורות [השמות שנמסרו גם ע"י הרב אלעזר בלומנפעלד צוינו בכוכב*].

שמות התלמידים שבתמונה העליונה שם:

בשורה העליונה [מימין לשמאל]: (1) ר' טוביה שפירער נ"י, (2) ר' חיים גרינפעלד ז"ל [בורו פארק] [חתום על המכתב].

בשורה השניה מלמעלה [מימין לשמאל]: (1) ר' ישעי' מנדלוביץ, (2) רבי לייביש גוטעסמאן שליט"א ר"מ בישיבת נייטרא במונט קיסקא [חתום על המכתב], (3) ר' אברהם בערגער* ויליאמסבורג [חתום על המכתב], (4) ר' משה נפתלי טויבער* חתן של פייגלשטוק, (5) הגאון רבי משה ניישלאס זצ"ל, (6) ר' משה לוינגער* נ"י ש"ב של ר"מ ניישלאס [חתום על המכתב], (7) ר' ישראל ויינר, (8) ר' יוסף גולדברג בורו פארק, (9) ר' ברוך יוסף גנדל [חתום על המכתב].

בשורה השלישית מלמעלה [מימין לשמאל]: (1) ?? מפרשבורג, (2) ר' יצחק אהרן פדרוייס, (3) ר' משה קאהן* ז"ל, (4) ר' יעקב פליישמן* ז"ל ת"ח מופלג בקהל עדת יראים וויען, [ר"י וייס: ב"ר גרשון פליישמן חזן בביהכ"נ בירושלים], (5) ?? חזן ושוחט מכפר ליד ס"ה לא נסע אתנו לארה"ב, (6) ר' אליעזר דוד פישער* ז"ל, (7) ר' משה טוביה פדרוייס נ"י מבני ברק, (8) ר' מרדכי ברייער* ז"ל אמו לבית פשקוס [חתום על המכתב], (9) ר' חיים זינגער* ז"ל [חתום על המכתב].

בשורה התחתונה [מימין לשמאל]: (1) ר' יוסף וייס* מהר נוף הנ"ל, (2) הרב לנדא* זצ"ל הרב מווערצקי [ר"י וייס: בן של רב מסלובקיה לא נסע אתנו לארה"ב], (3) ר' בנימין שפיצר, (4) ר' יונה ברוק יצרן עניבות בניו יורק, (5) ?? לא נסע אתנו לארה"ב, (6) ר' יוסף פורגס נ"י, (7) רבי נתן גשטטנר זצ"ל [חתום על המכתב], (8) ?? גרוס מפרשבורג ניו יורק, (9) ?? ניצול שואה מפולין היה לו ביכ"נ במונסי.

שלמה וייס - מכון 'זכרון' בני ברק

במאמר על הישיבה של כבוד זקיני חורגי הגה"צ רבי משה ניישלאס זצ"ל בעלה 14, אחד החותמים על המכתב בעמ' עא הוא "הק' ברוך יוסף גאנדל" [הוא גם בתמונה, ראה למעלה]. הכרתי אותו, יש לו צאצאים בברוקלין ובק"י. מנוח"כ בבית החיים פה בק"י. על מצבתו נחרט בין השאר: "הרה"ח המופלג בתורה ויראת שמים מו"ה ברוך יוסף ע"ה בן הרה"ח מו"ה בנימין זאב ע"ה גאנדל מעיר סערדאהעלי יצ"ו מרביץ תורה בביהמ"ד עטרת זקנים פה קר"י... נפטר בש"ט בשנת השמונים לימי חייו... ו' לחודש ניסן שנת ה'תשס"ז... שם אמו רייצל ע"ה". רצ"ב צילום המצבה

שמואל צבי שפיטצער - קרית יואל מאנרא יצ"ו

לעלה 27 - הדיין במישקאלץ

רציתי להעיר על המאמר בעלה 27 אודות הג"ר דוב שטערן זצ"ל דומ"צ ווייטצען משנת תרנ"א, וכו' שלפי השמועה היה לפנ"ז דיין במישקאלץ. נראה לכאורה שנתחלפו הדברים בין הג"ר דוב הנ"ל לבין רב אחר ממשפחת שטערן, שהרי תח"י העתק כתב היתר הוראה שנחתם ע"י חברי הב"ד דק"ק מישקאלץ בשנת תרמ"ח, והדיינים החתומים שם הם הרבנים ה"ר מרדכי ליב קליין, ה"ר יצחק אייזק בן הרב הצדיק מו"ה מרדכי שטערן ז"ל [ע' שם הגדולים אות י' רכ"א תולדותיו ויחוסו] וה"ר יודא בן הרב שלום דייטש.

יששכר אהרן יונה מארמארשטיין - לונדון

בתו של רבי זכרי' שפירא מווראנוב

רבי זכרי' שפירא בנו של רבי נתן שפירא אב"ד טאקייא מח"ס 'טללי שנה', כיהן כאב"ד האיידו-דאראג ומשנת תרל"ב אב"ד ווראנוב עד להסתלקותו בר"ח ניסן תרנ"ג. בשנת תרפ"ח יצא לאור בווראנוב חיבורו 'אבן נזר' על הש"ס. בהקדמת המו"ל לספר אביו 'טללי שנה' כתב שרבי זכרי' השאיר אחריו ב' בנים וב' בנות, בת אחת היא "האשה החשובה מרת גיטל על"ה אשת המנוח מו"ה בנימין קרויס ז"ל מק"ק דיולאהאזא יצ"ר".

בבית החיים יוניאן פיעלד (נ. י.) ב"חלקה אהבת אחים אנשי אונגארן" מצאתי את קבריהם של מרת גיטל ובעלה רבי בנימין קרויס, וזה נוסח מצבותיהם:

פ"נ / אמנו היקרה האשה החשובה /

מרת בלומא גיטל בת /
מ"מ רב אב"ד דק"ק
וואראנאה / ר' זכרי'
שאפירא ז"ל / אשתו של
מו"ה ר' בנימין קרויז /
נפטרה ונקברה ב' דר"ח
תמוז / ת'רע"ד לפ"ק /
בת שבעים שנה / תנצבה.
פ"נ / אבינו היקר ונכבד /
הלך בדרך התורה /
והיראה / מ'ה'ו' בנימין בן
מ'ה'ו' משה ישראל /
קרויז / נפטר בימי זקנותו
/ מספר ימיו שמונים שנים
שנים / ביום כ"ט
לחודש שבט ת'רפ"ב /
ת'נצ'ב'ה'.

בנם ר' נתן, שנקרא כנראה על שם אבי זקנו רבי נתן שפירא, מצאתי את קברו בבית החיים מאונט כרמל (ג. י.), נפטר בשנת תרפ"ד בן נ"ו שנה, ועל מצבתו נחרט: פ'נ' / איש תם וישר מ' / נתן ב"ר בנימין / נפ' י"ט אב תרפ"ד / ת'נ'צ'ב'ה'. לידו קבורת זוגתו מרת מירל שנפטרה בשנת תרצ"ד בת ס"ב שנה, ועל מצבתה נחרטו השורות הבאות: פ'נ' / אשה חשובה מ' / מירל בת ר' יעקב / נפ' ט"ז סיון תרצ"ד / ת'נ'צ'ב'ה'.

אשר לעמל לאווי - ברוקלין

משפחת ראזענבערג-שופקאפ-הורוויץ מגאליציע

ברצוני להציע לפני הקוראים את שמות ראשי משפחתי, בהיות שהדיעה שלנו אודותיהם מועטת הוא. ואולי יוכל א' הקוראים להוסיף בו דבר ויהיה לנו למשיב נפש.

א. זקיני מוה"ר דוד פנחס ראזענבערג ה"ו ממאנסי ניו יארק, נולד לאביו מוה"ר מרדכי ראזענבערג ע"ה, בן הרה"ג רבי משה ניסן ראזענבערג זצ"ל דיין בק"ק זידיטשוב. (עפ"י זכרון של זקיני ה"ו שם אביו של הג"ר משה ניסן ז"ל הוא ר' יוסף דוב. גם כמדומה לו מתייחס המשפחה מצאצאי החסיד המפורסם ר' אברהם עביר ראזענבערג ז"ל מזאבידקא, ואינו ברור).

ב. מוה"ר מרדכי ראזענבערג ע"ה הנ"ל, נשא אשה בעיר סאמבור והתיישב שם והעמיד משפחה, היה דבוק בהרה"ק רבי אורי מסאמבור זצ"ל, ועפ"י פקודתו נסע לפני מלחמת עולם הראשונה (לערך בשנת תרע"א) לאמעריקא והתיישב שם, אחר כמה שנים גם זוגתו והילדים באו לאמעריקא, אחר זמן מה נתפרדה החבילה בין ר' מרדכי ע"ה ואשתו, ואחר זמן נשא ר' מרדכי את זוגתו מרת חנה ע"ה בת מוה"ר דוד הלוי שופקאפ-הורוויץ ע"ה, ונולד להם בנם יחידם זקיני מוה"ר דוד פנחס ראזענבערג ה"ו הנ"ל.

ג. מוה"ר דוד שופקאפ-הורוויץ ע"ה הנ"ל, שמו המקורי היה שופקאפ ושינה שמו להורוויץ ע"ש חותנו. אשתו של ר' דוד היה מרת מרים ע"ה בתו של מוה"ר שלמה לייבוש הורוויץ ע"ה מסטריובקא גאליציע, ר' דוד וזוגתו דרו תחלה בסטריובקא גאליציע, היגרו לאמעריקא לערך בשנת תרפ"ב, ואחר זמן נישאה בתם זקינתי מרת חנה ע"ה לזקיני ר' מרדכי ראזענבערג ע"ה. למרת מרים ע"ה היה אח בשם ר' פנחס

הורוויץ ע"ה, וזקיני ר' דוד פנחס הל"ו נקרא על שמו ועל שם זקיניו ר' דוד שופקאפ ע"ה הנ"ל.

אבקש מהקוראים לפרסם בין עלי הגליון הדין אם יש להם איזה ידיעות על הפרטים דלהלן: 1. זקיני הג"ר משה ניסן ראזענבערג זצ"ל דיין בזידטשוב. למי מתייחס? היכן מוזכר שמו? וכדומה. 2. פרטים על משפחת שופקאפ בגאליציע. 3. מיהו ר' שלמה לייבוש הורוויץ מסטריוקא, למי מתייחס וכדו'.

יעקב מנחם מענדל ראזענבערג - קרית יואל יצ"ו

לעלה 27 - רבי משה פריעד

ראיתי בעלי זכרון גליון 27 ע' כו-כז שהסתפק הכותב איך היה ר' משה פריעד מחותן עם זקיני ר' גדלי' גליק זצ"ל, כפי שנזכר במכתב החת"ס באיגרות סופרים.

והנה לר' גדלי' הי' עשרה ילדים, וידוע לי ממקורות מוסמכים מי הם מחותניו, ולא אחד מהם רשום בשם 'פריעד', ועוד דהחת"ס כתב האגרת בשנת תקצ"ו, ולפי השנים א"א להניח שנכדיהם נישאו זל"ז (בנו בכורו של ר' גדלי' הי' עדיין בן י"ז שנים). ואולי צריכים לומר שכוונת מרן החת"ס הוא שבאו בקשרי שידוכין, אך מאיזה סיבה שהי' למעשה לא נישאו זל"ז, וכ"ז בדרך אפשר דאין לי שום ראי' מוכחת לזה.

יצחק יהודה גליק - לונדון

מח"ס "גדולת גדליהו" על תולדות ר' גדלי' גליק, משפחתו ויר"ח

לעלה 23 – דברים בשם אמרו, תשובה אל הישועות יעקב'

בעלה 23 במאמרו של הרב רייניץ על אא"ז רבי שרגא פייש הלוי יונגרייז זצ"ל אב"ד סעטשע הובא בעמ' יב על קשריו עם הישועות יעקב', עפ"י ציטוט מתשובת אא"ז אליו, שמקורו בספר תפארת אשר שהו"ל הג"ר יעקב צבי הלוי יונגרייז ז"ל אבד"ק פ' יארמאט. צילום המכתב גם בספר החת"ס ותלמידיו עמ' תסט.

מצאתי עכשיו בקובץ תשובות חתם סופר תשובה י"ד, שמודפס תשובה זו אות באות ממרן החת"ס, וכן מסתבר הן מקשר המכתבים מהישועות יעקב לחת"ס בנידו"ז, עיי"ש במילואים באריכות, והן מתוכן וסגנון התשובה. כן בראש התשובה (בקובץ תשובות שם): שיל"ת. פרשבורג נגהי ליום עש"ק טו"ב מנחם קפ"ל.

שרגא פייש הלוי יונגרייז - ברוקלין

בשולי המכתב מכותב המאמר: מעודי תמהתי על תשובה זו מזקני, בפרט הציטוט שם: "איברא קושטא קאמינא, בבואי הנה מצאתי כהנים מקילים מאוד שלא לצאת משכונות מת גוים השכיחים מאוד כי כאן אין שכונות ישראל מיוחדים, והמה נתלו בהוראות הגאון מהו' משולם זצ"ל ושאלתי פי חכמי העיר", מראה מקום שמדובר בק"ק פרשבורג. אמנם היות ולא צוין על רבי משולם איגרא, שהיה אב"ד פה,

חשבתי אם קבלה נקבל שהתשובה היא מזקני. כנראה שזה היה בתיק של החידושי תורה מזקני רבי שרגא פייש הלוי יונגרייז, וזה הטעה את המו"ל, אבל האמת חשוב יותר מהכל.

חיים ארי' רייניץ - ירושלים

לעלה 24, 25 – זוגת ה'מנוחת משה', רצ"א אייכלר

בעלה 24 עמ' מ"ז, מוזכר הרב ר' צבי אריה אייכלר מהומנא. הוא התגורר ביישוב קובלאטץ [Kubloetz] שע"י הומנא, ונפטר שם בשנת תרנ"ה [8 אוגוסט 1895] בגיל 72. זוגתו מרת פערל לבית שאנבערגער [ילידת תק"ץ לערך], שמעתי שמנו"כ בצפת. בנם ר' מאיר נולד 17 יוני 1867, בנם וואלף נשא בסטרופקוב בשנת תר"נ [בגיל 24] את זו' רחל בת שלמה ופרימעט גולדברגר.

בעלה 25 עמ' נ"ו כתב הרב רייניץ אודות נישואיו בפעם השלישית של ה'מנוחת משה' עם זו' מרת חיה פערל בת רבי חיים יוסף דב כהנא הלר מקראסנא, שהם התקיימו בבית החיים כסגולה שלא תמות. לאור זאת אולי יש להבין דבר תמוה, שאחותה של מרת חיה פערל, גם היה שמה 'חיה', ה"ה זקנתי מרת חיה שרה אשת הגה"צ בעל 'בית שערים' זצ"ל. ולכאורה לא' מהן הוסיפו אח"כ את השם, ולהנ"ל סביר להניח שהוסיפו לאשת ה'מנוחת משה' כסגולה.

שמחה בונם יוסף סיימון - בני ברק

הנדבן מפאסטא

מהרב ברוך אבערלאנדער קיבלנו - מה ששלח לו חוקר ההיסטוריה היהודית מהעיר פאסטא - צילום שלט שהיה תלוי על קיר בית הכנסת בפאסטא, ולפני שהחריבו/מכרו את בית הכנסת, העבירו את זה לבית החיים:

האבן הזאת תהיה לאות מזכרת אהבה במעלות ומדות היו לו עשר ידות ה"ה הבח' מנחם צבי יהודא ריינער ע"ה ויבן היכלות לנפשו בבנין ארבעה בתים בארץ הקדושה ובית מפואר אשר הניח אחריו ברכה לקרן קיימת בקהלתינו. זכרון שמו הטוב לא יסוף ויעמד לעולמי עד בתוך קהל עדתו: הורם והוקם ע"י אלופי הקהלה פה פאסטא תע"א שנת תרע"ג.

ואכן נדבת לבו "בבנין ארבעה בתים בארץ הקדושה" נחרט גם על דירות בבתי אונגריין בירושלים מס' ריז ורכב], ולפנינו

הנוסח כפי שנדפס ב'אבני זכרון'
(גראייבסקי) אות תרמז, תרנא:

לזכרון עולם יהי לפני ה' בהר הקודש
בירושלים תובב"א כי הבית הזה נומער
ר"ז [רכ"ב] נקנה מכסף עזבון הרבני
הגביר הנכבד נדיב לב כמהור"ר מנחם
צבי יהודא ריינער ז"ל בן מרת רחל לאה
ע"ה מק"ק פאסטא יע"א והקדישו לטובת
קרוביו ועניי ת"ח מכולל אונגארן הי"ו
והיושב בהבית הזה מחוייב לשמור
[בשמירת] היארצייטין כפי התנאים
המבוארים בפנקס ק"ק דכוללנו זכות

הצדקה יגן עליו בזה ובבא עד עת שיקומו לקץ הימין נבנה ונגמר בשנת תרע"ג
[תרע"ב] לפ"ק.

מבירור מפנקסי הכולל בירושלים עולה שהוא תרם גם בית מספר קצ"ז, דהיינו
ביחד ג' בתים, ואילו על השלט הנ"ל בפאסטא צוין "בנין ארבעה בתים בארץ
הקדושה", כנראה הבית הרביעי נתרם
למוסד אחר.

לבירור בית אבותיו כתב הרב בעריש
וועבער את השורות הבאות: מצבתו
נמצאת בבית העלמין בפאסטא, הוא לא
נישא מעולם והיה גביר בעל בעמיו,
ורצוף פה צילום מצבתו. אביו היה ר'
יעקב זאב ריינער נפטר ח' אדר שני
תרל"ה ומנוחתו כבוד ג"כ בפאסטא, אמו
הי' מ' רחל לאה אחותו של הגה"ק ר'
אשר אנשיל יונגרייז אבד"ק טשענגער
בעל מנוחת אשר, נפטרה בפאסטא ביום
י' ניסן תרל"ב ומצבתה קיימת עד היום
בפאסטא. כל המשפחה משפחת ריינער
גרו בפאסטא והדברים ארוכים הם. גם
עוד מצאצאי ונכדי הג"ר שמואל פאפא
הלוי [אבי הג"ר אשר אנשיל בעל מנוחת
אשר הנ"ל] גרו בפאסטא ומצבותיהם

נמצאות על הבית העלמין. [התודה להרב ר' דוד שלמה יונגרייז שליט"א בן הרב מגארליץ מניו יורק שהסב תשומת לבי לכל זה]. ע"כ.

גם על מצבתו נחרטו פעולותיו הנצורות למען עניי עירו ועניי ארה"ק:

עד הגל הזה ועדה המצבה / בקבר זה נגנז איש חי / ורב פעלים / הב' החשוב וירא ה' / כ"ה מנחם צבי יהודה / בן הח' ר' יעקב זאב ריינער ע"ה / הוא האיש אשר הניח אחריו / ברכה בית מפואר לקהלתינו / וגם הון רב לגמול בו חסד לעניי עירנו / ולעניי ארץ הקדושה / נפטר בשיבה טובה בן ע"א שנה / ביום שבת קודש / יום ד' לחדש כסליו שנת ת'ר'ס"ט לפ"ק / ונקבר בכבוד גדול ביום א' / ת'נ"צ'ב'ה' / שם אמו רחל לאה

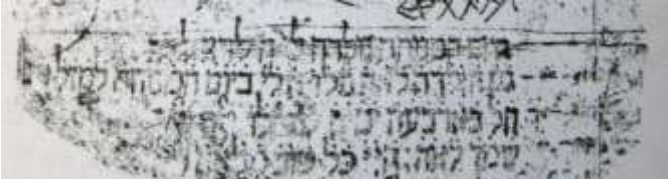
קברי הוריו סמוכים זל"ז, צילומי מצבותיהם קיבלנו בזמנו מהרב חיים ארי' רייניץ, על מצבתו נחרטו השורות הבאות:

פ'נ' איש יקר ונכבד שוע ונדיב / לב / חכם מפורסים / צדיק מושל ביראת ה' / החבר היקר ר' יעקב זאב / בן החבר ר' אברהם שרגא ריינער /

י'ושר דרכך נחקק פה לזכרון / ע'ל אראלים בו תלין נשמתיך הטהורה / ק'רובים ורחוקים קוננו על שברון / ב' ... במתי תורה / ז'מנת צידתך לדרכך הגדולה / א'ך טוב וחסד אשר פעלת כל ימך / ב'ניך הגדלת לתורה ולצדקה / בימין אשתך תנוח בין קדושים / חלקיך נפטר ונקבר בש"ט ביום ד' לירח אדר / שני תרלה לפ"ק בקברו אשר כרה לו / מימין אשתו ע"ה

ועל מצבת זוגתו נחרט [מעניין שנכתב רק לאה, וכן הוא ברישום לידתה ע"י אביה, ראה להלן. ואילו

רישום לידת מ' לאה ריינער ע"י אביה הרב מטשעטשע
 מו"ה שמואל פאפא / אשת הח"ר וואלף ריינער ממשפחת אפרתים / צנועה וטובת
 לב מרת לאה / לספר שבחה הטוב הלשון תלאה / נשמתה שבה נקיה בלי חלאה /
 מעשיה הטובים כל העיר מלאה / נפטרה ביום י' ניסן בשנת יתברך לפ"ק /
 תנ"צ'ב'ה'.

מרת לאה נולדה בשב"ק ד' כסלו תקס"ד. רח"א רייניץ העתיק את רישום לידתה
 כפי שכתב אביה רבי שמואל הלוי יונגרייז אב"ד טשעטשע: ביום המנוחה נולדה לי
 הילדה לאה / גם הילדה לאה נולדה לי ביום המנוחה למזל טוב (תקס"ד לפ"ק) / חל
 בארבעה ימים לכסלו (תקס"ד לפ"ק) / שמך לאה היי כל טוב מלאה (תקס"ד לפ"ק).

לעלה 5 - רבי ישראל הארטשטיין

בעלה 5 עמ' לח-לט פורסם אגרת מתלמיד המהר"ם שיק, רבי ישראל הארטשטיין,

אל הגר"ש בראך בעת כהונתו
 בקראלי בשנת תר"ע. בעת
 כתיבת המכתב היה גר ר' ישראל
 במ' וואלקוי, ועמד לעבור
 לפעקעטע-ארדוי. פרטים נוספים
 עליו לא ידענו, אלא ששם אמו
 היא מ' אסתר.

כעת מצאתי שר' ישראל בן
 אסתר הארטשטיין נפטר בשנת
 תרפ"ד ומנו"כ בהאלמין, על
 מצבתו נחרטו השורות הבאות
 (תודה למר שאנדור באטשקאי
 שמסר לנו את צילום המצבה):
 פ"נ / הרב הגדול בתורה ויראה
 / טהורה מוכתר בנימוסין /
 מו"ה ישראל ע"ה / הארטשטיין
 / ושם אמו אסתר / נפטר בן
 ס"ד שנים ט' חשון תרפ"ד /

והובל לקברות לפי כבודו / במספד תמרורים / י'ראתו היתה קודמת לחכמתו –
ונתקיימה בו תורתו / ש'בחוהו רבותיו הגאונים – בגודל שקידתו ורוב חכמתו /
ר'וב ימיו עסק בתורה – ולא נהנה מאחרים כי אם משלו / א'ף חיבר חיבורים
טובים – והמה בכתובים נשאר ממנו / ל'עת זקנתו זכה לבנים – ויה"ר שיהיה
לברכה זרעו / ת'נ'צ'ב'ה'.

נערך ע"י

הרב משה אלכסנדר זושא קינסטליכער

מאמרים, תגובות ורשימות יתקבלו ברצון

כל הזכויות שמורות

ניתן לקבל העלה במייל 3446@okmail.co.il